

TÜRKİYE'DE Kİ GENÇLİK SUÇLULUĞUNDA SUÇA SÜRÜKLETİLEN VE KURBAN EDİLEN ÇOCUK PARADOKSU

Sözde Çocuk Adalet Sistemi Rejiminde ki Araçsallaşma ve Yozlaşmada “Sosyal İnceleme Raporu”;Sosyal Çalışma(ma) Görevlisi “ve de “Adli Destek Görevlisi” Sorunu ve Anatomisi

ÖZET

Bilindiği gibi son yıllarda adalet yönetimi açısından çocuk ve gençlerin korunması adına Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) ve Türk Ceza Kanunu (TCK)’nın 31. Maddesine dayalı olarak gelenen noktada İstanbul Kadıköy’de Ahmet Mattia Minguzzi için acı örnek 20 yıl içinde gelenen durumu kısaca yansıtmıştır. Ortada da adalete yönelik sahip bakış ve bu yöndeki araçlar ile öne çıkan yönetsel boyut ve hukuk eli ile adaleti etkilemesinin de sonucu olabilmektedir

Özellikle Çocuk Hakları Sözleşmesini korumak yerine bir araç olarak öne çıkarılmasıyla bu yöndeki kurumsal ortaklığı da içeren bu süreçte çeşitli acıları ve de öyküleri besleyebilmektedir.Bu acı öyküler ile yüzleşmek yerine diğer acı öykülerle cezalandırmanın artırılması gibi çözüm arasında gençlik suçluluğu gibi bir gerçekle yüzleşmeyi özellikle gerekmektedir.

Suçta neden olanlar aslında senelerden beri ve herkes tarafından bilinmektedir. Ancak bu gerçekler ile yüzleşmek halen istenmemektedir. Bazı acı örneklerden ders alınmak istenmediği gibi bir çaresizliği beslemektedir.Böylece cezaların artırılması bir çözüm olabilmektedir.Böyle bir acizlik ve sorumluların sorgulanılması da perdelenmektedir.

2005 yılında ÇKK ile başlayan yeni bu süreçte özellikle sosyal adalet ve sosyal devlet ile ilgili yükümlükler arasında sosyal hizmetler açısından korumak yerine hayırseverlik ve/ya yardımseverliğin öne çıkarılması aynı zamanda ÇKK ve uygulamayı etkilemektedir.Adaleti de etkilemekte olup Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) ve Avrupa Sosyal Şartı(ASŞ)’na rağmen yozlaşmış araçlar ile beslenen yoksulluk dahil yoksunluklar için hukuksal açıdan hazırlanan kılıflar aynı zamanda hukuk devletini ve de adaleti hoyrat bir şekilde hırpalayabilmektedir.Hak sahibine erişimde engellenebilmektedir. Toplumsal açıdan yoksulluk ve zenginlik ise adalet ile doğrudan ilgilidir. Birlikte huzur için de yaşamak için sosyal hizmetler bir köprüdür.Ancak bu köprüyü inşa etmek yerine toplumsal uydulaşma adalet ve bakış ile de orantılıdır. Böyle bir uçurum sonuçları ile birlikte doğal olarak söz konusu olabilmektedir.Köprüler yıkıldığı zaman aynı zamanda adalete erişimi de ortadan kaldırabilmektedir.

Kuralların dışına ve kanunlara uymamak ise bu işin doğasıdır. Suçluluk boyutunda önemli olan adaletli ve adil olmayı gerektirmektedir.Özellikle çocuklara ve gençlere ayrı bir şekilde bakabilmek aynı zamanda insana, insan gibi bakmanın ilk adımıdır. Zalimlikten, insan odaklı bakabilmek aynı zamanda adalet ve yönetim açısından önemlidir. Bu yöndeki söz konusu araçlar ile çocuk ve gençler ile ilgili acı öyküler toplumun geleceğini ve bakışını şekillendirmektedir.Böyle bir Türkiye Cumhuriyeti öyküsünde çocuklar ve adalet bakış için 1997 tarihinde Gaziantep’deki dört çocuk tarafından baklava çalması ¹ ve 9 yıl ceza ile karşılaşılması bu öyküler arasındadır.Sarıyer pazarında ki eşorfamı çalınan çocuk için pazarda iplere bağlanması aslında linç hukukun somut ama acı örneklerdendir. Bilindiği gibi 1940 lar da köprü altı çocuklar için bu öyküler zaman zaman ele

¹ <https://www.odatv.com/guncel/baklavaci-cocuklar-davasinda-tahliye-veren-o-hakim-26-yil-sonra-konustu-120019643>

alınırken bu sorunlarda savaç ve sosyoeekonomik sorunları yanı sıra kurumsal eksiklikler ile de ilgilidir.Ancak bu yönde bir körleşme hukuksal açıdan söz konusu olup böyle bir adalet arayışı halen süre sürmektedir. Sorgulamak ve ders almak yerine aksine ders alınmadığı gibi bu adaletsiz, sahip olan bakış ile aynen devam etmiştir..

Bu süreçte adalet kurumları ile var olup unutulduğu için böyle bir yoksullukla birlikte yaşamaya alışıldı. Sosyaoekonomik gelişmelere ve yapılan tercihler ile zaman zaman toplumsal açıdan oluşan sınırlar ve bölgelerin dışına çıkıldığında son Ahmet Mattia Minguzzi olayı aynı zamanda böyle çocukların var olduğunun hatırlamasına neden oldu.Böyle bir çocukların var olmasına da rahatsızlık duyuldu. Halbuki 2015 yılında Çocuk Koruma Kanunu ile 14 yaşında ki bir çocuğun çay ocağından çalması nedeniyle yaşamına son vermesi de unutulanlar arasındadır.Erken yaşta umutlarının körelmesi ile ilgili “Semra Omak” Anayasa Mahkemesi Kararı aslında adalet yönetiminin ve bakışın hüznü öyküsünde içermektedir.Ayrıca adil yargılama hakkı açısından utanılması gereken de önemli bir karardır.Korumanın yok sayıldığı bu benzer kararlardan ders alınmaması yerine halen ÇKK ve TCK nun korunması aynı zamanda Çocuk Hakları Sözleşmesi ve adaleti de hırpalayabilmektedir.

Özellikle damgalama ve lekelemeye yönelik “suça sürüklenen çocuk” gibi garabet tanım ve sosyal inceleme raporunun yozlaşması adaleti de etkilemektedir. Çocukların üstün yararı ilkesini anlamsız kılan böyle bir adalet yönetimi , bu kararda da ayrıca özetlemektedir.Ancak bu noktaya gelen aşama ve yaşananların adil yargılama aykırılığı açısından ele alınmadığı bir karar da söz konusudur. Sınırlı ve dar bir bakış ile 2019 tarihli böyle bir karar ile bir çocuğun bedeli belirlenmiştir.30 bin yerine 27.500 TL olarak indirmesi ve bu yöndeki tepkisizlik ile birlikte bir çocuğun bedeli günümüze göre 4 bin Euro civarında olup ortalama 200 bin Türk Lirası uygun görülmektedir.

Çocukların ÇHS ve özellikle ASS’na rağmen sosyal hizmetler açısından korunmaması ile unutulan bu acııcı öyküler nedeniyle çocuklar için ne zaman utunılacağı ise halen belli değildir. Halen ve özellikle ÇKK ve TCK’nun kurbanları olan milyonlarca çocuklar açısından ortaya çıkan çeşitli mağduriyetler ile geleceğin çalınmasında sorumluların, sorumsuz kılınmasıyla çocukların halen yetişkinler gibi ağır cezalara maruz kılmaları halen sağlanabilmektedir.Kendi çocukları dışında başka çocuklara uygun görülen uygulamalara yönelik araç ile ömürler törpülediği gibi geleceği çalınan milyonlarca çocuk ve öyküler halen unutulan ve yok sayılanlardır. Halen çocuklar, çocuk değil bir dosya numarasıdır.Dosya kapağının rengi bile değiştirilmeden herşeye yetişkinler gib pembe pembe bakılmaktadır.

Günümüzde ve halen nedenler ise herkes tarafından ve her açıdan bilinmektedir.Bol bol söylemler ise çeşitli kutlamalar ile geçirilebilmektedir. Bu yönde çeşitli alanlarda ve çeşitli bilgiler ve de raporlara rağmen bir eylemsizlik hali de süre gelen bir durum ve alışkanlıktır. Ancak bu süreçte sorumluların, halen sorumsuz kılınması önemli bir etkidir. Bu yöndeki bu gerçekler ile yüzleşmemesi hem çocuklar hem de toplumun geleceğini etkilemektedir.Sorunların, çözümler ile birlikte aranılması yerine 2005 yılından beri geline nokta konunun önemi ve gelişmeler verileri de önemli kılmaktadır.Bu nedenden dolayı adalet yönetiminde ki hem suça dahil hem de suç mağduru çocuklar için TUIK ve Adalet Bakanlığı tarafından yansıyan bilgiler bu açıdan anlamlı ve önemlidir.Kısaca bir derleme ihtiyacı ,yüzleşmek içinde ortaya çıkmaktadır.

2024 yılı verilerine göre özetle ;Türkiye'deki adli süreçlerde suça sürüklenen çocuk (SSÇ) ve mağdur çocuklara ilişkin dikkat çekici sayılar da tespit edilmiştir. Sisteme damgalanarak giren toplam birey sayısı görüldüğü gibi (SSÇ + Mağdur) 1.160.560 kişiye ulaşmıştır.

1. Soruşturma Evresi (Cumhuriyet Başsavcılıkları)

- Toplam Kapsam: Cumhuriyet başsavcılıklarında 2024 yılı için soruşturma evresinde 424.911 dosya ve bu dosyalara karışan 483.018 suça sürüklenen çocuk tanımlanmıştır. Karara bağlanan ve devirlerle birlikte bu evredeki toplam çocuk/genç şüpheli sayısı 622.728'dir.
- Suç Türleri: Soruşturma dosyalarında en yüksek oranlar Malvarlığına karşı suçlarda (%24.52 dosya) ve Vücut dokunulmazlığına karşı suçlarda (%23.41 dosya) görülmektedir.

- Soruşturma Sonuçları: Soruşturmanın %54.6'sı (232.000 dosya) kovuşturmaya yer olmadığı kararıyla sonuçlanırken, %27.5'i (116.500 dosya) kamu davası açılması ile sonuçlanmıştır.
- Cinsel Suçlar (TCK 103-104) Verileri:
- TCK 103 (0-14 Yaş Cinsel İstismarı): 42.644 şüpheli hakkında soruşturma yürütülmüş, bunların %35.6'sı (15.175 kişi) hakkında kamu davası açılmıştır.
- TCK 104 (Reşit Olmayanla Cinsel İlişki - 15-18 Yaş): 24.725 şüphelinin çok büyük bir bölümü, %84'ü (20.766 kişi) hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilirken, sadece %4.2'si (1.047 kişi) hakkında kamu davası açılmıştır.
- Mağdur Çocuklar: Güvenlik birimlerine gelen veya korunma ihtiyacı olan toplam 279.620 mağdur/kurban çocuk sisteme kaydedilmiştir.

2. Kovuşturma Evresi (Ceza Mahkemeleri)

- Toplam Kapsam: Ceza mahkemelerinde kovuşturma evresine yıl içinde gelen sanık çocuk sayısı 168.648'dir. Bu sanıkların %76.1'i (128.378 kişi) 15-17 yaş grubundadır. Bu evredeki toplam SSÇ (sanık) sayısı ise 258.212'dir.
- Yargılama Mahkemeleri: Sanık çocukların %49 oranında (47.391 sanık) uzman olmayan genel mahkemelerde (Asliye/Ağır Ceza Mah.) yargılandığı tespit edilmiştir. Çocuk/Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde yargılanan sanık sayısı ise %51 (44.796 sanık) olmuştur.
- Mahkeme Kararları (Genel Dağılım): Karara bağlanan SSÇ dosyalarında en yüksek oranlar Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB) kararlarında (%32) görülmüştür. Bunu %27 ile Mahkumiyet ve %19 ile Beraat kararları izlemektedir. Çocuk mahkemelerinde ise mahkumiyet oranı %22, HAGB oranı %25 olarak kaydedilmiştir.

Genel Toplam

Adli süreçlere dâhil olan Soruşturma Evresindeki Toplam Çocuk/Genç Sayısı (622.728) ve Kovuşturma Evresindeki Toplam Çocuk/Genç Sayısı (258.212) dikkate alındığında, Sisteme Damgalanarak Giren Toplam Çocuk/Genç Sayısı 880.940 kişiye ulaşmaktadır. Mağdur/kurban çocuklar da eklendiğinde, sistemin 2024 yılı içerisinde etkileşimde bulunduğu toplam birey sayısı 1.160.560 olarak kayıtlara geçmiştir.

Dolayısıyla ortada bir gençlik suçluluğu öne çıkmaktadır. Gençlik suçluluğu ile ilgili çalışmanın bir bölümü olarak yer alan bu bilgiler , özellikle Sosyal İnceleme Rapor (SİR) diğer bazı bilgiler ile birlikte yer almaktadır.

GİRİŞ ve GENÇLİK SUÇLULUĞU

Suçluluk, en temel tanımıyla, hukuk tarafından yasaklanmış ve yaptırıma bağlanmış bir eylemi işleme fiilidir. Ancak bu basit tanım, özellikle failin çocuk veya genç olduğu durumlarda yetersiz kalmaktadır. Fiilden faille odaklanan yeni bakış ile hukuki, kişisel ve sosyal boyut ile ilgili disiplinlerin kesişim noktasında yer alması ve bireyin veya toplulukların toplumsal normları ve de yasaları da ihlal eden eylemleri sonucu ortaya çıkan karmaşık ve bütünsel bir olgudur. Yetişkin suçluluğu ile çocuk ve gençlik suçluluğu arasındaki bu ayrım ise insanlık öyküsü açısından kolay olmamıştır. Dinsel öğretiye dayalı düzenler arasında "kısasa kısas" dayalı bir bedelin karşılığı olan cezalandırma boyutu ile öne çıkan yönetsel ve siyasi boyut arasında ilişkileri de içeren bir dönüşüm yaşanmıştır. Kurallara dayalı anayasal hukuk ve hukukun üstünlüğü bağlamında gençlik suçluluğu aynı zamanda insan ve insanlığa bakışın yansımasıdır. Bu süreçte ceza hukuku ve bakış ise insan odaklı olunması açısından yurttaşlık hukuk ile sınırlanmıştır. Sosyal ortam ve yaşam koşulların özellikle çocuklara odaklanması insan olma ile de doğrudan ilgidir. Böyle bir dengeyi de içeren adalet sistem ve yönetimi

ve hukuka bakış açısından ortaya çıkan ayrım, sadece eylemin hukuki sonucunu değil, failin gelişim düzeyini, irade kapasitesini ve rehabilitasyon potansiyelini dikkate alan felsefi bir dönüşümü de temsil eder.

Dolayısıyla çocuk ve gençlik suçluluğu, sadece hukuki bir kavram değil, aynı zamanda psikolojik, sosyolojik ve gelişimsel boyutları olan karmaşık bir olgudur. Tarihsel süreçte, çocuklar ve gençler uzun yıllar yetişkinlerle aynı ceza rejimine bu şekilde tabi tutulmuştur. Ancak 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarından itibaren bu anlayış kökten değişmeye başlamıştır. Çocuk ve gençlerin yetişkinler gibi cezalandırılması anlayışının ne zaman ve hangi felsefi, bilimsel ve hukuki temellerle engellendiğinde birlikte ele alınmasını gerekmektedir.

1. Suçluluk Kavramı ve Çocuk/Gençlik Suçluluğunun Dinamikleri

Suçluluk, bireyin toplumun koyduğu normları ihlal etmesi ve devletin tekelindeki yaptırım gücüyle karşılaşmasıdır. Ancak çocuk ve gençler söz konusu olduğunda, bu ihlalin arka planında;

- Gelişimsel Faktörler:** Akıl, irade ve muhakeme yeteneğinin henüz tam olgunluğa erişmemiş olması.
- Psiko-Sosyal Faktörler:** Kimlik arayışı, akran baskısı, aile içi çatışmalar ve sosyal uyum sorunları.
- Biyolojik Faktörler:** Beynin özellikle prefrontal korteks (dürtü kontrolü, karar verme, sonuçları öngörme) gibi bölgelerinin gelişiminin devam etmesi gibi unsurlar yer alır.

Bu nedenle, çocuk ve gençlik suçluluğu, "kötü niyet" veya "tam bir suç iradesi"nden ziyade, çoğu zaman bir "uyum sorunu", "dışavurum" veya "geçici bir sapma" olarak değerlendirilmesi noktasına gelinmiştir.

Diğer taraftan öne çıkan suçluluk (criminality), hukuki anlamda, bir bireyin ceza kanunlarında suç olarak tanımlanan bir eylemi, kanunda öngörülen kusur yeteneği (irade ve ayırt etme gücü) ile gerçekleştirmesi durumudur. Kavram, temelde üç unsuru içerir:

1. Kanunilik: Eylemin, işlendiği anda yürürlükte olan bir kanunda açıkça suç olarak tanımlanmış olması (**Nullum crimen sine lege**).
2. Maddi Unsur: Eylemin (hareket ve sonuç) gerçekleştirilmiş olması.
3. Manevi Unsur (Kusur): Bireyin eylemi bilerek ve isteyerek (kast) veya hukuki sonuçlarını öngörebilmesine rağmen gerekli özeni göstermeyerek (taksir) gerçekleştirmiş olmasıdır. Sosyal ve kriminolojik açıdan suçluluk ise, sadece yasal ihlalleri değil, aynı zamanda toplumun huzurunu ve düzenini bozan, anti-sosyal davranışları ve bu davranışlara yol açan sosyo-ekonomik, psikolojik ve kültürel faktörleri de kapsar. Kriminoloji bu süreçte önemli bir alan olup gençler ise ayrı bir şekilde ele alınmaya başlanmıştır.

2. Tarihsel Arka Plan: Çocukların Yetişkinler Gibi Cezalandırıldığı Dönem

Çocuklara yönelik koruma ve yardım boyutu açısından hukuksal dönüşümde ki arka plan ele alındığında görüldüğü gibi çalışma ve yeni yaşam alanları ile oluşan sosyal ortam ve yaşam koşulları gibi etkenler sanayi/endüstri devrimi'ne kadar uzanan sürecin birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Neslin korunmasından, gelinen noktada modern anlamda "çocukluk" kavramı bugünkü kadar ve halen net değildir. Genelde bu süreçte dinsel öğreti ve tarım feodalizm rejimi bağlamında topluluklar dahil çocuklar, "küçük yetişkinler" olarak görülüyordu. Hukuk sistemleri ve rejim de bu anlayışı yansıtıyordu;

- Roma Hukuku:** "Malitia supplet aetatem" (Kötü niyet yaşı tamamlar) ilkesi, zihinsel olgunluğu kanıtlanmış çocukların cezai sorumluluğunun olabileceğini kabul ediyordu.
- Osmanlı Hukuku ve İslam Hukuku:** Bülûğ (ergenlik) çağı, cezai sorumluluk için temel kıstas olarak kabul ediliyordu. Bülûğa ermemiş çocuklar genellikle cezai ehliyetsiz sayılırken, bazı ağır suçlarda farklı uygulamalar olabiliyordu.

●**Erken Modern Avrupa:** 18. ve 19. yüzyıllarda dahi, çocuklar hırsızlık gibi suçlardan dolayı yetişkinlerle aynı hapisanelerde tutulabiliyor, hatta ağır suçlardan idam edilebiliyorlardı.

Bu dönemde ceza anlayışı, kefarete ve ödetme (retribüsyon) ve caydırıcılık üzerine kuruluydu. Çocuğun ıslahı veya rehabilitasyonu fikri henüz sistematik bir şekilde hukuka girmemişti.

3. Paradigma Değişimi: Koruma, Islah ve Rehabilitasyon Fikrinin Doğuşu

Çocuk ve gençlerin yetişkinler gibi cezalandırılması anlayışı, üç temel ekseninde değişmeye başladı:

a) Aydınlanma Felsefesi ve Hümanist Yaklaşımlar:

Jean-Jacques Rousseau gibi düşünürler, çocuğun doğası itibarıyla masum olduğu ve onun özgün bir varlık olarak görülmesi gerektiği fikrini yaydı. Bu, çocuğa özgü bir adalet anlayışının tohumlarını attı.

b) Pozitivist (Dünyevi) Hukuk ve Kriminoloji Çalışmaları:

19. yüzyılda Cesare Lombroso, Enrico Ferri ve diğer pozitivist kriminologlar, suçun nedenlerinin bireyin iradesinden ziyade, biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerde aranması gerektiğini savundu. Bu, suçlu çocuğun "ceza hak eden bir fail" değil, "yardıma muhtaç bir mağdur" olarak görülmesine zemin hazırladı.

c. Çocuk Psikolojisi ve Gelişim Bilimlerinin Gelişimi:

G. Stanley Hall gibi psikologlar, ergenliği ayrı bir gelişim evresi olarak tanımlayarak, bu dönemdeki davranışların geçici ve şekillenmeye açık olduğunu bilimsel olarak ortaya koydular.

4. Kırılma Noktası: İlk Çocuk Mahkemeleri ve Hukuki Reformlar

Bu fikrîsel dönüşüm, somut hukuki adımlara dönüştü. Yetişkinler gibi cezalandırma anlayışının **resmi olarak engellendiği ve yeni bir sistemin kurulduğu temel tarih 1899'dur.**

●**1899, Illinois, ABD:** Dünyadaki ilk **Çocuk Mahkemesi** Chicago'da kuruldu. Bu mahkeme, çocuk suçlulara yönelik felsefede devrim niteliğindeydi.

●**Amaç cezalandırmak değil, korumak ve ıslah etmektir.**

●Yargılama usulü, yetişkin mahkemelerindeki gibi resmi ve çatışmacı değil, daha informaldir.

●Mahkeme, çocuğun "menfaat" merkezli hareket ediyordu.

●"Suçlu çocuk" yerine "kanunla ihtilafa düşmüş çocuk" ifadesi benimsendi.

Bu model özellikle protestan ahlak ve bakış ile de orantılıdır. Anglo-Sakson (Common Law) ile sahip olan bakış ile hızla diğer eyaletlere ve dünyaya yayıldı. Kıta Avrupa'daki sosyal devlet kavramını birlikte ele alması ve hukuksal dönüşüm nedeniyle Avrupa'da da benzer reformlar hayata geçirildi. Örneğin, İngiltere'de 1908 Çocuk Kanunu (Children Act) ile çocuk mahkemeleri ve borstal okulları (genç suçlular için ıslahevleri) sistemi kurulduğunda görülmektedir. Özellikle Roma Hukuku ve Kilise hukuka dayalı bakışı da içeren yapıların dönüşmesi arasında koruma boyutunun dünyevi açıdan karşılığını bulması amacıyla sosyal hizmetin öne çıkarılması ve de idari bir kamusal hizmet aynı zamanda profesyonelleşmeye neden oldu.

Ait olunan topluluklara yönelik dinsel öğretilere dayalı ve özellikle neslin korunması ve dayanışma içinde olması bağlamında ki hayırseverlik ve yardımseverliğe dayalı kurumları da içeren boyut ise özel hukuk kapsamında yer alması ve özgür ve eşit yurttaşlık kimliğinin öne çıkarılmasıyla sosyal hizmetlerin kamusal hukuk

kapsamında ele alması insanlık için önemli bir dönüm noktasıdır. Fransız Devrimide içeren bu süreçte kurumlar ile ilişkilerin güncellenmesi ile çocuk ve gençler dahil ceza hukukun da dönüşme dirençlerle birlikte kolay olmuştur.

Kısaca günümüzde insan hakları ve hukuku açısından geline nokta "fiil" yerine "fail" veya insana bakmak ve topluma tekrar kazandırmak gibi böyle bir amaç aynı zamanda insancıl hukuku öne çıkarırken, linç hukukundan ayrılmaktadır. Aynı zamanda insan haklarının korunmasına yardım etmiştir. Bu gelişmeler bağlamında sosyal hizmetler aynı zamanda insan hakları konusunda ki görevi öne çıkarmıştır. Adaletin tamamlayıcı unsuru olup tarafsızlık ve taraf olma boyutu açısından Avrupa Sosyal Şartı geline önemli bir noktadır. Türkiye'de bu sürecin parçası olup sosyal devlet ve sosyal koruma bağlamında sosyal hizmetler nitelik kazandırılması içinde önemlidir. Kurallara dayalı yapılar ile sosyal haklara erişim açısından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile olan birliktelik hem hukuk devleti için de önemli dayanaktır.

5. Modern Hukukta ve Uluslararası Sözleşmelerde Yerleşik İlkeler

Bu insanlık öyküsünde 20.yüzyıl boyunca, çocuk adaleti sistemi de giderek olgunlaştı ve uluslararası standartlara kavuştu. Avrupa Sosyal Şartı'daki çocuk ve gençlere yönelik koruma ile boyut ve gelişmeler bağlamında;

●**1985 BM Pekin (Beijing) Kuralları:** Birleşmiş Milletler'in "Gençler İçin Adalet Sisteminin Uygulanmasına Dair Asgari Standart Kurallar" isimli belgesine kaynaklık yapabilmektedir. Çocukların korunması ve gençler açısından yargılama boyutu açısından gençli adaletinin temel prensiplerini belirledi. Çocuklar ve gençleri için adil yargılanma hakkı, özgürlüğünden alıkoymanın son çare olması ve cezadan ziyade eğitime öncelik verilmesi gibi ilkeler vurgulanması bu sürecin bir parçasıdır.

●**1989 BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme: Pekin Kurallarına kaynaklık yapan ve** evrensel kabul gören bu sözleşme , çocuk ve gençlik adaletini temel bir insan hakkı olarak öne çıkardır. Bu yöndeki yapılar ile birlikte 37 ve Madde 40 uyarınca;

- Ceza sorumluluğu yaşının alt sınırı belirlenmeli,
- Özgürlüğünden yoksun bırakma son çare olmalı ve en kısa süre için uygulanmalı,
- Çocuğun onurunu koruyan, yaşına uygun ve topluma yeniden kazandırmayı hedefleyen bir adalet sistemi kurulmalıdır.

Bu sözleşmeler, taraf devletlere, çocukları yetişkin ceza adalet sisteminden ayırmak ve onları koruyucu-ıslah edici ve topluma yeniden kazandırmayı amaçlayan bir sistemle karşılamak gibi çeşitli yükümlülüğü birlikte getirdi.

Türkiye bağlamında ise Türk hukuku bu evrensel gelişmeleri kısıtlı ve dar bir şekilde takip etmiştir. 2004 yılından beri için hukukun bir parçasıdır. 2005 yılında ise 5271 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) ' ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'(ÇKK) na göre, **18 yaş altındaki bireyler "çocuk"** olarak tanımlamakta olup özel bir yargılama usulüne tabi tutulması hedeflenmiştir. Ancak çocuklar için halen çocuk mahkemeleri ve dünyada karşılığı olmayan çocuk ağır ceza mahkemelerinin kurulmasıyla gençlik dönemi yok sayılarak halen yetişkinler gibi cezalandırılması amacıyla TCK.md.31 herşeyin de önüne çıkabilmektedir. Bu yönde bir cezalandırma amacı ve bakış ile , cezalarda indirim yapılmakta ve güvenlik tedbirleri (eğitime yönlendirme, denetimli serbestlik vb.) bazı uygulamalar mümkündür.

Dolayısıyla insanlık öyküsünde ki zorlu süreçte çocuk ve gençlerin yetişkinler gibi cezalandırılması anlayışı görüldüğü gibi ,ancak 19. yüzyılın son çeyreğinde başlayan ve 20. yüzyılda tamamlanan köklü bir paradigma değişimiyle de özellikle engellenebilmiştir. Bu süreç bağlamında . 1899'da ilk Çocuk Mahkemesi'nin kuruluşu bu

öykünün başı olup, gençlik mahkemesini de öne çıkaran bu değişimin somut ve sembolik başlangıcıdır. Bu dönüşümün ardında, Aydınlanma felsefesi, pozitivist bilim anlayışı ve çocuk psikolojisindeki ve de sosyal haklar bağlamında ki sosyal hizmetler ile gelişmeler birlikte yatmaktadır.

Bu dönüşümde özellikle günümüzde çocukların korunması öne çıkarken söz konusu adalet yönetimi açısından gençlik suçluğunda bir gruplaşma ceza hukuk açısından söz konusudur. Bu bakış ile tam ceza ehliyetine henüz erişmemişler arasındaki yeteneğe dayalı olarak (genellikle 14-18 yaş arası) veya yine yeteneğe dayalı olarak ceza ehliyeti kısıtlı olan ergenlerin işlediği suçları ifade eden bir çaba yargılama açısından söz konusudur Adalet sistemine girmemesi amacıyla bir hedef ise önceliktir... Bu grupta, yetişkinlik ve çocukluk arasında bir geçiş dönemi olduğu kabul edilmekte olup ceza adaleti sistemi "eğitim, ıslah ve rehabilitasyon ilkeleri üzerine kurulması önemli bir adımdır. Aynı zamanda ceza hukukuna bakışa orantılı olarak sözleşme ve cezalandırmaya odaklı kanunlar ile de bir çatışma noktası olabilmektedir. Hukuksal açıdan aynı zamanda Anglo Sakson ve Kıta Avrupasında ki gelişmeler arasında öne çıkan Roma Hukuk sistemi örneği arasında Almanya'daki *Jugendstrafrecht* felsefesi önemli örnektir 1920 yılındaki yurttaşlık hukuku ile ceza hukuk arasındaki ilişki kurularak 1923 yılında Gençlik Mahkemesi Kanunu (Jugendgerichtsgesetz) bu felsefenin yansımasıdır. Sosyal hizmet gibi bir uygulama ve rejim ile bir köprü ve dengeleme arama örneğidir..

Ayrıca insanlık öyküsünde ortada çocukların yetişkinler gibi cezalandırılmasının engellenmesi, aynı zamanda aydınlanma felsefesi ve tıbbi boyut açısından gelişim psikolojisindeki ilerlemelerle paralel olarak gerçekleşen uzun bir hukuki ve felsefinin de mücadelesidir. Sosyal ortam ve yaşam koşullarını değerlendirmek ve bu yöndeki yapı ile geçmişe dayalı "idrak " diğer önemli çatışma noktası olup çocuklar bu süreçte araç olabilmektedir.. Bu bağlamda hukuksal boyut dahil Anglo-Sakson Sistem açısından Birleşik Krallık'da ki gelişmelerin ayrı bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Karşılaştırma açısından BK'daki Victoria Dönemi Reformları ise gelişmelerin diğer dönüm noktası olup 19. Yüzyıl İngiltere'si örneklerindedir. Çocukların yetişkinlerden ayrıştırılmasının ilk sistematik adımları olarak bu dönemde, gençlik adaletinin ilk kavramsal kargaşasını da barındırır (Islah/Ceza ikilemi):

Çocuk Suçları Yasası (1847) bunların arasındadır. Çocuklar için özel yargılama usullerinin ve mahkemelerin kurulmasının ilk adımları atıldı görülmektedir.. Bu, çocukların yetişkinlerden farklı bir hukuki muamele görmesi gerektiği fikrinin somutlaşmasını sağlamaktadır..

Reform Okulları (1854) diğer gelişmelerdendir. Her ne kadar sert cezalar ve disiplin içerse de, çocukların yetişkin cezaevlerinden ayrılarak ıslah ve eğitim odaklı kurumlara yerleştirilmesi zorunluluğu getirildi. Bu, yetişkinler gibi **infazın** engellenmesi yönündeki kritik bir pratik adımdır.

Bu süreçte "1899, Illinois, ABD" dünyanın ilk modern **Gençlik Mahkemesi** (Juvenile Court) kuruldu. Bu mahkemeler, "child" veya "children " dışındaki çocukların cezalandırılmasından çok korunmasına ve sosyal rehabilitasyonuna odaklanmıştır (*Parens Patriae* felsefesi). Bu model hızla yayılarak çocukların ceza hukuku sistemi yerine sosyal hizmete odaklı bir sosyal esenlik ve koruma sistemi için ele alınmasını sağlamıştır.

Günümüzde ise öne çıkarılan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi (ÇHS, 1989) Çocukların yetişkinler gibi cezalandırılmasının engellenmesi ASŞ dahil bu sürecinin önemli adımlardandır., ÇHS'nin kabulü ile uluslararası hukukun bağlayıcı bir normu haline gelmiştir. Pekin Kuralına kaynaklık yapan sözleşmede Özgürlükten Yoksun Bırakma): Çocukların tutuklanması, gözaltına alınması veya hapsedilmesinin **ancak son çare olarak** ve mümkün olan en kısa süre için kullanılması gerektiğini belirtir. Çocuğun **yetişkin mahkûmlardan ayrı tutulması** zorunluluğunu getirir. (m.37) Çocuğun eylemine değil, **gelişimine ve yeniden topluma kazandırılmasına** odaklanan bir adalet sistemini Gençlik Adalet sisteminde şart koşar. (md.40)

Görüldüğü gibi ÇHS'na kaynaklık yapan BM Pekin Kuralları (1985) ise gençlik adalet yönetimine yöneliktir. Gençlik suçluluğu ve kavramı öne çıkarmaktadır. Bu bağlamda gençlik adaletinin asgari standartlarını belirleyen bu kurallar, yargılama ve karar aşamalarında sosyal hizmetlerin ve bu yöndeki eğitim dahil uzmanlıkla birlikte raporlarının (SİR) kullanılmasını zorunlu kılarak (Madde 16) ve (Madde 22), çocukların yetişkinlere uygulanan mekanik cezai uygulamalarda korunması ve kaçınmasını amaçlamıştır.

Dolayısıyla insanlık öyküsünde çocuklar ve gençlere nasıl bakılırken failin yaşına ve gelişimsel evresine göre farklı hukuki rejimleri de bu süreçte üretmiştir. Ancak, bu rejimlerin temelini oluşturan terminoloji, diller ve hukuk sistemleri arasında önemli farklılıklar göstermektedir. Türkçede genellikle "çocuk" şemsiyesi altında toplanan kavram, İngilizce ve Almanca gibi dillerde "child" (çocuk) ve "juvenile" (genç) olarak keskin bir şekilde ayrıştırılır. Öncelikle "child" ve "juvenile" kavramları arasındaki teorik, hukuki ve gelişimsel farkları ortaya koyacak; ardından bu ayrımın, çocukların yetişkinler gibi cezalandırılmasının engellenmesi sürecine olan etkisini, karşılaştırmalı hukuk perspektifiyle (Türkçe, İngilizce, Almanca) incelenmesini de gerektirmektedir.

1. Terminolojik Çerçeve: "Child" (Çocuk) ve "Juvenile" (Genç) Ayrımının Önemi

Bu iki terim, sadece semantik bir farktan ziyade, failin gelişimsel kapasitesine ve uygulanacak hukuki rejimin niteliğine işaret eder.

Child (Çocuk): Bu terim, genellikle **12-14 yaş altındaki** bireyleri kapsar. Bu yaş grubundaki bireylerin, eylemlerinin hukuki anlam ve sonuçlarını tam olarak idrak etme (ayrıt etme gücü) ve bu eylemleri iradeyle yönlendirme (irade) kapasitelerinin henüz yeterince gelişmediği kabul edilir. Bu nedenle, hukuki odak neredeyse tamamen **koruma, bakım ve tedbir** üzerinedir. Cezai sorumluluk ya yoktur ya da istisnaidir.

Juvenile (Genç): Bu terim, genellikle **12-14 yaş dahil 18 yaş arasındaki** ergenlik dönemindeki bireyleri ifade eder. Bu grup, "tam ceza ehliyeti" ile "çocukluk" arasında bir ara evredir. Buradaki temel varsayım, bireyin ayrıt etme gücünün büyük ölçüde gelişmiş olduğu, ancak irade (dürtü kontrolü, risk değerlendirmesi, uzun vadeli planlama) yeteneğinin ve olgunluğunun henüz bir yetişkin seviyesinde olmadığıdır. Bu açıdan bu yönde bir yetenek açısında sosyal ortam ve yaşam koşulları öncelik olup topluma tekrar kazandırılması durumunda bir süreç yönetimin riskleri ile bir içeren raporlama da tıbbi dahil diğer disiplinler yarandığı bir raporlama öne çıkmaktadır. Bu nedenle, hukuki rejim **koruma ile sorumluluğu** birleştirmektedir.. Koruma boyutu ile bir denge aranır. Amaç, sadece korumak değil, aynı zamanda **ıslah etmek, eğitmek ve topluma yeniden kazandırmaktır. Bu yönde ayrı bir ceza kanunu ve uygulamalar ise gençlik mahkemeleri ile başlar. Korumaya ve yardıma yönelik bir ilişki ise zorunlu olmalıdır.**

2. Karşılaştırmalı Hukuk Bağlamında Terminoloji

İngiliz Hukuku (Common Law): "Child" ve "juvenile" terimleri yanında "young person" (genç kişi) gibi ayrımlar kullanılır. Tarihsel olarak, bu ayrım 1908 Çocuk Kanunu (Children Act) (ki Act kanun değil uygulamaya yönelik bir yönerge dir.) ve . gibi düzenlemelerde net bir şekilde görülür. "Juvenile court" (gençlik mahkemesi), bu ara gruba özgü bir yargılama usulünü ifade eder.

Alman Hukuku (Jugendstrafrecht): Almancada "Kind" (child/çocuk) ve "Jugendliche" (juvenile/genç) ayrımı çok nettir. Hatta 18-21 yaş arası için "Heranwachsende" (yetişkinliğe aday) ve "Jugend erwachsen/genç yetişkin" kategorisi bile mevcuttur. Günümüzde 25 yaşı bu gelişimlerin parçasıdır. **"Jugendgerichtsgesetz Gençlik Mahkemesi Kanunu JGG" ile öne çıkan** gençlik ceza hukuku, 14-18 yaş arası "Jugendliche"ler için tamamen ayrı, eğitim ve ıslah odaklı bir ceza hukuku sistemi oluşturmuştur. Bu sistem, cezadan ("Strafe") ziyade, eğitimsel önlemler ("Erziehungsmaßnahmen") ve disiplin tedbirlerine ("Zuchtmittel") dayanır.

Türk Hukuku ve Terminolojik Sorun: Türk Ceza Kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, **18 yaş altındaki tüm bireyleri "çocuk"** olarak tanımlamaktadır..Diğer taraftan ceza sorumluluğu açısından TCK m.31 de "küçük " vede küçükler olarak yer almaktadır..Bir gruplaşma söz konudur.Böyle bir somut bir ayırım olmadığı için bu belirsizlik adalete erişimi de etkilemektedir. Bu kapsayıcı tanım, uluslararası sözleşmelere uyum sağlama amacı taşısa da, pratikte önemli bir terminolojik ve uygulama sorununu beraberinde getirir:

Sorun: 17 yaşındaki bir gencin (juvenile) işlediği ağır bir suç ile 10 yaşındaki bir çocuğun (child) işlediği eylem, aynı hukuki şemsiye ("çocuk") altında değerlendirilir. Bu durum, kamuoyunda "çocuk" kavramının ve çocuk suçluluğunu da istismar edildiği yönünde eleştirilere ve uygulamada tek tip bir yaklaşımın benimsenmesi riskine yol açabilir.Özellikle gençlik suçluğu ve Pekin Kurallara dayalı uygulamadaki yönetim sürecinde sorumlular dahil yaşanan sorun ve çözümlerin perdelenmesine yardım etmektedir.

Çözüm Arayışları: Türk hukuku, bu sorunu tanım ve, ancak uygulamada aşmalıdır.. Örneğin, TCK'da öne çıkarılan "" küçük" ve ÇKK da öne çıkan "suça sürüklenen çocuk" gibi tanımlar yerine önce ceza sorumluluk yaşının 14 olması ve "genç" ayrımı aynı zamanda "juvenile" karşılığıdır.. Ayrıca, TMK açısından Çocuk Koruma Kanunu'ndaki "koruyucu ve destekleyici tedbirler" ise 0-18 yaş grubu kapsamında olmasının yanı sıra , "özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler" ise "juvenile" grubuna yönelik olup Pekin Kuralının karşılığı da olabilmektedir.

3. Gelişimsel ve Nörobilimsel Temeller: Ayrımın Bilimsel Dayanağı

"Child" ve "juvenile" ayrımının ardında yatan en güçlü argüman, modern nörobilim ve gelişim psikolojisidir.

"Child" (Çocuk) Dönemi: Soyut düşünce, ahlaki muhakeme ve uzun vadeli planlama becerileri henüz ilkel düzeydedir. Davranışlar daha çok anlık ihtiyaçlar ve dış kontrol (aile) ile şekillenir.Bu kopyalamaya okul da dahil olup davranışları etkilemektedir.Eğitim sistemi ve pedagoji biliminin yanı sıra sosyal hizmet açısından sosyal pedagoji boyutu gibi etkenler ve oranlar yönetsel boyutunu etkilemektedir.

"Juvenile" (Genç) Dönemi: Bu dönemde, beynin **prefrontal korteks** adı verilen ve karar verme, dürtü kontrolü, risk değerlendirmesi ve sosyal davranışları düzenleyen bölgesi hızla gelişmektedir, ancak bu gelişim henüz tamamlanmamıştır. Bu nedenle gençler: **Dürtüsel** davranışlara yatkındır.; **Akran baskısından** yetişkinlere göre çok daha fazla etkilenir.; **Riskli davranışların** uzun vadeli sonuçlarını tam olarak öngöremezler.

Duygusal iniş-çıkışlar yoğundur Bu açıdan yetişkinler gibi ele alınmadığı gibi hata yapması doğası gereğidir.Bu hatanın tekrar etmesi ise ancak eğitim ve yöntemlerle mümkündür. Sosyal ortam ve yaşam koşulları arasında okul ve çalışma hayatı ve aileye dayalı koşul ve etkenler dikkat edilmesi konulardandır.Bu yöndeki eksiklik ise koruma kapsamındadır. Bu konudaki eksiklik aynı zamanda kamusal görevdeki eksiklikle doğrudan ilgilidir. . Bu bilimsel gerçekler, "juvenile" grubuna yönelik hukuki rejimin, "child" grubundan daha farklı olması gerektiğini de ortaya koymaktadır.. Bu grup için cezai sorumluluk söz konusu olabilir, ancak bu sorumluluk, onların gelişimsel eksikliklerini telafi edecek ve olgunlaşmalarını sağlayacak **eğitici ve ıslah edici** bir nitelikte olması sosyal hizmetleri daha da önemli kılmaktadır.

Özellikle çocukların korunması ve uygulama açısından Avrupa Sosyal Şartı aynı zamanda adalet yönetime önemli adımlardandır. 1961 den beri Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde öne çıkarılan adil yargılama boyutu açısından bir birliktelik söz konusudur. Çocuk ve gençlik kavramları hukuksal açıdan daha da önemli kılmaktadır.Kıta Avrupa açısından öne çıkan kural ve uygulamalar aynı zamanda 1985 yılında ki Pekin Kuralına yansıtarak ÇHS ile evrensel bir hukuksal dönüşüm yaşanmıştır.Türkiye'nin de bir parçası olup özellikle usul hukuku içinde öncelik olabilmıştır.. İlk kurulan "Juvenile Court" un karşılığı çocuk mahkemesi değil (Gençlik Mahkemesi) olarak çevrilmesini gerekmektedir.. Bu, sistemin özellikle "child" değil, "juvenile" grubuna odaklandığının açık bir göstergesidir.

Görüldüğü gibi BM Pekin Kuralları (1985) arasında ki Kural 4'te, bu sistemin uygulandığı yaş sınırlarının ülkelere göre değişebileceği belirtilerek, "juvenile" kategorisinin esnekliğine vurgu yapar...Gençler için ceza sorumluluğu yaşı kavramını kabul eden hukuk sistemlerinde, bu yaşı başlangıcı, duygusal, zihinsel ve düşünsel olgunluk gerçekleri göz önünde bulundurularak çok düşük bir yaş düzeyinde belirlenemez şeklindedir. Cezai sorumluluk için asgari yaş, tarih ve kültüre bağlı olarak büyük ölçüde farklılık gösterir. Modern yaklaşım, bir çocuğun cezai sorumluluğun ahlaki ve psikolojik bileşenlerini karşılayıp karşılayamayacağını; yani, bir çocuğun bireysel ayırt etme ve anlama yeteneği sayesinde özünde antisosyal davranışlardan sorumlu tutulup tutulamayacağını değerlendirmektir.

Davranış ve bu yönde bir yetenek aranmaktadır. Cezai sorumluluk yaşı çok düşük belirlenirse veya hiçbir alt yaş sınırı yoksa, sorumluluk kavramı anlamsız hale gelir. Genel olarak, suç veya suçlu davranıştan sorumluluk kavramı ile diğer sosyal haklar ve sorumluluklar (medeni durum, medeni reşitlik vb.) arasında yakın bir ilişki vardır. Bu nedenle uluslararası alanda uygulanabilir makul bir alt yaş sınırı üzerinde anlaşmaya varılması için çaba gösterilmelidir. Ancak bu kural ve açıklamaların karşılığı olmadığı bir durum aynı zamanda bu yetenek ve bilgi ile orantılıdır.Kavram kargaşasında bu yöndedir.Yaş değil önemli olan yeteneği yönelik bilgi de sosyal araştırma bu açıdan zorunlu olarak öne çıkmaktadır.

Görüleceği gibi çocukların mülk olmasından "eşit ve özgür eşit yurttaş" olarak dönüşümde öne çıkan koruma ve yardım boyutu gibi görevler günümüzde sosyal hizmetleri ve profesyonelleşmeyi daha da önemli kılmaktadır. Ceza hukuk arasında ki ilişkiler ise önceliklerdendir. Aynı zamanda "Gençlik Adalet Yönetiminde" öne çıkan "child" ve "juvenile" kavramları arasındaki ayrım, sadece dilbilimsel bir incelik değil, gençlik adaletinin etkinliği için hayati öneme sahip olup sosyal,eğitim ve hukuki bir gerekliliktir. Türk hukuk sisteminin 18 yaş altı tüm bireyleri "çocuk" olarak tanımlayan kapsayıcı yaklaşımdan bahsedilirken uluslararası standartlarla uyumlu ve tutarlı değildir..Uygulamada terminoloji de bir belirsizliği ve keyfilikler beslemektedir. Bu sorunu aşmak için, Türk hukuk doktrininde ve uygulamasında öncelikle çeviriler dahil oluşan toksik bilgilerden arınmış ve yüzleşmeyi içeren bir hukuk halen aranılmaktadır. Öncelikle terminoloji ve kavramlar net olmalıdır. Korumaya yönelik araçlar ise kurallara uygun olmalıdır.Aksi durum aynı zamanda suçluluk boyutunun en önemli nedeni olmaktadır.Bu kurallar aynı zaman hesapverilebilirlik içinde öncelik olması insan hakları içinde önceliklidir.

TÜRKİYE DE Kİ ÇOCUK HAKLARI VE PARADOKS

Bilindiği gibi 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü, yalnızca bir kutlama değil, aynı zamanda çocukların haklarının güvence altına alınmasındaki eksikliklerin ve yükümlülüklerimizin hesap verme günüdür. Bu anlamda Türkiye, çocuk hakları ve sosyal hizmet alanında derin bir "çifte standart" sorunuyla karşı karşıyadır: Bir yanda Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca iç hukukun bir parçası haline gelen uluslararası sözleşmeler ve bu sözleşmeleri yorumlayan Avrupa Konseyi standartları, diğer yanda ise bu standartların uygulamaya geçirilmesindeki ciddi aksaklıklar.

Özellikle, 1985 BM Genel Kurulu tarafından asgari standartlara dayalı olarak gençlik adalet yönetimine yönelik kabul edilen "Pekin Kuralları"na atıfta bulunan ve 20 Kasım 1989'da kabul edilen BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS) önsözü, çocukların üstün yararının hangi kurallara dayanması gerektiğini öncelikli ve yükümlü kılmaktadır.

Ancak Türkiye'de, 27 Ocak 1995 tarihli Resmi Gazete'de "Yürütme ve İdare Bölümü"nde yer alan ÇHS'nin önsözündeki "Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Beijing

Kuralları)" şeklindeki çeviri problemlidir. ² Orijinal İngilizce dahil çeşitli dillerdeki "gençlik/jugend/juveile" kavramını ve dönemini yok sayan bu hatalı çeviri söz konusudur. 1979 yılındaki "çocuk mahkemeleri" ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 54. maddesini öne çıkaran bu yaklaşım, çocuk haklarının sınırlandırıldığı bir durumu ve adalet/hukuka bakışı yansıtmaktadır. ³ Görüldüğü gibi, yürütme ve idare açısından "dikkat etmek" yerine "anımsayarak" şeklinde, gerçeğin dışında bir bilgi üretilmiştir. Aynı zamanda, 1889 tarihli bir bakış açısının çocuklara uygun görüldüğü bu çeviri yanlışlığı, hem hukuki hem ahlaki hem de insani açıdan "ayıp" veya "sahtekârlık" dahil bir tanımlama ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

Çocukluk ve gençlik döneminin dikkate alınarak yetişkinlerden ayrı ele alındığı bir adalet yönetimi anlayışı 2005 yılına kadar süregelmiştir. Bu süreçte, gençlik dönemini ve bakışını yok sayan hukuk dünyası tarafından 2004'te güncellenen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) ile de halen çocuklar için adalet beklenmektedir. Bu süreçte çocukların korunması ve ayrı bir gençlik ceza kanununun olmaması, TCK'nın 31. maddesi ile öne çıkarılan bakış aynen devam ettirilmiştir. Çocuklar ve gençler, "küçükler" olarak tanımlanırken, Türkiye'de aynen yetişkinler gibi ağır cezalar çocuk ve gençlere uygun görülmektedir.

Diğer taraftan, böyle bir idari işlem bağlamında Türkiye'de öne çıkan ÇHS, Anayasa'da yapılan değişiklikle iç hukukun bir parçası olmuş ve yeni bir öykü başlatılmıştır. Bu durum, hem çocuk hakları hem de insan hakları öyküsü içinde önemlidir. Çocuklar için bu yeni öyküde çocuk hakları, insan haklarıdır ve bu yönde pazarlık konusu olmaması nedeniyle de evrenseldir. Bunun için asgari standartlara dayalı kurallar bağlamında bir uygulama yerine, Türkiye'de görüldüğü gibi Pekin Kuralları'nın dikkate alınmadığı ve aksine engellendiği bir "Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK)" TBMM'de üretilmiştir. Türkiye'de çocuklara bu kuralızsızlık uygun görülerek, TCK 31. maddesini korumaya yönelik ÇKK, 2005 yılından beri yürürlüktedir.

Adalet ve adalet yönetimine yönelik Pekin Kuralları'nda, karar vermeden önce sosyal araştırma ve inceleme ile bir rapor hazırlanmasının zorunlu kılınması asgari temel kurallardandır. Bu yöndeki profesyonelleşme ve yetkinliğin dikkate alınması yerine, üretilen "sosyal çalışma görevlisi" ve "suça sürüklenen çocuk" şeklindeki garabet, hukuk eliyle bir şekilde üretilmiştir. ⁴ ÇKK'deki bu garabete ek olarak, dünyada karşılığı olmayan "çocuk ağır ceza mahkemesi" Türkiye'ye uygun görülürken, ÇHS'de öne çıkan bazı ilkelerin temel haklar başlığında yer alması, aynı zamanda TBMM'de 2005 yılında yapılan görüşmelerin birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Görüldüğü gibi, tutanaktaki bilgiler bağlamında çocuk hakları ile ilgili pazarlık dahi yapılmaması gerekirken, bir "at pazarlığının" nasıl yapıldığı bu bilgilerde yer almaktadır. ÇHS'yi korumak yerine, bu at pazarlığı için yapılan ortaklıkla çocukların haklarının halen nasıl anlamsız ve değersiz kılındığı ortaya çıkmaktadır. ⁵ TCK için de geçerlidir. Çocuk ve çocuk hakları açısından böyle bir insanlık öyküsü yaşanmış olup kurallar yerine adaletten, sosyal hizmet ile ilgili bilgilerin nasıl kaçırıldığı görülmektedir.

Dolayısıyla, Türkiye'de her yıl "Dünya Çocuk Hakları Günü" kutlanırken, bu "at pazarlık" ve bakış açısı görmezden gelinerek rutin bir işleyiş şeklinde kutlama yapılmakta ve bu yönde bir sektörleşme yaşanmaktadır. Bu kutlamalar arasında, Türkiye açısından önemli bir gelişme olarak "Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi", 25 Ocak 1996'da Avrupa Konseyi tarafından kabul edilerek üye devletlerin imzasına

² <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf>

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ocuk_Haklar%C4%B1_S%C3%B6zleşmesi

³ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/ceviri-yanlisliklar-ve-cocuk-haklarina-dair-sozlesme-bm-pekini-kurallarina-yonelik-tespitler-adalet-adina-cocuklara-genclere-etkiler/>

⁴ <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c091/tbmm22091125ss0963.pdf>

https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc089/kanuntbmmc089/kanuntbmmc08905395.pdf

⁵ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/suca-surukletilen-cocuklar-icin-hukuk-eli-ile-adaletten-kacirmalar-ve-cocukların-korunmaması-1/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/11229-2/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-haklari-adina-cocuklari-ve-toplumu-kandirmayin-cocuklara-kiymayin-1-sosyal-hizmetleri-de-yozlastirmis-sosyal-calismama-gorevlisi-ile-cocuk-haklari-ve-insan-haklarini-e/>

sunuldu. Türkiye tarafından 9 Haziran 1999'da imzalanan sözleşme, 1 Şubat 2001 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Bu Sözleşme'nin amacı; çocukların yüksek çıkarları ve yararı için haklarını geliştirmek, onlara usule ilişkin haklar tanımak ve bu hakların, çocukların doğrudan ve diğer kişiler veya organlar tarafından bir adli merci önündeki kendilerini ilgilendiren davalardan bilgilendirilmelerini ve bu davalara katılmalarına izin verilmesini teminen kullanılmasını kolaylaştırmak olarak belirtiliyor. İçerisinde çocukların usule ilişkin haklarına yer veriliyor.

Dolayısıyla, Pekin Kuralları'na dayalı bir ÇHS açısından söz konusu Avrupa Sözleşmesi, aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Sosyal Şartı'ndaki ilke ve değerlerle birlikte ele alınmalıdır. Ayrıca, 1960'lardan beri bu sözleşmelere kaynaklık eden ÇHS'nin, Avrupa Konseyi tarafından alınan söz konusu karar ve uygulamalarla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

1949 yılından beri kurucu üye olarak yer alan Avrupa Konseyi, İkinci Dünya Savaşı'nın yıkımından sonra insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü tesis etmek amacıyla kurulmuş kıtanın önde gelen hükümetlerarası kuruluşudur. Kurallara dayalı bir devlet modeli için Bakanlar Komitesi'nin benimsediği "Tavsiye Kararları (Recommendation)", doğrudan bağlayıcı olmasalar dahi üye devletler için güçlü siyasi, ahlaki ve hukuki yükümlülükler içeren otoriter standartlardır. Türkiye'nin de taraf olduğu bu sistem, sosyal hizmet ve çocuk hakları alanında ortak Avrupa standartlarını, sosyal koruma ve sosyal haklar açısından belirler. Avrupa Sosyal Şartı (ASS) ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) birlikteliği ile standartlara ve kurallara dayalı bir sosyal devlet, aynı zamanda hukuk devleti özelliğinin kazandırılmasına neden olmaktadır. Anayasal bir görev öne çıkarken, günümüzde öne çıkan ÇKK ile özellikle ÇHS'ye rağmen kuralsızlıklarla birlikte anılmak istenmektedir. Bunların arasında ASS açısından söz konusu standartların ve kuralların iç hukuka ve uygulamaya aktarımı, özellikle Avrupa Sosyal Şartı'nın 14. maddesi (sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı) ve 17. maddesi (çocukların ve gençlerin sosyal, hukuki ve ekonomik korunma hakkı) bağlamında ciddi sorunları barındırmaktadır. Diğer taraftan çalışma hayatı dahil "*Çocuklar ve gençler, uğrayacakları bedensel ve manevi tehlikelere karşı özel korunma hakkına sahiptir.*" şeklinde ki 7 madde için halen çekince ile bu hakkın engellenmesi hem çocuk haklarını anlamsız ve değersiz kılmaktadır.

Sosyal haklar ve sosyal devlet özelliğini kazandıran sosyal hizmetler boyutundaki sosyal hizmet/sosyal çalışma, insan hakları ile de bu gelişmeler doğrudan ilgilidir. Hayırseverlik veya yardımseverliğin ötesinde evrensel bir hizmet olan sosyal hizmet, insan hakları ile öne çıkarken, çocuk hakları da sosyal haklar ile vardır. Bu bağlamda sosyal hizmet, sosyal adalet ilkelerine dayanan, bireylerin, ailelerin ve toplulukların esenliğini artırmayı hedefleyen temel bir disiplin ve meslektir. Bu misyon, çocuklar söz konusu olduğunda hayati önem kazanır. Bu yazı, Avrupa Konseyi'nin sosyal hizmet ve çocuk haklarına ilişkin temel standartlarını inceleyerek, bu standartların Türkiye'deki mevzuat ve uygulamalara ne ölçüde yansıdığını, karşılaşılan zorlukları ve terminolojik tutarsızlıkların yol açtığı mesleki kimlik krizlerinin çocuk hakları açısından da ayrıca ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda söz konusu ÇKK ve TCK.31 madde ile hukuk eli ile sosyal hizmetler ve adaletten kaçırılması aynı zamanda çocuk haklarının 2005 yılından beri nasıl boşaltıldığının ve çocukların nasıl kandırıldığının engellenmesi için bir yüzleşmeye de yardımcı olabilmektedir. Bu açıdan Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi dahil bu yöndeki karar ve raporların birlikte ele alınması gerekmektedir.⁶

⁶ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/20-kasim-dunya-cocuk-haklari-gunu-turkiyede-sosyal-hizmet-ve-cocuk-haklari-icin-bir-standart-ve-izleme-mekanizmasi-olarak-avrupa-konseyi/>

[https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:\[%2209000016804ed851%22\],%22sort%22:\[%22CoEValidationDate%20Descending%22\]}](https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:[%2209000016804ed851%22],%22sort%22:[%22CoEValidationDate%20Descending%22]})

<https://www.ohchr.org/en/resources/educators/human-rights-education-training/11-recommendation-no-r-91-16-members-states-training-social-workers-and-human-rights-1991>

BM tarafından dikkat edilen karar uzun süre Türkçe ye çevrilmemiş olup bu karar yakın sürede Türkçeye çevirilmiştir.

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/avrupa-konseyi-kararlari-ve-sosyal-hizmet-uzmanlarindan-sosyal-calismacilar-ve-de-sosyal-calisma-gorevlilere/>

<https://rm.coe.int/native/09000016804d6030>

Sosyal hizmet ve sosyal çalışmacılara yönelik insan hakları ile ilgili kararın devamı olan 1991(16),2001 (1) ve Çocuk Dostu Adalet kapsamında ki 2011 (12) sayılı Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (AKBK) kararlar dahil 1967 yılından beri alınan söz konusu karar ve raporlar genelde Türkçe'ye çevrilmemiş ya da yanlış çevrilmiştir. Akademik çalışmalar dahil yanlışlıklar ve hatalarla oluşan toksik bilgiler, yapılar ve uygulamalara da yansımıştır.Bu yanlışlarla birlikte oluşan ve oluşturulan bir bakış açısıyla bu süreçte her şeyin önüne geçebilmiştir.

Zehirli ağacın meyvesinin de zehirli olması gibi yarım asırdan beri hukuk dünyası dahil, şimdiye kadar yapı ve sistemi sürekli kılmak amacıyla bir çaba da söz konusudur. Yaşanan sorunun hukuk eli ile olması içinde önemli kaynaktır..Anayasa ve dolayısıyla sözleşmeler açısından bir uygunluk aramak yerine, kuralların, kuralsız kılınmasıyla bir çatışma her açıdan söz konusudur.Adalete yönelik araçsallaşma ile de 20 yıldır süregelen bu durumda, karar ve raporların yok sayılması aynı zamanda ÇHS'nin kendine göre yorumlanarak yanlışlıklarının ve ayıplarının gizlenmesine yardımcı olmaktadır. Avrupa Konseyi karar ve raporlar bu açıdan önemlidir., Diğer ülkelerdeki oluşan hatalardan ders alınması gerekmektedir. İnsanlık içinde bir davettir. Mazeretler ve sözleşmelerle pazarlıklar için olmaması içindir.Toksik araçları beslenen adalet sisteminde öne çıkan mazeretiminin, pompaladığı karbondioksitin azalıp, oksijenin gerekli düzeye gelinceye kadar nefes almasını sağlamak gibi bir ihtiyaç ortaya çıkmaktadır. Yapısal sorunlar çözülmeden ve sonuçlar üzerinde konuşulmadan, çocuk haklarına sadece bir söylem noktasından bakılırken, sorunun parçası olanlardan da çocukların korunması beklemekte çok zordur.. Bir sene içinde günleri var olan ama hakları olmayan bir çocuk haklarından da bu şekilde bahsedilmektedir.

20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü'nde, Türkiye'nin çocuk hakları konusundaki sınavı, yalnızca yasalarda değil, sahada verilmektedir. Avrupa Konseyi standartları, Türkiye için uzak bir hedef değil, taraf olduğu sözleşmelerden doğan yükümlülüklerinin somut göstergesidir.

Özellikle sosyal hizmetleride içeren Çocuk Dostu Adalet ile ilgili son 2025 raporu ile sosyal hizmetlerin bir köprü olup insan hakları boyutun birlikte öne çıkarmaktadır.⁷ Bu kararlara dahil Türkiye açısından bu standartların önündeki en büyük engellerden biri, "mesleki kimlik ve terminoloji krizi"dir. "Social Worker" kavramının "sosyal çalışmacı " olarak çevrilmesi yerine resmi belgelerde "sosyal hizmetli" gibi kavramlarla karşılanması özellikle ÇKK da üretilen "sosyal çalışma görevlisi" gibi hukuksuzluğu meşru kılmaktadır.Aynı zamanda zorunlu bir sosyal inceleme raporunun sadece "sosyal çalışmacılar" yerine kendi mesleği dışında ki psikolog,öğretmen,sosyolog,çocuk gelişimci gibi kendi meslekleri ve yetkinliği dışında düzenlemesi içindir..

Adalet yönetimi dahil sosyal korumaya yönelik "sosyal inceleme raporu SİR) özellikle öngörücü (prededictice),önleyici(preventive),kişi odaklı (personalized) ,katılımcı (participatory) ve hassas (precision) bakış ile böyle bir işlevi için profesyonleşmeyi ve uzmanlaşmayı da gerektirmektedir.

İngilizce belge ancak yakın süreçte Türkçeye çevrilmiştir.

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/sosyal-hizmet-uzmanlarinin-calisma-yasami/>

<https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2021/05/Guidelines-child-friendly-justice.pdf>

<https://rm.coe.int/16804b2cf3>

<https://rm.coe.int/annex-2-cocuk-dostu-adalet-rehberi/1680a442b3>

<https://rm.coe.int/16806c0632>

<https://www.coe.int/en/web/children/child-friendly-social-services>

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168046ccea>

⁷ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-haklari-acisindan-avrupada-cocuk-dostu-adalet-el-kitabi-2025-temelinde-sistemde-ki-sosyal-hizmetin-rolu-ve-ozeti/>

Dolayısıyla ÇKK da üretine “suça sürüklenen çocuk” ve “korunma ihtiyacı olan çocuklar” için bir yetkinlik aranılmadan çocukların korunduğu da halen zannedilmektedir. Halbuki hem ÇKK hem de TCK açısından ve söz konusu araçlar ile sözleşmeler açısından bir çatışma noktası halen öne çıkmaktadır. Diğer taraftan ÇHS’ni korunması yerine AB projeleri ile UNICEF bu süreçte aktif bir ortaktır. Özellikle ve halen önemli bir kaynak olarak üretilen “**Sosyal Çalışma Görevlisi için El Kitabı**”⁸ aslında çocuk hakları açısından bir kara lekedir. AB dahil Avrupa Konseyi ülkelerindeki benzer haklara sahip olması yerine Türkiye deki çocuklara çifte standart içinde bakmasın da Türkiye Barolar Birliği (TBB) aynı zamanda Çocuk Hakları Merkezleri ile dahil olmaktadır.

2005 yılından beri masumiyet karinesine aykırı olmasına rağmen “suça sürüklenen çocuk” için soruşturma evresi dahil zorunlu olarak yer alan CMK Avukatları tarafından bu damgalama/lekeleme dahil genel mahkemelerce özgürlüklerin kısıtlaması için eğitimler ve de yapılan katkılar aynı zamanda çocukların savunmasız bırakılmasına neden olmaktadır. Bu süreçte özellikle 15-18 yaşındaki gençlerin yok sayılmasının yanı sıra sosyal çalışma görevlisi ve daha sonra adalet yönetiminde ve idari tasarrufla diploması olayan pedagog ve psikologlar vede sosyal çalışmacıları birlikte öne çıkarıldığı adli destek görevlilerce sosyal inceleme raporu ile işlem ve kararların parçasıdır. Bu yönde bir yetkinlik ,rol ve görevler ele alınmaydan böyle bir ortaklık söz konusudur. TBB tarafından katkılar ve AB projeleri ile UNICEF ile yapılan işbirlikler arasında 12-15 yaş grubuna yönelik sosyal inceleme raporun işlevsiz kılmasına yönelik uygulama yönetmeliğinin dikkat edilmediği gibi adaletten kaçırılmasına yardım edilerek çocukların savunmasız bırakılması da sağlanmaktadır.

2025 yılında Çocuk Koruma Kanunun uygulamasına ilişkin Usûl ve esaslar hakkındaki yönetmeliğin 20 maddesinin 4.fıkrasında⁹ hekimler ile bir raporlama sosyal inceleme rapor ile birlikte öne çıkarılmıştır. Hâkim veya mahkeme, sosyal inceleme raporu ile birlikte çocuğun işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin belirlenebilmesi amacıyla adlî tıp uzmanı, psikiyatrist ya da zorunluluk hâlinde uzman hekimden görüş alır şeklinde düzenleme ÇKK.35 maddesine rağmen mümkün olmaktadır. Bu durum Türkiye Adalet Akademisi Yayınları arasında “Uygulamada Sık Karşılaşılan Suçlar -Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulamaları “ kitabının 4. baskının 95 sayfasında ki Hekim Raporu nedir ? Bölümünde İlgili yönetmeliğin 20 madde ve 4 fıkrası ile bilgilendirme sonrası “Çocuk Koruma Kanunu’nunda bu rapora dair düzenleme yoktur.Kanun’da unutulmuş bu rapor yönetmelikle düzenlenmiştir” şeklinde bu bilgi 2022 yılından beri hakim ve savcılar içinde bir bilgi kaynağıdır.Bu bilgi aynı zamanda Anayasanın 38,124 ve maddesi ve 137 .maddesi birlikte ele alınması gerekmektedir.Hekimler açısından kanunda yer almayan bir delil üretilmesi vr bu yöndeki mağduriyette ÇKK 6 ve 44 maddesi birlikte ele alındığı bu hukuksal sorun için bir eylemsiz hali süre gelmektedir.

Ayrıca 2024 yılında bir milyondan fazla¹⁰ çocuk resmi kayıtlara göre adalet yönetim ve sisteminde bu şekilde yer almaktadır.Ortada bir gençlik suçluluğu olmasına rağmen bu boyut ve çözümler göz ardı edilmekte olup sorununda temel bir parçası olabilmektedir. En son olarak ÇABA gibi AB Projeleri ve bu yöndeki katkılar son örneklerdendir. Pekin Kurallarına rağmen 20 seneden beri kuralızsızlıkla bir süreklilik sağlanırken aynı zamanda

⁸ <https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/sosyal-%C3%A7ali%C5%9Fma-g%C3%B6revlileri-i%C3%A7in-e%C4%9Fitim-kitabi-kas%C4%B1m-2013>

<https://www.unicef.org/turkiye/media/4701/file/>

SOSYAL%20%C3%87ALI%C5%9EMA%20G%C3%96REVL%C4%B0LER%C4%B0%20%C4%B0%C3%87%C4%B0N%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20K%C4%B0TABI%20_%20Kas%C4%B1m%202013.pdf

⁹

<https://cigm.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1222021143339%C3%87ocuk%20Koruma%20Kanununun%20Uygulanmas%C4%B1na%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20Us%C3%BBi%20ve%20Esaslar%20Hakk%C4%B1nda%20Y%C3%B6netmelik.pdf>

(4) İkinci ve üçüncü fıkralardaki hâllerde, hâkim veya mahkeme, sosyal inceleme raporu ile birlikte çocuğun işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarının algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin belirlenebilmesi amacıyla adlî tıp uzmanı, psikiyatrist ya da zorunluluk hâlinde uzman hekimden görüş alır.

¹⁰ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/genclik-suclulugunda-cocuk-korumama-kanunu-ve-tck-31-ile-2024-yili-icin-surukletilen-cocuklar-icin-acitici-sayilar-ve-ne-zaman-sona-erecek/>

sosyal çalışmacılar açısından insan hakları ile ilgili görevlerini doğrudan engellemektedir. Özellikle çocuk hakları açısından ASŞ da öne çıkan 7-13-14 ve 17 maddelerin yanı sıra Pekin Kuralının 4-16 ve 22 maddeleri ve de ÇHS'nin 3-37 ve 40. maddelerde ki sosyal hizmet ile ilgili boyutun hukuk eli ile yozlaştırılıp adaletten kaçırıldığı bir durum söz konusudur. Bu durumla birlikte 20 seneden beri Çocuk Hakları Günleri bu şekilde kutlanmaktadır.¹¹

Buna yönelik Türkiye de çocuklara yönelik böyle bir çifte standart ile uygun görülüp adalet zannedilmesi için karar ve raporların Türkçe'ye çevirilmemesi ve/ya yanlış bir şekilde çevrilmesi aslında kasıtlı ve bilinçli bir tutum ve davranışı ortaya çıkarmaktadır.Yarım asırdan beri bu ayıplarla ile birlikte 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günleri kutlanırken bu süreçte yer alan Çocuk Hakları Merkezleri gibi çeşitli birimler tarafından sorumlular ve sorunlarla yüzleşme yerine ağıt yakarak her zaman olduğu gibi rutin bir gün bu şekilde geçirilecektir. Yine 21.Kasım da her zaman olduğu gibi sosyal hizmetin ve bu yöndeki araçların adaletten kaçırılması devam edecektir.Bir arabadaki motoru ve/ya beyninin başkası tarafından çalınması ve bu arabanın araba zannedilmesi gibidir.Dolayısıyla böyle insan hakları ihtiyacı korumak ve geliştirmek için öne çıkarılan sosyal çalışmacı gibi bir mesleğin insan hakları profesyoneli olarak konumunu zayıflatmak ve, itibarını aşındırmak ve çocukların üstün yararını koruma kapasitesini düşürmek ve sunulan adaleti,"adalet" olarak zannetmeye sadece yardım eder..

Özellikle Türkiye'de toksik bilgilerle nasıl bir uzmanlık karartmasına uğradığı ve bu durumun çocukların anayasal haklarını nasıl ihlal ettiğini detaylı bir şekilde değerlendirilmesi çocuk hakları açısından önceliklidir.Görüldüğü gibi evrensellik açısından 2010 tarihli **Çocuk Dostu Adalet Rehberi**, bir dönüm noktasıdır.Çocukların tüm yargısal süreçlerdeki haklarını güvence altına almayı amaçlamaktadır. Rehberin temel ilkeleri ise öncelikle **Katılım, Yüksek Yarar, Haysiyet ve Hukukun Üstünlüğü**'dür.Buna yönelik karar dahil sosyal hizmet ile ilgili kararların yanı sıra 2016 yılındaki rapor bir ölçek olup ele alındığında çocuk hakları adına çocukların nasıl araç olarak kullanılıp istismar edildiği bir kurumsal durumu sorgulanılması amacıyla ortaya çıkarmaktadır. Kuralızsızlıkla birlikte "iş" in, mesleki onurun önüne çıkarılması ve de yetkisizleştirmek ile sunulan hizmetten bahsedilmektedir..Aynı zamanda kamu zararı olmak üzere ortaya çıkan yetki gaspı ve de görev ihmalı dahil suça yapılan ortaklık adaleti hoyratlaştırmaktadır..Yönetimsel açıdan hukuksal kılıfların aranılması ile üretilen araçlar ve görevlerin işlevsiz kılması ile bu şekilde sunulan hizmet özellikle insan haklarına ulaşımı doğal olarak etkilemektedir. 137 maddesi olmak üzere Anayasa ve sözleşmeler rağmen hukukun üstünlüğü ve de sosyal devlet özelliğini ve ÇKK gibi kanunları da anlamsız ve değersiz kılabilir. Aksine kuralızsızlığı ve adaletsizliği beslemektedir.

Söz konusu Avrupa Konseyi kararları arasında yetkinlik,profesyonelleşme ve de uzmanlık öne çıkarken halen adalet yönetiminde **Hukuk Devleti İlkesi (Anayasa Madde 2) ve Yasal Tutarlılığı da birlikte öne çıkarabilmektedir. ÇHS ve ASŞ olmak üzere sözleşmelerin kötüye kullanılması ile ilgili 17 ve 18 maddeler adil yargılama boyutunu da anlamsız ve değersiz kılmaktadır. Anayasal uygunluk ve tutarlılık aranılmadan , kanunlar bile uygulamadan ve de yasal çerçeveden sapılarak, YÖK tarafından kaldırılan "Pedagog" unvanı ise insan hakları açısından son örneklerdendir. Çocuk haklarının nasıl istismar ve araç olması için adli destek hizmetlerinde kullanılması, uzmanlık ve yetkinlik konusunda hukuki tutarsızlık yaratmak konusunda ki eylemsizlik , çocuk koruma sisteminin ve adalet yönetimin temel direğini zayıflatmaktadır.Adalet ile ilgili sistemin çürütülmesine neden olabilmektedir.**

Üç ayaklı adalet sistemindeki ayaklardan biri olan avukat hizmetinde kaliteye bağlı ve orantılı olarak çocukların savunmasız bırakılması ise ilk önemli adımdır. Silahların eşit olmamasına da bağlı olarak Anayasa'nın 38. Maddesi ile güvence altına alınan Masumiyet Karinesi'nin sosyal inceleme rapor ile birlikte çocuklar tehlikeye atılmaktadır:2005 yılından beri yetkisi olmayan kişiler tarafından düzenlenen "SİR" ile henüz hüküm giymemiş

¹¹ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-haklarini-dert-edinenler-ve-unicefavrupa-birligi-turkiye-delegasyonuavrupa-konseyi-ankara-program-ofisi-dahil-ilgililere-acik-cagri/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/vicdan-yarasi-turkiyedeki-cocuklara-cifte-standart-ile-bakan-avrupa-birligi-delegasyonu-icin-acil-eylem-cagrisi/>

çocuklar hakkında (Suça Sürüklenen Çocuk/SSÇ) önyargılı bir değerlendirme zemini bu şekilde oluşturarak, bilinçli bir şekilde işlevsiz kılınması için yapılan ortaklık aynı zamanda çocuğun adil yargılanma hakkını zedelemektedir. Yönetmelikle uygulama dahil edilen hekimler ile aynı zamanda Anayasanın 42 ve 38 maddenin yanı sıra ÇKK 6 ve 44 madde ve de Avrupa Sosyal Şartı'nın 14 ve 17 maddesine aykılıklarla milyonlarca çocuğun geleceğinin çalınması aynı zamanda Çocuk Hakları Günleri kutlamayı da anlamsız ve değersiz kılarken vicdanların nasıl körelmenin somut örneği olabilmektedir.

20 yıldan beri milyonlarca çocuğun acı öyküler arasında Anayasa Mahkemesi tarafından 2019 yılındaki karar bunların arasındadır.¹² Kumbarayı çalan ve intihara kadar böyle bir acı öykü, bu kararın bazı bölümlerinde de yer almaktadır. Yaşam hakkı'nın öne çıkarıldığı bu kararda yer alan bilgiler bağlamında Pekin Kuralı olmak üzere ÇHS'ne rağmen tutuklama dahil bu boyut AYM tarafından da yeterli şekilde ele alınmadığını da göstermektedir. Adil yargılama boyutu dahil Anayasanın 38,42,124 ve de 137 maddenin 90/6 maddesi açısından ele almadan ortaya çıkan bu karar haberleşmiştir. 15 yaşındaki bir çocuğun bedelini de belirlemiştir. Bu bilgiler arasında " 17 Temmuz'da başvuruyu görüşen Anayasa Mahkemesi, tutuklama tedbirinin ölçülü olmaması nedeniyle Anayasa'nın 19'uncu maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verdi. Mahkeme ayrıca başvurucuya net 27 bin 500 lira manevi tazminat ödenmesine hükmetti. " şeklindedir. Karar ve haberdeki bilgiler ele alındığında AYM tarafından söz konusu 30 000 TL 'nin 27.500 TL ye indirildiği ve indirim gerekçesinin yer almadığı bir kararda öne çıkmaktadır. 2019 yılında ki kur ele alındığı bir çocuğun bedeli yaklaşık olarak 4 000 Euro olduğu görülmektedir.

Ayrıca haberler tarafından ele alınırken AYM tarafından tespit edilen bu ihlal yalnızca birkaç cezaevi görevlisinin ihmalden kaynaklanmamakta; **çocuk adalet sistemi, tutuklama prosedürleri, cezaevi gözetim sistemleri ve savcılık soruşturmalarındaki yapısal bozuklukların** bir sonucu da yansıtmaktadır. Bu boyut ve önem bağlamında bu çok katmanlı sistemik başarısızlığı yansıtmamanın da yetersiz kaldığı görülmektedir. Sadece AYM'nin önemli kararını kamuoyuna duyurma işlevini yerine getirmiştir. Ancak, hukuki ve insan hakları bağlamında kararın taşıdığı derin anlamı, uluslararası standartlarla olan bağını ve adli sürecin başındaki hataları tam olarak yansıtmamaktadır. Trajik bir bireysel vakanın ötesine geçememiş, kararın Türkiye'deki çocuk adaleti sistemi için bir **milat ve uyarı** niteliği taşımasının etkili bir şekilde aktarılamaması çocuk haklarına bakışı özetlemektedir. Hesapverilebilirlik bağlamında söz konusu sorumluların yeterli bir sorgulanmaması ve tepkisizlik söz konusu haksızlığın olağanlaşmasına yardım ederken böyle bir sözde Çocuk Hakları Günleri'nin kutlanması sağlanabilmektedir.

Haksızlıklara ve adalesizliğe alışması ile günümüzde 15 yaşındaki bir çocuğun bedelinin 200 bin TL olabildiği ve 20 yıldan beri süre gelen acı öykülerle aşağıda yer alan 2016 tarihli rapordaki bilgiler daha önemlidir. Bu yönde somut ve kanıta dayalı bir ölçü söz konusudur. Bu ölçü Türkiye' içinde geçerlidir., Avrupa Sosyal Şartı ve Çocuk Hakları Sözleşmesi'nden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmesi için atması gereken adımlar ise şunlar olabilmektedir.:

1. Standartların Etkin Yaygınlaştırılması: Avrupa Konseyi tavsiye kararları resmi olarak Türkçeye doğru terminolojiyle çevrilmeli ve tüm paydaşlarla paylaşılmalıdır.
2. Yüksek Yarar İlkesinin Somutlaştırılması: Sosyal çalışmacılara yönelik, "çocuğun yüksek yararı"nı somutlaştıran net kılavuzlar, protokoller ve eğitimler geliştirilmelidir.
3. Katılımcı ve Şeffaf İzleme: Çocukların ve sivil toplumun, sosyal hizmetlerin planlama, uygulama ve denetim süreçlerine anlamlı katılımı sağlanmalıdır.
4. Mesleki Statünün Güçlendirilmesi: Sosyal çalışmacıların eğitimi, çalışma koşulları, bağımsızlığı ve toplumsal statüsü, birer insan hakları savunucusu olarak görev yapabilmelerine imkan verecek şekilde iyileştirilmelidir.

¹² <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/78494>

<https://www.birgun.net/haber/aym-den-cezaevinde-intihar-eden-cocuk-icin-ihlal-karari-267950>

<https://t24.com.tr/haber/anayasa-mahkemesi-nden-cezaevinde-intihar-eden-cocuk-icin-ihlal-karari,838886>

Sosyal hizmet mesleğinin itibarının iadesi ve çocuk dostu bir sistemin inşası, yalnızca bir meslek grubunun değil, Türkiye'nin demokratik geleceği ve tüm çocukların insan onuruna yaraşır bir hayat sürmesi için atılacak en hayati adımlardan biridir. Bu 20 Kasım'da, taahhütleri hatırlamak ve bu yöndeki somut adımları talep etmek hepimizin sorumluluğudur.

Bu sorumlulukla birlikte 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü'nde, Türkiye'nin uluslararası arenadaki konumu ve kendi anayasal güvenceleri arasındaki bu derin uçurum kabul edilmelidir. Yüzleşme ve öz eleştiriye gerekmektedir. Sosyal hizmet mesleğinin itibarının iadesi, çocuk dostu bir adalet sisteminin inşası için atılacak ilk ve en hayati adımdır.

1. **55 Yıllık İhmalin Telafisi:** Başta **1967 Kararı** olmak üzere, tüm Avrupa Konseyi kararları ve BM belgeleri, mesleki kimliği onurlandıran **"Sosyal Çalışmacı /Sosyal Hizmet Uzmanı"** terimiyle ve doğru çevirilerle resmî olarak yayımlanmalıdır. **"Sosyal hizmetli"** gibi itibar aşındırıcı terimler derhal kaldırılmalıdır.
2. **SIR Yetkisi ve Anayasa 38 Güvencesi:** Anayasa Madde 38'in korunması için, **Sosyal İnceleme Raporu** düzenleme yetkisi, AKBK/BM standartlarına uygun, insan hakları eğitimini almış tek meslek grubu olan **Sosyal Çalışmacı/Sosyal Hizmet Uzmanları** ile sınırlandırılmalıdır.
3. **Yüksek Yarar İlkesinin Somutlaştırılması:** 2016 Raporu'nun işaret ettiği eksikliğe binaen, "çocuğun yüksek yararı" ilkesini uygulamada kılavuzluk edecek, **bağlayıcı, somut protokoller ve mesleki kriterler** acilen geliştirilmelidir.
4. **Uluslararası İş Birliklerinde Standartların Gözetilmesi.** Avrupa Konseyi ile ilgili karar ve raporlara da yönelik AB Projeleri ile benzer haklara sahip olması yerine Türkiye'deki çocuklara çifte standart için bakmasına katkı veren UNICEF tarafından web sayfasında ki "Sosyal Çalışma Görevlisi için El Kitabı " hemen kaldırılmalıdır. Çocuk haklarının istismarının yanı sıra sosyal hizmetin adaletten kaçırılmasında ki durum Avrupa Konseyi Program Ofisi Ankara içinde geçerlidir. Bu kaçırmanın sona ermesi için söz konusu kararların ve raporların Türkçe olarak web sayfaların da yer alması sağlanmalıdır.
5. **Hukuki Güvencenin İadesi:** Hukuk Devleti ilkesine uygun olarak, **SYDV** kararlarının üzerindeki özel hukuk statüsü kaldırılarak, tüm yardım kararları **tam idari yargı denetimine** açılmalıdır.
6. **Çözüm arasında "Child-friendly Justice in Europe 2025" El Kitabı'nın Gösterdikleri: Sosyal Çalışmacı Merkezli Bir Sistem**

Yapay Zeka DeepSeek tarafından Türkçeye çevirisi de yapılan "Child-friendly Justice in Europe 2025" (Avrupa'da Çocuk Dostu Adalet El Kitabı - 2025) başlıklı birinci el kaynak, Türkiye için bir yol haritası daha da netleştirmektedir. Bu el kitabı, çocuk dostu adalet sisteminde sosyal çalışmacıyı "köprü kurucu", "sabit nokta" ve sistemin "insani yüzü" olarak merkeze yerleştirir.

Bireysel Değerlendirme ve Katılım: Sosyal çalışmacı, mahkemenin kararını şekillendiren kapsamlı Sosyal İnceleme Raporu'nu hazırlamak ve çocuğun sürece anlamlı katılımını sağlamakla yükümlüdür.

Topluma Kazandırma (Reintegrasyon): Cezalandırıcı değil, koruyucu bir yaklaşımla, çocuğun hayatının tüm alanlarını kapsayan bütüncül bir topluma kazandırma sürecinin planlayıcısı ve yürütücüsüdür.

Disiplinlerarası İş Birliği: Hukukçular, psikologlar ve kolluk kuvvetleri ile eş güdüm içinde çalışarak, çocuğun sistem içinde kaybolmasını engelleyen koordinatör rolündedir.

Türkiye, bu köklü yapısal sorunları çözmeden, 20 Kasım'ı gerçekten bir kutlama günü olarak anmayı hak etmeyecektir. Çocuk hakları, uzmanlık ve hukukun üstünlüğü olmadan sadece bir hayaldir.

1

11. YARGI PAKETİ TASLAĞI VE GÜNCEL DURUM

Dünya Çocuk Hakları Günü bu şekilde kutlanırken bu arada 11 Yargı Paketi kapsamında özellikle 24.Ocak.2025 tarihinde Mattia Ahmet Minguzzi olayı ile başlayan yargısal süreç aynı zamanda çocuklara ve adalet bakış içinde sınav oldu¹³ 2.Ekim 2025 tarihinde iki genç sanık ile ilgili 24 yıl gibi ağır cezalandırıldığı bu yargısal süreçte iki çocuk ise beraat etmiştir. Böyle bir kutlamalar ile birlikte suça sürüklenen için hüküm karar olmadan böyle bir damgalama ve lekeleme söz konusu olup bu süreçte mahkemede yargılama yerine sosyal medya üzerinde bir yargılama öne çıkmıştır. Adil yargılama açısından kötü bir sınavda verilmiştir. Yine bu süreçte toplumdaki güvenlik ve adalet krizi ve bakışı çeşitli şekilde de ele alınmıştır. Yargılama sonrası cezalandırılan iki gencin adil yargılama boyutu ele alındığında ki geçmiş ve ortaya çıkan acı verici sonuç aynı zamanda söz konusu adalet yönetimi ile gelineen noktasında yansımasıdır.

Özellikle iki genç dahil benzer acı olayla ele alındığında sorumlular aranılmadan görüldüğü gibi sadece cezaları ağırlaştırma çözüm olurken aksi olanlar bu süreçte cılız kalmıştır. Ortaya genelde linç hukuku dahil insan hukuk ve de insan hukuk ile ilgili bakış ile bir çatışma noktasını öne çıkarmıştır.Diğer taraftan insancıl hukuk açısından bütünsel ve uyumluluk yerine genelde koruyucu ve önleyici politikalarda talep edilmektedir.. 11. Yargı Paketi özellikle eleştirilirken ve çocukları yetişkin gibi yargılamanın önünü açtığı için “çocukluğun yasal tasfiyesi” olarak nitelendirildiği bir durumda öne çıkmaktadır..

Önemli tespitler ve bazı konular arasında Mattia Ahmet Minguzzi olayı bu süreçte toplumun güvenlik ve adalet arayışının sembolü haline geldi. Bu arada sokaklarda özgürce dolaşma hakkı, suç örgütlerinin insafına bırakılmamalı gibi bir beklenti birlikte ele alınırken aslında bir gençlik suçluluk ile de yüz yüze gelindi. Çocukların yetişkin gibi yargılanması veya birkaç yıl fazla ceza yerine aslında, çok boyutlu strateji ve bakışa da ihtiyaç oldu.Adalet Bakanlığı ve TBMM Adalet Komisyonu için hazırlanan 11. Yargı Paketi taslağı, özellikle çocuk suçluluğu ve örgütlü suçlarla mücadele başlıklarına odaklandığında görülmektedir.Bu süreçte haberlere göre de af içermeyen pakette çocuklar ve gençlere “canavar “gibi bakarak, **caydırıcılık** temelli düzenlemeler haberlerler ile de dikkat çekmiştir.

“11. Paket Ne Getiriyor” diyerek haberler arasında ki Habertürk ve Hürriyet Bigpara'nın haberleri ele alındığında , birbiriyle iç içe geçmiş üç ana eksenle şekillenmekte.: **Yargının işleyişi, infaz rejimi ve en hassas başlık olan "suça sürüklenen çocuklar."** İki medya kuruluşunun da ortaklaştığı nokta, paketin Meclis Adalet Komisyonu'nda görüşülmesi bir taslak metindir. Bu tartışmalar sonucunda bu taslak değiştirilerek TBMM de bir araştırma komisyonunu kurulmasına yardım etmiştir.

¹³ https://tr.wikipedia.org/wiki/Mattia_Ahmet_Minguzzi_cinayeti

<https://www.bbc.com/turkce/articles/cx2j1d77dzdo>

<https://gazeteoksijen.com/turkiye/ahmet-minguzzi-davasinda-gerekceli-karar-aciklandi-255785>

TBMM de Genel Kurulunda ¹⁴"Çocukların Yaşam Düzeyinin Arttırılması ile Suça Sürüklenen Çocuklarla İlgili Araştırma Komisyonu" kabul edilmiş ve üyeleri açıklanmıştır. Üç aylık sürede özellikle ÇKK ve TCK.md.31 madde ile 20 sene için yaşanan durumun ve geline noktanın dürüstlük bir şekilde ele almasını gerekmektedir.

Bu sürece gelene kadar çocuklar ile ilgili bu taslak tasarı aynı zamanda bakışı da yansıtmaktadır. Söz konusu taslak tasarı bazı yazılı ve görsel medyada ele alınmıştır.Bunların arasında Hürriyet Bigpara'nın aktardığı detaylara göre , paketin belki de en karmaşık ve en çok tartışılacak yönünü ortaya koymaktadır.: **Suça sürüklenen çocuklara yönelik düzenlemeler aynı zamanda** bir "koruma" ve "cezalendirma" ikilemiyle de karşı karşıya bırakmaktadır..

Ayrıca haberle arasında Bakan Tunç dahil bazı çeşitli açıklamalarda haberleştirilmiştir.Bunların arasında yaptığı açıklamada son dönemde çocukların, özellikle diğer çocuklara karşı şiddet içeren suçlar işlediği ve ölümlere yol açtığı gözlemlenmiştir şeklindedir. Bu durum, psikolojik, ailevi veya çevresel faktörler ile çocukların yetişkinlere göre daha az ceza almasıyla ilişkilendirilmektedir. Bu nedenle, 15-18 yaş grubu için hapis cezalarının üst sınırlarının artırılması (27 yıla çıkarma), caydırıcılığı artırmak ve çocukların suistimal edilerek suçta kullanılmasının engellenmesidir. Kasten öldürme suçlarında indirim uygulanmaması gibi esneklikler getirilmiştir. Çocukların suçta araç olarak kullanılması, hukukun temel ilkelerine ve toplum vicdana aykırıdır; bu durum, çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimini olumsuz etkiler. Bu nedenle, ulusal ve uluslararası hukuka uygun olarak çocukların korunması için hukuki mekanizmalar güçlendirilmekte, suç örgütlerinin çocukları araç olarak kullanmasının caydırılması amaçlanmaktadır (Bakan Tunç: "15-18 yaş grubundaki çocuklar bakımından yaşın büyümesi, çocuğun fiziksel durumu, çocuğun tekrar tekrar suç işlemiş olması, kasten işlenen öldürme suçlarında hakimlerimize indirim noktasında takdir yetkisinin verilmesinin doğru olacağını düşündük.") şeklindedir. Suça sürüklenen çocukların yeniden suça sürüklenmesinin önlenmesi ve sosyal hayata uyumlarının sağlanması için infaz sisteminin etkinliği artırılmaktadır. Bu doğrultuda, çocuğun bireysel özellikleri, aile yapısı, eğitim durumu ve psikososyal koşulları dikkate alınarak özel müdahale planları oluşturulacaktır Bu süreçte ki yapılan açıklamalar arasında "Özellikle bunu kullanarak suç işleyen örgüt mensuplarına yönelik daha caydırıcı, cezayı artırma noktasında bir durum var." şeklindeki açıklamalar aynı zamanda çocuklar ve gençler yönelik adalet bakışı da yansıtmaktadır.

Öne çıkan bakışa göre. Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan taslak tasarı ile **koruyucu ve iyileştirici Tedbirler boyutu öne çıkarılmak istenmektedir.** Paket, "iyi hali" tespit edilen çocuklar için **eğitimevleri** seçeneğini bu şekilde gündeme getirmekte Bu, çocuğu cezaevinin travmatik ortamından uzaklaştırıp, onu eğitim ve rehabilitasyonla topluma kazandırmayı amaçlayan, çocuk adaletinin ruhuyla uyumlu bir adım olduğunu öngörmektedir..

Diğer yandan Cezada Sertleşme ve Örgütlü Suç Odağı öne çıkarılmıştır. Bilindiği gibi taslak tasarının toplumsal açıdan ele alması nedeniyle bu madde dışında ki iki madde geri çekilmiştir. TBMM de ki bir araştırma komisyonuna neden olması yeni bir sınavı başlatmaktadır.,

Dolayısıyla bu paket aynı zamanda TBMM deki araştırma komisyon için bir dayanak olmaktadır., Aslında Türkiye'nin suç, ceza ve özellikle çocuk suçluluğu konusundaki toplumsal kaygılarına bir yanıt arayışının da

¹⁴ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/11/20251121-1.pdf>

<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y4/T10/WebOnergeMetni/dad86c80-9438-458e-a76c-9f26b043a020.pdf>
<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y3/T10/WebOnergeMetni/6ea76a6d-5323-4681-85ea-eb982a55fa51.pdf>
<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y4/T10/WebOnergeMetni/681dcce5-25a9-43b3-8535-b72aebb807dc.pdf>
<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y4/T10/WebOnergeMetni/c82606e3-cec6-41dc-a961-2e7a1333967b.pdf>
<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y4/T10/WebOnergeMetni/b4136369-ac6a-49d0-a16e-1991e5bbdb1b.pdf>
<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y4/T10/WebOnergeMetni/443d9bf2-c0d6-4acc-bf1c-11f6a3513114.pdf>

yansıması ortaya çıkarmaktadır..Diğer taraftan TCK m 31 ve ÇKK ise halen cezalandırma odaklı benimse özellikle Türk ceza hukuk dünyası açılardan halen geçerlidir. Halen 1889 tarihli bakışı yansıtan .mevcudun aynen devam etmesi beklenmektedir. Bir taraftan, sıradan vatandaşın adalet arayışı ve yargının işleyişine dair beklentileri karşılanmaya çalışılırken, bu yönde bir dengenin nasıl olacağı belirsizliğide birlikte içermektedir.Ancak bu süreçte, çocuk adaleti kurallara dayalı ÇHS açısından söz konusu olduğunda bu dengeler daha da hassaslaşmaktadır.Çocuklar açısından koruma boyutu ÇHS kaynaklık yapan Pekin Kurallarının yanı sıra içi hukuk parçası olan Avrupa Sosyal Şartı ve sosyal hizmetler boyutunun nasıl ele al alınacıda önemlidir..Anayasa'ya rağmen "**Koruma**" ile "**cezalandırma**" arasındaki **çizgi nasıl çizelecektir?** Bir çocuğun, halen mevcut düzenlemelerle suça sürüklenen çocuk diye damgalamanın yanı sıra adalet yönetimi açısından hangi araçlarla ve yöntemlerle nasıl tekrar suç işlememesi ve topluma nasıl kazandırılacağı suç örgütlerinin elinden kurtarıp topluma kazandırmak mı, yoksa ağır bir suç işlediğinde yetişkinlere yakın cezalarla yargılamak mı esas olmalı?

Dolayısıyla 11.Yargı Paketi, ile ilgili yaşanan bu süreçte TBMM de ortaya çıkan tespit ve raporlama ve öneriler ise heö çocukların hemde toplumun geleceği ile doğrudan ilgilidir. Bu bağlamda bu çalışma sadece maddelerden ibaret bir metin değil aynı zamanda bir toplumsal sözleşme teklifidir.. Yargının teknik işleyişine dair düzenlemeler, infazdaki esneklikler ve çocuklara yönelik çift yönlü yaklaşım, Türkiye'nin bu alanda hangi yöne evrildiğinin göstergesi olacak. Unutulmamalıdır ki; bir toplumun medeniyet seviyesi, suç işleyen çocuklara bakışıyla da ölçülür. Halen ve söz konusu olan ÇKK ve TCK Türkiye deki çocuklara ve topluma layık görülmesinin sona ermesi ile yeni bir geleceği oluşturmak mümkündür. Yirmi sene daha aynı şekilde çocukların geleceği çalınmayarak yeni yeni umutlar sunulabilecektir. Cezalandırma yerine topluma kazanılması amacıyla ve bu umutla bu paketin ruhu, çocukları cezalandırmak değil, onları kurtarmak ve toplumu daha güvenli kılmak üzerine inşa edilmelidir. Tartışması gereken, sadece ceza artış oranları değil, çocukları suçtan uzak tutacak sosyal politikaların da bütünlüğüdür.

Bunun için ÇKK ve TCK'nun 2005 yılında nasıl kanunlaştığı süreç ve görüşmelerin birlikte ele alınmasını gerekmektedir.¹⁵ Söz konusu TBMM tutanakları ile özellikle Dönmezer tasarısı ve gerekçeler ile hatırlanırken sosyal hizmetler ile ilgili köprü olması bağlamında profesyonellik boyutunun içeren Çocuk Dostu Adalet ile ilgili 2025 raporu ele alınarak şimdi ye kadar kadar çocuk hakları adına oluşan aykırılıkları sona ermekte mümkündür.

GENÇLİK SUÇLULUĞUNDA ADALET İSTATİSTİKLERİ (2024)

Bilindiği gibi adalet yönetim ile ilgili bilgi ve veriler her yıl Adalet İstatistikleri ile yansıtılmaktadır. Geline nokta açısından 2024 yılı için söz konusu bilgiler ¹⁶ çeşitli tablolar ile bilgilendirmektedir.Bu bilgiler arasında özellikle

¹⁵ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/suca-surukletilen-cocuklar-icin-hukuk-eli-ile-adaletten-kacirmalar-ve-cocukların-korunmaması-1/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/11229-2/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korumama-kanunu-ve-mustafa-ruhi-sirinin-gunlukleri/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-haklari-acisindan-avrupada-cocuk-dostu-adalet-el-kitabi-2025-temelinde-sistemde-ki-sosyal-hizmetin-rolu-ve-ozeti/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korumama-kanunu-1/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-haklari-adina-cocuklari-ve-toplumu-kandirmayin-cocuklara-kiymayin-1-sosyal-hizmetleri-de-yozlastirmis-sosyal-calismama-gorevlisi-ile-cocuk-haklari-ve-insan-haklarini-e/>

¹⁶ <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adalet-istatistikleri-yayin-arsivi>

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Guvencilik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2024-53989#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=G%C3%BCvenlik%20birimlerine%20gelen%20veya%20getirilen%20%C3%A7ocuklar%C4%B1n%20kar%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20olay%20say%C4%B1s%C4%B1%202024,artarak%20612%20bin%20651%20oldu.>

ÇKK ve TCK dahil bu yöndeki soruşturma ve kovuşturma evreleri ile ilgili bilgiler TUIK tarafından güvenlik kuvvetleri ile ilgili ile bilgileri birlikte ele alınmasını gerekmektedir.

A - Cumhuriyet Başsavcılıklarında Suça Sürüklenen ve de Sürüklenen Çocuklar

Adalet İstatistikleri 2024 yayını içindeki “Cumhuriyet Başsavcılıklarında Suça Sürüklenen Çocukların Suçlarına İlişkin İstatistikler,1.15. (Soruşturma Evresi - Gelen/Getirilen Dosyalar)”¹⁷ adalet yönetimi ,bakışı,uygulamaları ve etkileri de yansıtmaktadır.

Adalet yönetimi açısından sisteme giren çocuklar için yaşatılan bu öykü de çocuklara umut vermek ve gelecek için asgari standartlara dayalı kurallar ise ayrı önemdedir.Adil yargılam hakkı bağlamında bu kurallara ve araçlara dayalı olarak ÇKK ve TCK/31 maddesi ile 20 yıl içinde sahip olan bakış 2024 yılı için de yansıtılmıştır.Dolayısıyla suç iddiasıyla adalet yönetimin parçası olan soruşturma evresinde ki Cumhuriyet Başsavcılıklarına gelen çocukların suça sürüklenen çocuk şeklinde tanımlama ile yaşanan ve yaşatılan süreçte ki bazı bilgilerin tabloları arasında suçlara ilişkin türlere göre toplam dosya, suç ve çocuk sayıları da tablolaşmıştır.

Suç Sürüklenen Çocuklara İlişkin Bazı Suç Türlerine Göre Yüzdelik Oranlar

Suç Türü	Dosya Sayısı (Gelen)	Oran (%)	Suç Sayısı (Gelen)	Oran (%)	Suç Sürüklenen Çocuk Sayısı (Gelen)	Oran (%)
GENEL TOPLAM	424.911	100,00	566.041	100,00	483.018	100,00
Vücut dokunulmazlığına karşı suçlar	99.464	23,41	180.426	31,88	140.715	29,13
Malvarlığına karşı suçlar	104.161	24,52	168.177	29,71	95.982	19,87
Hürriyete karşı suçlar	59.463	14,00	88.613	15,66	66.526	13,77
Şerefeye karşı suçlar	43.411	10,22	62.335	11,01	54.384	11,26
Kamunun sağlığına karşı suçlar	34.539	8,13	44.159	7,80	29.402	6,09
Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar	18.218	4,29	25.818	4,56	19.354	4,01
Hayata karşı suçlar	4.959	1,17	3.173	0,56	3.898	0,81
Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Kanunu	10.988	2,59	13.284	2,35	11.064	2,29

Genel Analiz

Adalet yönetiminde İl ve İlçeler için 6.846 Cumhuriyet Savcısı olmak üzere toplam 237 Cumhuriyet Başsavcılık tarafından 2024 yılında toplam **424.911** dosya, **566.041** suç ve bu olaylara karışan **483.018** suça sürüklenen çocuk bu tanımlar kayda getirilmiştir. Her bir suç türü incelendiğinde, en yaygın suçların ve bu suçların genel içindeki oranlarının dağılımı şu şekildedir:

¹⁷ 1.15 Cumhuriyet başsavcılıklarında suça sürüklenen çocukların suçlarına ilişkin soruşturma evresinde gelen dosya ve suç sayıları, 2024 Sf.79

- **Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar:** Toplam dosya sayısının %23,41'ini (99.464 dosya) ve toplam suç sayısının %31,88'ini (180.426 suç) oluşturmaktadır. Bu suçlara karışan çocukların sayısı **140.715** olup, bu oran toplam suça sürüklenen çocuk sayısının %29,13'üne tekabül etmektedir.
- **Malvarlığına Karşı Suçlar:** Bu suç grubu, toplam dosya sayısının %24,52'si (104.161 dosya) ile ilk sırada yer alırken, suç sayısının %29,71'ini (168.177 suç) oluşturmaktadır. Suça sürüklenen çocuk sayısı **95.982** ile toplamın %19,87'sidir.
- **Hürriyete Karşı Suçlar:** Toplam dosya sayısının %14,00'ünü (59.463 dosya) ve toplam suç sayısının %15,66'sını (88.613 suç) oluşturmaktadır. Bu suçlara karışan çocuk sayısı **66.526** olup, bu oran toplamın %13,77'sidir.
- **Şerefe Karşı Suçlar:** Toplam dosya sayısının %10,22'sini (43.411 dosya) ve toplam suç sayısının %11,01'ini (62.335 suç) oluşturmaktadır. Bu suçlara karışan çocuk sayısı **54.384** ile toplamın %11,26'sıdır.

Diğer suç türleri ve oranları ise şunlardır:

- **Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar:** Dosyaların %4,29'u (18 238), suçların %4,56'sı (28 818) ve çocuk sayısının %4,01'i (19 354) öne çıkmaktadır. Hem SSÇ ve suç mağdur/kurban çocuklar için soruşturma sürecin de özgün bir durumda ortaya çıkmaktadır. Hem SSÇ hem de korunma ihtiyacı olan çocuk ,tanık ve davalı olan çocuklar için gruplaşma belli olmamasına rağmen erkek olanların % 70 gibi oran da olduğunu öngörmek mümkündür.Ayrıca 15 yaşını tamamlamışlar için TCK/104 kapsamında en azından beş yıl olmak üzere bir ilişkinin "akranlık" açısından ele alınmadığı bir durum söz konusudur.Korumak amacıyla öne çıkarılan ÇKK kapsamında Savcılık birimi dahil bildirim ve bu yöndeki görevin yanı sıra sosyal inceleme raporunu önemli kılmaktadır. (Bu sayıları ASHB ile karşılaştırılmasını gerekmekte olup ÇKK .44 maddesinin işletilmesini de gerektirmektedir.)
- **Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar:** Dosyaların %8,13'ü, suçların %7,80'i ve çocuk sayısının %6,09'u.
- **Hayata Karşı Suçlar:** Dosyaların %1,17'si, suçların %0,56'sı ve çocuk sayısının %0,81'i.
- **Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Kanunu:** Dosyaların %2,59'u, suçların %2,35'i ve çocuk sayısının %2,29'u, tablo da öne çıkmaktadır.

Yine bu bilgiler arasında¹⁸ 2024 yılı için Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde suça sürüklenen çocukların dosya ve suç sayıları ile bilgiler açısından 665.241 suç ve 322.219 dosya olmak üzere 322.129 şüpheli çocuk ile ilgili bilgi yer almaktadır. Ayrıca 2024 Adalet İstatistikleri'nin Tablo 1.16'sı, Cumhuriyet Başsavcılıklarında suça sürüklenen çocuklar (SSÇ, 12-17 yaş) için soruşturma evresinde kovuşturmaya yer olmayan (takipsizlik) ve kamu davası açılma oranlarını suç türlerine göre bir bilgi yer almaktadır. Kısaca, gelen dosya (424.911), suç (566.041) ve SSÇ şüpheli (483.018) sayılarını temel almaktadır.

Tablo: SSÇ İçin Kovuşturmaya Yer Olmayan ve Kamu Davası Açılma Oranları (2024, Suç Türlerine Göre)

Suç Türü	Gelen Dosya Sayısı	Kovuşturmaya Olmayan Dosya Oran (%)	Yer Kamu Davası Açılan (Sayı / Oran %)	Davası SSÇ Dosya Tahmini (483.018)	Şüpheli Notlar
GENEL TOPLAM	424.911	232.000 / 54.6	116.500 / 27.5	483.018	Ortalama suç/SSÇ. 1.33

¹⁸ 1.13 Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde suça sürüklenen çocukların dosya ve suç sayıları, 2024 Sf.78

Suç Türü	Gelen Dosya Sayısı	Kovuşturmayaya Olmayan Dosya Oran (%)	Yer Kamu (Sayı / Açılan (Sayı / Oran %)	Davası SSÇ Dosya Tahmini (483.018)	Şüpheli Notlar
Vücut dokunulmazlığına karşı suçlar	99.464	54.705 / 55.0	26.855 / 27.0	140.715	Şiddet (%29). baskın
Malvarlığına karşı suçlar	104.161	56.247 / 54.0	29.165 / 28.0	95.982	Mülkiyet %22. suçları
Hürriyete karşı suçlar	59.463	32.705 / 55.0	16.055 / 27.0	66.526	İstismar %14. zinciri
Şerefe karşı suçlar	43.411	23.886 / 55.0	11.721 / 27.0	54.384	Dijital artış %11.
Kamunun sağlığına karşı suçlar	34.539	19.146 / 55.5	9.163 / 26.5	29.402	Uyuşturucu patlaması %6.
Cinsel dokunulmazlığına karşı suçlar	18.218	10.020 / 55.0	4.919 / 27.0	19.354	İstismar %4.
Hayata karşı suçlar	4.959	2.708 / 54.6	1.363 / 27.5	3.898	Şiddet uç nokta %0.8.
Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Kanunu	10.988	5.998 / 54.6	3.022 / 27.5	11.064	Silah suçları %2.3.

Analiz ve Yorumlama

- Genel :** Görüleceği gibi soruşturma evresi bağlamında gelen dosya 424.911 ve söz konusu işlem ve alınan kararlar arasında kovuşturmayaya yer almayan 232.000 (%54.6) sayısı benzer orandadır. Şüpheli çocuk ve gençler için açılan kamu davası ise 116.500 (%27.5) olup benzer bir genel durumu yansıtmaktadır. Dolayısıyla şüpheli SSÇ **483.018**, suç 566.041 (ortalama 1.17 suç/SSÇ). ÇKK kapsamında soruşturma ve kovuşturma evrelerin de çocuklar için kolluk dahil ayrı bir büro "cumhuriyet savcılıklarında kurulmasını da gerekmektedir. (ÇKK Md. 29-31) Ülke de bu yönde ki yaygınlık ise bilinmemektedir.

SSÇ/şüpheli açısından 2015 yılında % 4.9 yerine her yıl için açılan dosya sayısının 2024 yılında 3.6 oranında olması ve Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından yapılan soruşturmalarda, mevcut 11 661 519 dosyadan %47,8'i karara bağlandığı görülmektedir. Nüfus artışı ve aşırı yoksulluk dahil sosyoekonomik faktör ve etkenlerle birlikte ele alındığında bu gerilemenin suç bilimi açısından değerlendirilmesi gereken bir bilgiyi de ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca genel şüphelilerin suçları hakkında verilen kararlar arasında , %47,8'inde kovuşturmayaya yer olmadığı kararının yanı sıra %37,3'ünde kamu davası açılması kararı ile ilgili bilgiler de yer almaktadır. Bu oranlar birlikte ele alındığında çocuk ve gençlere, yetişkinler gibi bakıldığı CHS' ve Anayasa'ya rağmen görülmektedir. Soruşturma evresinde çocukların sosyal koruma ve hukuksal korunması ile ilgili göreve orantılı bir durum ortaya çıkarken % 37 yerine % 27 oranında açılan kamu davası açılması özellikle TCK/31 maddesi ve ÇKK 'de ki uygulamalar dahil bakışı da yansıtmaktadır.

Kovuşturmayaya yer olamayan bu oranın sanki çocuklar için yüksek olduğu şeklinde bir görüntü öne çıkarken, sosyal koruma dahil ve uygulamalar açısından diğer ülkeler ele alındığında bu oran oldukça düşüktür. Ayrıca bu oran ÇKK' da öne çıkan bildirim yükümlüğü ve sosyal inceleme raporunda ki bilgilere dayalı karar verilmesi ile de doğrudan ilgilidir. Bu raporlama aynı zamanda lehine unsur olup bu evre de tutuklama dahil 12-17 yaş grubunda ki SSÇ için karşılığını bulması için özellikle sosyal ortam ve yaşam koşulları ile ilgili bilginin değerlendirilmesi ve bu zorunluluk ise Pekin Kuralının 16. maddesi için önemlidir. CHS'ne kaynaklık yapmakta olup çocuk koruma adına öne çıkarılan ÇKK/35. Maddesi aynı zamanda çocukların üstün yararı ilkesi içinde önemlidir. Türkiye de halen çocuklar ve gençler için özel bir kanun ve uygulama halen söz konu

olmayıp 1889 tarihli bakış ile yetişkinlere yönelik sulh ceza hakimliğince özgürlüklerin kısıtlanması mümkündür.Bu yöndeki hukuksal koruma da ve hak savunuculuk da ki eksiklikler de silahların eşit ilkesi dahil soruşturma evresini önemli kılmaktadır. Anayasa dahil uygunluk ve tutarlılık ve de hesapverilebilirlik açısından karşılığının aranılması hem çocukların üstün yararı ilkesi hem de adil yargılama hakkı için de öncelik olmaktadır.

Ayrıca bu süreçte ve ÇKK kapsamın da sosyal hizmet konusunda eğitim almamış başta psikolog,PDR,sosyolog ,öğretmen ve çocuk gelişimci gibi kişiler tarafından sosyal inceleme raporunun düzenlemesini halen sağlayan “sosyal çalışma görevlisi” (ÇKK.Md.3) şeklinde ki görev 2005 yılında üretilmiştir. 2005 yılında ÇKK’nun kanunlaşma sürecinde ve TBMM de ki yapılan görüşmeler sırasında Türkiye Barolar Birliği (TBB) temsilci tarafından Pekin Kuralı ile ilgili uyarının dikkat edilmemesi ve tutanak önemli gerçeklerdendir.¹⁹ Bu durum hukuksal garabetlik ve sakatlığı öne çıkarmaktadır.Ayrıca 1942 yılında resmi vesayet kurumu gibi eksikliği için ²⁰ yapılan uyarının Türk hukuk dünyası tarafından körleşmesi ile ÇKK ,çocukları korunmasız bırakabilmiştir. Böyle bir garabetlik ile birlikte ÇKK, aynı zamanda “**Çocuk Koruma(ma) Kanunu**” ²¹ olarak uygulamaları belirlemektedir.

Özellikle sosyal hizmet bağlamında korumaya yönelik resmi ve idari vesayet birimi konusundaki eksikliğin 1942 yılından beri uyarının dikkat edilmemesi ve çocuk mahkemeleri ile ilgili 1945 yılında ki taslağında gerisinde bir ÇKK öne çıkmaktadır. 15-17 yaş grubunda ki gençlerin ve dönemin yok sayılması gibi bir hedef ile her şeyin öne çıkabilmiştir. Adalet,hukuk ele ile adaletsizlik haline getirmektedir.Çocukların üstün yararı ilkesini de engellenme ve anlamsız ,önemsiz kılmaya yönelik süreç ve çabalar hem sosyal hizmetleri hem de adalet ve yönetimini etkilemektedir.Haklara yönelik bir saldırı ile özellikle de ÇKK. 35 madde de yer almamasına rağmen uygulama yönetmeliğinin 20/4 madde ile adli tıp veya psikiyatri dahil hekimler tarafından yapılan raporlama gençlerin geleceklerinin karartılmasına neden olabilmektedir. TCK md.31 kapsamında ki guruplaşma ile 12-14 yaş grubu arasında ki çocukları geleceklerinin çalınması konusundaki eylemsizlik aynı zamanda adaletin ve sosyal hizmetin kaçırılması ile de doğrudan ilgilidir.Korunması yerine yetişkiler gibi cezalara maruz kalmaları konusundaki anayasa aykılıklar konusunda ve 12 yaşındaki bir çocuğun Pekin Kuralına rağmen genel hakimlerce tutuklanması için adalet yönetimi ve görevin de bir parçası olan CMK Avukatlar ise bu sürecin önemli bir aktörü olabilmektedir.

Ayrıca bilindiği gibi toplumsal yaşamın özgün ögesi ise insanlardır. Böyle bir insanlık öyküsünde bedensel,zihinsel ve sosyal iyilik hali ile kişilerinin gelişmesi ve korunması amacıyla evrensel değerler ve ilkeler günümüzü de öne çıkabilmiştir.İnsan hakları ve sosyal haklar ile özgürleşme de öne çıkarılan yapıları ve kurallar bu gelişmenin de parçasıdır.Sosyoekonomik ve hukuksal dönüşüm ve gelişmeler arasında özellikle güçsüzleri ve yoksun kişi,grup ve toplulukların kamusal açıdan korunması amacıyla sosyal hizmetlerin hukuksal garabetlik ve sakatlıkla etkisiz kılmak aynı zamanda insan sorunu olarak öne çıkmaktadır.Özgürleşmeyi ve adaleti de etkilemektedir. Günümüzde çocukların korunması adına 20 yıldan beri öne çıkan ÇKK ile söz konusu süreçte, adalet yönetimi için kanunda yer almayan çeşitli görevler ve araçlarla üretilmiştir. Bu hedef arasında suç mağduru çocuklar arasında cinsel suçlar ile ilgili ÇİM veya AGO ve adli görüşmeci gibi çeşitli görev ve uygulamalar ise UNICEF ve Türkiye Barolar Birliği (TBB) dahil birlikte ve halen üretilmektedir.

¹⁹ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-haklari-adina-cocuklari-ve-toplumu-kandirmayin-cocuklara-kiymayin-1-sosyal-hizmetleri-de-yozlastirmis-sosyal-calismama-gorevlisi-ile-cocuk-haklari-ve-insan-haklarini-e/>

²⁰ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/resmi-veya-mesleki-vesayet-nedir/>

²¹ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korunama-kanunu-1/>

Ayrıca adalet yönetimi açısından Ceza Muhakemesi Kanunun 150/2 maddesinde de çocuklar ve gençler için “müdafi”lik gibi kamusal görev bağlamında avukatlık hizmeti insan hakları açısından diğer önemli unsurdur. Görüldüğü gibi ÇHS ve öngörülen kurallara dayalı bu görev için CMK 150/2 uyarınca 18 yaşından küçük tüm şüpheli ve sanıklara, istem aranmaksızın baro tarafından zorunlu “müdafi”, soruşturma evresi açısından atanmaktadır. Adil yargılama açısından silahların eşitlik ilkesi dahil bu düzenleme Anayasa’nın adil yargılanma hakkı (m.36), AİHS 6/3-c ve BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 40. maddesi ile uyumludur. Aynı zamanda çocukların üstün yararı için içinde önemli etken ve aktör olarak yer almaktadır. Adalet ve de adalet yönetimi için üç ayaktan biri olup ÇHS ve ASŞ’nin AİHS’nin korunması ve geliştirilmesi bağlamında uygunluk ve tutarlık aranması, hukuksal koruma için önceliklidir. Hesapverilebilirlikle insan haklarını ve özgürleşmeyi etkilemektedir. 2005 yılından beri Yargıtay tarafından alınan kararlar arasında, 18 yaş altındaki sanığın müdafi olmadan ifadesi alınırsa hüküm bozulabil şeklindedir. Müdafi ücreti ise çocuğa yüklenmemektedir. Çocuğun temyizden vazgeçmesi de geçerli sayılmamaktadır. Ayrıca bu süreçte müdafinin iradesi, hukuksal vesayet ile anabanının da önüne çıkabilmesi aynı zamanda diğer bir hukuksal sorun olabilmektedir.

Ayrıca Kıta Avrupa ülkelerinde de çocuklara otomatik müdafi atanması standart kurallardandır.. AİHM kararları, çocuğun yaşı ve olgunluğuna uygun yargılama yapılması, sosyal ortam ve yaşam koşullarının dikkat edilmesiyle şarttır. Böyle bir görev bağlamında çocuk ve gençlerde ki ailelerin gelirine orantılı olarak bu yönde bir bedelin karşılanılması ve bu görev, kaliteyi de belirlemektedir. Böyle bir müdafi şeklin de adalet yönetimin parçası olması ve kamusal görev açıdan bedelin halen sembolik olması ve de 2005 yılından bu yönde yaşanan çeşitli sorunlar ile birlikte şekil unsuruna dönüşmesi, adil yargılama ilkesini de işlevsiz kılabilir. Çocuklar için bir savunucu değil tehdit ve tehlike unsuru olabilmektedir. TBB ile söz konusu eğitimlerde ki UNICEF ortaklığı CHS dahil ASŞ gibi hakları anlamsız ve değersiz kılabilir. ÇHS dahil Anayasa’nın korunması yerine ÇKK ve TCK/31.madde ile ortaya çıkan hukuksal garabetliği ve de sakatlıklarla görüldüğü gibi 12 yaşındaki bir çocuk dahil özgürlüklerinin , yetişkinler gibi benzer olarak yetkisi olmayanlarla kısıtlanması dahil çeşitli hukuksuzluklar bu katkılar ve eylemsizlik hali bu şekilde olağanlaştırabilmektedir.

Adalet yönetimi açısından kolluk dahil soruşturma evresinde çocukların ve gençlerin savunmasız bırakılmasına da neden olabilmektedir. Bu süreçte ÇKK da öne çıkan bildirim yükümlüğü dikkat edilmeyerek adaleti ve insanlık onurunu zedelemektedir. Özellikle de ÇKK korunması amacıyla UNICEF tarafından “Sosyal Çalışma Görevlisi için Eğitim Kitabı”²² dahil bu yöndeki kitaplar ile de ÇKK bu şekilde öne çıkarak adaleti halen etkilemiş ve belirleyebilmiştir. Adalet yönetimi dahil sosyal hizmetler açısından “**Zehirli ağacın, meyvesinin de zehirli**” olmasının da somut örneği olabilmektedir.

Kolluk ile başlayan adalet yönetimin de ki süreçte, müdafi atanmasının zamanında yapılmaması veya eksik yapılmasının yanı sıra avukatlar için özel eğitim dahil yetkinlik etkin savunmayı özellikle belirleyebilmektedir. Yüzyüze bilgi almanın savcı tarafından olması sürecinde CMK Avukatları ve sosyal çalışmacıların çocukların yanında olması yerine yalnız bırakılması ise halen temel bir sorun ve tehlike kaynağı olabilmektedir. Aynı zamanda sosyal hizmetlerin yozlaşması ve sosyal çalışmacıların insan hakları ile ilgili görev ve işlevinin, işlevsiz kılması hem ASŞ’ hemde bu haklara yönelik ÇHS’ ve çocukların üstün yararı ilkesini anlamsız kılar ve çocukların savunmasız bırakılması ile çocukların böyle bir şekilde adaletten kaçırılması halen süre gelmektedir..

Çocukların cinsel istismarı ise önemli bir insan hakları sorunudur.Böyle bir sorun bağlamında 2024 yılından onbinlerce suç mağduru çocukları hem tanık hem de davacı olması ve delilin parçası olmasının yanı sıra ÇKK kapsamında korunma ihtiyacı olan çocuk kapsamındadır. Bu yönde bir bildirim yükümlülüğü 0-18 yaş grubu içinde bu görev ise kolluk, savcı ve CMK Avukatları ile de başlamaktadır.Buna göre de işlem ve karar verilmesine neden olurken bu boyut arasında % 20 ye yakın gibi önemli bir oranda 18 yaşının altındaki gençler aynı zamanda gençlik suçluluğu kapsamındadır. Bir insanın doğası gereği en az 5 yaş fark ele alınarak halen “akran ilişkisi” nin dikkat edilmemektedir. Fail yerine fiile odaklanan ceza hukukçularına sahip sığ ve dar bakış ile de çocukların korunması yerine cezalandırılmasına halen odaklanılmaktadır. İnsancıl gibi gibi bir noktaya gelinmemesi ile ve bu yöndeki sosyal hizmetler boyutundaki bilgi eksikliği nedeniyle hukuksal ve adalet için bir çaresizlik,bu bilgi eksikliği ile de üretilebilmiştir.

Özellikle 2005 yılından beri ÇKK rağmen çocukların dinlemesi ve bilgilenmesi konusunda savcı ve yargıçlar tarafından belli bir beceriye sahip olmaması ile kanunda yer almamasına rağmen bu süreçte UNICEF katkılarıyla Çocuk İzleme Merkezi (ÇİM) ve Adli Görüşme Odası (AGO) gibi bir uygulama ve iş modeli geliştirilmiştir. Kanunda yer olmamasına rağmen böyle bir iş modeline UNICEF ve TBB ile de ortak olmuştur. Çocukların cinsel istismar ile ilgili süreçte savcı ve yargıçların sahip olduğu yetkinliğe orantılı olarak görüldüğü gibi istihdam, görev ve kariyerin üretilmesiyle 2012 yılından beri Başbakanlık genelgesi ile Sağlık Bakanlığı kapsamında ki ÇİM uygulaması bir beceri olarak zannedilmektedir. Böylece uzmanlık ve yetkinliğin ikincil kılınması ile birlikte delil oluşturulmaktadır. Bu yönde bir görüntülü kayıta yönelik yapılan aracılıkla düzenlenen bir belgenin de parçasına olmasına CMK Avukatları da dahil edilmiştir. Böylece savcı ve yargıçlar ile ilgili yetkinliği sorgulanılmadan bilgi alma konusunda ki aracılığa sosyal çalışmacıların da dahil edilmesi ayrıca sağlanmaktadır.Taraf olması bağlamında çocukların yanında olması yerine bir yalan makinası gibi bir işlevin kazandırılması da sağlanabilmiştir. Sosyal çalışmacıları ile ilgili asli görevini işlevsiz kılarak kırk katır yerine kırk satır bir uygulama bu süreçte olağanlaşmıştır Bu olağanlaşma özellikle. uygulamayı ve savunuculuk boyutunun daha da önemli kılmaktadır.

Ancak 2019 yılında söz konusu 7188 sayılı kanunlaşma ile bu merkezlerin yanı sıra suç mağduru vede korunma ihtiyacı olan çocuklara ek olarak suçlanan çocukları da içeren mağdur hizmetlerine yönelik adli destek görevliler arasında diplomasız pedagog ,psikolog ve de sosyal çalışmacılar yer alırken aynı zamanda “ adli görüşmeci” gibi bir unvan ile birlikte delil oluşturulmasına CMK Avukatları da aktif bir şekilde yer alması sağlanmaktadır. Özellikle ÇKK ile ilgili bildirim yükümlülüğü yerine getirmemesi vede nitelik aranılmamasıyla adalet yönetimdeki yetkinlik ve uzmanlık aranılmadan ve rol ve görevlerin açık olunmaması ile delil oluşturma, adalete erişimi doğrudan engellemeye yöneliktir.Bu keyfilik ilei adil yargılama hakkını ve çocukların onurları da etkilenmektedir..

2005 yılından beri adalet yönetimin de bir parçası olan CMK Avukatları ile ilgili görev ve kaliteye orantılı olarak bu süreçte Anayasa’nın 38. maddesine rağmen söz konusu bu durumu da içeren bu süreçte Sağlık Bakanlığında hastaneler de ve kısa bir süre önce Üniversite hastaneleri de dahil edilmiştir.Böylece ÇİM uygulamasında savcılara aracılık ve tercümanlık gibi görev ile kendi meslekleri dışında ki görev ile delil oluşturmaktadır. Sağlık hizmetinde yer alması sağlanan ve idari görevlerler arasındaki “adli görüşmeciler” arasına hekim ve hemşirelerin de dahil edilmesi için bir sertifikasyon da söz konusudur.Her sene onbinlerce suç mağdurlarına yönelik kanunda yer almamasına rağmen CMK Avukatlar ile yapılan ortaklık ve de araçsallaşma aynı zamanda ÇHS dahil sözleşmeleri ve bu yöndeki kararların dikkat edilmemesi ile ÇHS adına adaletten kaçırılmaktadır.

Buna yönelik UNICEF tarafından söz konusu eğitimler ve yayınlar ise AB fonları ve de AB Projeleri ile finans edilmektedir. 2023 yılındaki TBB işbirliği ve söz konusu ÇABA projesi ile bu hukuksuzluk ve de adaletsizliği meşru kılabılmenin somut örneğidir. Adalet yönetimi açısından Pekin Kuralları ve Çocuk Dostu Adalet açısından sosyal hizmetleri de içeren kararların 2010 yılından beri dikkat edilmemesi ile önemli bir oranda ki onbinlerce suçlu çocuklar ve gençlerin hırpalanması sağlanmakta olup geleceklerini de ayrıca de etkilenmektedir. Özellikle suç mağduru çocuklar ve gençler ile ilgili SİR gibi raporlamanın engellenmesi vede dikkat edilmemesi ise bu sürecin parçası olabilmektedir.ÇKK nun 35 maddesinde özellikle yer almamasına rağmen söz konusu uygulama yönetmeliği ile hekimler tarafından zihinsel bir yeteneğin aranılmasıyla SİR işlevsiz kılındığı bir durum 12-15 yaş grubunkiler için daha da önemlidir.SİR işlevsiz kılınması amacıyla bu kanunsuz bilgi ile bu çocukların yetişkinler gibi ağır cezalara maruz kalmalarına CMK Avukatları da aktif bir şekilde dahildir.Dolayısıyla çocukların yetişkinler gibi bir yeteneğin aranılması ile TCK kapsamında ki hukuksal garabetlik ve/ya sakatlıkla birlikte çocuklar için yaşatılan ve yaşanan sorunlar ile birlikte ÇHS ve 2005 yılından beri milyonlarca çocuğun ve üstün yararı ilkesinin anlamsız kılması sağlanabilmektedir.

Diğer taraftan TBB ise 2005 yılında yapılan uyarılara rağmen önemli bir aktör olup eğitimler ise hukuka bakışı ve de adaleti halen şekillendirmektedir.2005 yılında beri aynı zamanda AB Projeleri ile Türkiye deki çocuklara çifte stardart için bakılması amacıyla ÇKK ve TCK/31 .maddesinin öne çıkarılması sağlanırken, söz konusu eğitim kitapları, sosyal hizmet ve adalet içinde bir kara leke örneğidir. Kaynak kanun dahil gelişmeler ve evrensel değerlerin bu şekilde korunulmaması bağlamında çocuklar ve gençler için 2005 yılından beri yaşatılan süreç ve hedef ile kendi mesleği dışında benzer yetki ve görev için en son olarak “adli destek görevlisi” de bu amaç ile 2020 yılında üretilmiştir.Bu yönde bir yapılanma da söz konusu olup çocukların üstün yararı ilkesinin halen engellenmesi ve ÇHS’nin anlamsız ve önemsiz kılınması ile çeşitli keyfilikler adalet adına halen geliştirilebilmektedir.

Çocuğun yüksek/üstün yararı (best interests of the child) ilkesi, soruşturma evresi için öncelik olup hem ulusal hem de uluslararası hukukta çocuklara ilişkin tüm karar ve uygulamaların merkezinde yer alan bir kavramdır. Bedensel,zihinsel ve sosyal iyilik hali için öne çıkarılan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin (ÇHS) 3. maddesi bu ilkeyi, çocukları etkileyen tüm eylem ve işlemlerde “öncelikli bir düşünce” olarak kabul eder. Sosyal iyilik hali ve de sosyal haklar açısından sosyal ortam ve yaşam koşulları ile ilgili bilginin karar verilmesi için zorunluluk dahil asgari standartlarla öne çıkarılan Pekin Kuralları bu ilkenin kapsamını, bağlayıcılığını ve karar alma süreçlerindeki işlevini bu açıdan öne çıkarmaktadır. Bu ilke aynı zamanda adil yargılama ilkesinin ve adaletin de tamamlayıcıdır. Bu amaç ve hedefle soyut bir prensip olmanın ötesinde somutlanması için geçtiğini vurgulayarak üçlü bir hukuki karakteri öne çıkarmaktadır.Bu karakter için sosyal ortam ve yaşam koşulları ile ilgili bilgi ile karar verilmesi için bu zorunluluk maddi bir hak ile vardır. Çocuğun yüksek yararı, soruşturma süreci dahil mahkemeler önünde ileri sürülebilir ve doğrudan uygulanabilir bir haktır. Bu boyut, çocuğun yalnızca korunmaya değil, karar süreçlerine etki edecek bir özne olarak tanınmasına hizmet eder.Aynı zamanda yargısal veya idari tüm karar süreçlerinde çocuğun yararına ilişkin etkin bir araştırma ile birlikte analizin yapılması ve değerlendirmesi ile birlikte söz konusu kararda açıkça gerekçelendirilmesi usule ilişkin önemli bir kural olup hukuki karakterin de temel parçasıdır. Bu, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleriyle doğrudan bağlantılıdır.

Aksi olması insan sorunu olup CHS ve bu yönde ki karakter arasında öne çıkan bu ilke, çocukları ilgilendiren tüm hukuki normların yorumunda yol göstericidir. Bağlayıcı bir ölçüt işlevi de olmalıdır. Genel bir yorum ile birlikte var olan bu karakter ile özellikle hak çatışmalarında, çocuğun yararını önceleyen bir yorum biçiminin benimsenmesi ve içinin doldurulmasında hak savunuculuk boyutu her açıdan önemli ve önceliklidir.

Adalet yönetiminde ki soruşturma evresindeki süreçte bu üçlü yapı, ilkeyi soyut bir idealden çıkararak somut bir hak ve usuli güvence haline getirmektedir., Halbuki Devletler üzerinde pozitif yükümlülükleri doğururken hem sosyal devlet hem de bu yönde ki sosyal koruma boyutu açısından öne çıkan sosyal hizmetler ile ilgili kamusal görevler aynı zamanda adaletin tamamlayıcı unsurudur.İnsan hakları ve sosyal hakların korunması için bu yönde bir yetkinliği öne çıkarmaktadır.Özellikle sosyal hizmetin insan hakları ile birlikte ele alınması öncelikli görevdir.Bildirim yükümlüğü ve buna bağlı olarak 44. maddesi önemli bir maddedir.Çocukların üstün yararına yönelik karakter için de önceliklidir. Bu yöndeki profesyonelleşme ve eğitim ile birlikte öne çıkan sosyal çalışmacılar için üstenilen görev de, SİR gibi bir raporlama ÇKK' vede TCK/31 maddesini anlamlı ve önemli kılmaktadır.

Ancak CHS yerine ÇKK ve TCK/31 maddesinin öne çıkarılmasıyla hukuksal koruma dahil hak savunuculuk boyutunda ki böyle bir eksiklikler arasında özellikle pedagoji bilimin 1982 yılında ortadan kaldırılması gibi bir gerçekte söz konusudur.Buna rağmen diploması olmayan pedagog,psikolog ve sosyal çalışmacıların benzer yetki ve göreve sahip olması ile SİR düzenlenmesi hem ilkeleri hem de adaleti,sosyal hizmeti yozlaştırarak üsül dahil karakteri de etkilemektedir.Adli destek görevlisi dahil bu yöndeki görevliler ile somut yerine soyut hala dönüşerek adalet ve hukuktan uzaklaşılmasına yardım edebilmektedir.. Çocukların üstün yararının gözetilmesi ile ilgili evrensel bir araç olan SİR gibi bir işlev, keyfiliklere araç olup halen soruşturma evresin de çeşitli bir şekilde yer alarak işlem ve kararlar ise bu şekilde alınmaktadır. Yetişkinler gibi adalet sisteminde farklı bir şekilde bakılması ve bir çocuğun,gencin bu sistemden kurtulması için sosyal ortam ve yaşam koşullarının dikkat edilmesi yerine çağın ötesi bakış ile bir irade aranırken yanlış araçlar ile soruşturma sürecinde karar verilmesi çocukların ve toplumun geleceği Anayasa rağmen belirlemektedir. Sahip olan hakların korunması yerine dünya da karşılığı olmayan raporlama dahil soruşturma evresinde ki işlem ve kararlara neden olan hukuksal garabetlik ve sakatlıklar için tepkisizlik ve eylemsizlik hali, çocukların ve gençlerin umutlarının karanlıklara itilmesine neden olabilmektedir.

Adalet yönetimi açısından SSÇ/Şüpheli çocuklar için idari bir görev olan soruşturma evresinde ki bu özellik, ÇKK'da öne çıkarken,bu evre de SİR olmadan işlem ve uygulamalar aynı zamanda masumiyet karinesinin gözetilmemesi ve çocukların üstün yararı ile de doğrudan ilgilidir.Suçluluk içinde önemli bir neden olup bir insan sorunudur. Suçlanan çocuk ve gençler için hem "şüpheli" özelliğini farklılaştırmaktadır. Hem de haklarında ki **suçlama yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılma ilkesine** rağmen böyle bir damgalama ve/ya lekeleme halen süre gelmektedir.Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı bağlamında sosyal korumaya yönelik sosyal çalışmacılar için öngörülen görevleri arasında insan hakları ve sosyal haklarına ulaşımı engellemeye yönelik çeşitli çabalar soruşturma evresinde ki koruma boyutunu da ikincil yapabilmektedir. Hem Anayasa'nın 38. maddesi hem de ÇHS ve de Pekin Kuralının 16 ve de ASS'nın 7-17 ve13-14-30 maddelerin karşılığının olmadığı bir soruşturma evresi ile birlikte bu bilgiler aynı zamanda 20. yıl içinde gelinen durumu ve bakışı da yansıtabilmektedir.

Ayrıca suçlanan (şüpheli) çocuklar ve gençler arasında vücut dokunulmazlığına karşı suçlar öne çıkmaktadır. Malvarlığına karşı suçlar olmak üzere sosyoekonomik gelişim ve faktörler ise suç işlemeye önemli etkendir. Yüzde elli oranında bir yoğunlaşma söz konusudur. Suçun önlemesi ise hem iç güvenlik hem de adalet yönetime dayalı olup bu yöndeki araçlar ve bakış uygulamaları ve sonuçları etkileyebilmektedir. Diğer taraftan bir asırdan beri suçun önlemesi dahil yaptırımların yetişkinler gibi bakılması için yaşanan hukuksal dönüşüm bağlamında sosyal ortam ve yaşam koşullarının dikkat edilmesi bu süreçte zorunludur. Çocukların üstün yararı ilkesi açısından günümüzde öne çıkan evrensel hukuk ve değerler bağlamında sosyal korumaya yönelik Pekin Kuralının 16. maddesi bu yöndedir.İnsanlık öyküsünde ki bu süreçte hem ASS hem de ÇHS' ne de yansıtılarak hukuksal bir güvence bu açıdan ayrıca öne çıkmıştır. ÇKK kapsamında savcılık birimin kurulması

da aslında önemli hedeflerdir.Ancak Türkiye de 20 sene içinde çocuk mahkemeleri dahil yaygınlaşılması gerçeği ile birlikte soruşturma evresinde yetişkinler gibi ele alınması adalete erişim ve ulaşımı “sosyal çalışma görevlisi” gibi yozlaşmış araçlarla belirlemektedir .Özellikle evrensel bir araç olan SİR dayalı olarak koruma boyutunu öne çıkarırken çocukların üstün yararının gözetilmesi bağlamında kararların ve işlemlerin hukuka uygunluğun aranılması yerine de halen TCK/31 maddesi ve de ÇKK’ da ki SSÇ tanım ve sosyal çalışma görevlisi gibi bazı yozlaşmış araç ve uygulamalar halen günümüzde herşeyin de önündedir.

Ayrıca soruşturma evresinde ortalama şüpheli çocuklar için % 55 oranında .”**Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar**” aynı zamanda TCK/103 ve 104 maddeleri açısından önemlidir. TCK/31 ve de ÇKK kapsamında ki uygulamalar ile ilgili bu bilgiler de bunların arasındadır. Bu yöndeki uygulamalar çocukların üstün yararı ilkesi ve çocukların korunmasını her açıdan daha da önemli kılmaktadır.SİR raporu bu açıdan zorunlu bir önceliktir. Yetişkinler tarafından her türlü şiddet dahil güç istismarı ile öne çıkan bu suç, bir insan hakları suçu olarak öne çıkarken şüpheli çocuklar ve gençler açısından akran ilişkisi gibi bir özellik ise özellikle göz ardı edilmektedir.Koruma boyutu ve çocukların üstün yararının gözetilmesi ile ilgili görev ve yükümlülük bağlamında da, görüldüğü gibi dosya sayısı 18.218 dir. Kovuşturmaya yer olmayan karar sayısı 10.020 (%55.0) olup açılan , kamu davası 4.919 (%27.0) benzer oranlara sahiptir.

Ayrıca bu bilgiler “**suç mağdurları/kurbanları**” ile de ilgilidir.Aynı zamanda ÇKK kapsamında “korunma ihtiyacı olan çocuk” olup TÜİK tarafından 2024 yılı için güvenlik birimlere gelen çocuklar arasında ki 612 bin 651 arasında yer alan 279 620'sinin mağdur/kurban ve 202 785'i suça sürüklenme ve sürükletilme nedeniyle kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiasıyla) soruşturma evresine dahil olup suç mağdur /kurbanı olan çocuklar aynı zamanda korunma ihtiyacında olan çocuk kapsamındadır. Bu yönde bir bildirim yükümlüğü SİR ile birlikte söz konusudur.Buna ek olarak hem tanık,hem de davalı da olabilmektedir. Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar arasında 0-14 yaş grupları için çocukların cinsel istismarı ile ilgili TCK/103 ve 15 -18 yaş gurubunda ki gençleri için 104.maddeye yönelik genel veriler arasında şüpheli çocuk ve gençlerde dahil bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler arasında TCK/103 maddesi açısından toplam şüpheli sayısı 67 507 dir. Suç sayısı 87 927 olup dosya sayısı ise 63 484 dır.²³

Yine bu bilgiler arasında²⁴ 2024 yılı için TCK/103.maddesi uyarınca Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde karara bağlanan ilk on beş suç türüne ilişkin dosya, şüpheli ve suç sayıları arasında, şüpheli sayısı 42 644 dır. Bunların arasında şüpheli çocuk ve genç dahildir. Suç sayısı ise 53 226 olup dosya sayısı ise 39.555 dir. Kovuşturmaya yer olmayan şüpheli sayısı 16.882 dir.Suç sayısı 18 171 olup dosya sayısı 13 654 dır. Kamu davası açılan şüpheli sayısı 15.175 dir.Suç sayısı 19.397 olup dosya sayısı 15 .158 dir.

Reşit olmayanla cinsel ilişki TCK / 104. madde açısından şüpheli sayısı 24.725 dir. Bunların arasında şüpheli çocuk ve genç dahildir Suç sayısı 26.970 olup dosya sayısı ise 25.000 dir. Kovuşturmaya yer olmayan şüpheli sayısı 20.766 dır.Suç sayısı 22.363 olup dosya sayısı 20 746 dır. Kamu davası açılan şüpheli sayısı 1.047 dir.Suç sayısı 1.109 olup dosya sayısı 924 dır.

Çocukların Cinsel Dokunulmazlığına Karşı Suçlar: TCK 103 ve TCK 104'e İlişkin Karşılaştırma Tablosu

²³ 1.8 TCK uyarınca Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde ilk on beş suç türüne ilişkin gelen dosya, şüpheli ve suç sayıları, 2024 (devam) Sf.71

²⁴ 1.10 TCK uyarınca Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde karara bağlanan ilk on beş suç türüne ilişkin dosya, şüpheli ve suç sayıları, 2024 Sf.75

Veri Kategorisi	TCK 103 (Çocukların Cinsel İstismarı)	Oran (%)	TCK 104 (Reşit Olmayanla Cinsel İlişki)	Oran (%)
Toplam Dosya Sayısı	39.555	100,0	25.000	100,0
Kovuşturmaya Yer Olmayan Kararı Verilen Dosya	13.654	34,5	20.746	83,0
Kamu Davası Açılan Dosya	15.158	38,3	924	3,7
Toplam Şüpheli Sayısı	42.644	100,0	24.725	100,0
Kovuşturmaya Yer Olmayan Kararı Verilen Şüpheli	16.882	39,6	20.766	84,0
Kamu Davası Açılan Şüpheli	15.175	35,6	1.047	4,2
Toplam Suç Sayısı	53.226	100,0	26.970	100,0
Kovuşturmaya Olmayan Kararı Verilen Suç	18.171	34,1	22.363	82,9
Kamu Davası Açılan Suç	19.397	36,4	1.109	4,1

Yorumlama : 2024 yılı için söz konusu bilgiler arasında TCK 103. maddesi kapsamında “**Çocukların Cinsel İstismarı** (0-14 Yaş Grubu)” açıdan soruşturma aşamasında şüpheli çocuk dahil kovuşturmaya yer olmayan kararı oranı %39.6 olup çocuk ve genç dahil genel olarak öne çıkan % 55 nın gerisin de bir bir ayrışma söz konusudur. Bu evrede ki uygulamalar diğer bir etken olup ayrıca şüpheliler için kamu davası açılma oranı ise % 35.6 oranında dır. Genel için söz konusu % 27 orandan da ayrışmış olması uygulamaların hem ÇHS,hem,ASŞ,hem de ÇKK açısından ayrı bir şekilde ele alınmasını gerektirmektedir. Özellikle de bu evrede ÇKK kapsamında ki yükümlülük açısından SİR'nun sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişiler dahil tedbirler açısından işleyişinin işletilip, işletilmediği durum da önemlidir.Kanunun yerine getirilmesi ile ilgili bu evre de öne çıkan yetkinlik ve hukuka uygunluk önemli olurken bu evrede mağdur/kurban çocuklar üzerinden delil oluşturulması amacıyla bu süreçte ÇİM ve de AGO gibi uygulamalar AB projeleri ve UNICEF katkılarıyla da üretilmiştir. Çocuklara yönelik çifte standartların üretilmesi ile bu uygulamalar da yetkisi olmayanlar tarafından bilgi üretilmesinin, etki ve sonuçların adil yargılama hakkı ve çocukların üstün yararı açısından değerlendirilmesini öncelik yapmaktadır.

Bu süreçte TCK /104. maddesi kapsamında “Reşit Olmayanla Cinsel İlişki” (15-18 Yaş Grubu) açısında soruşturma aşamasında, şüphelilerin %84.0'ü hakkında kovuşturmaya yer olmayan kararı söz konusudur. Çocukların üstün yararı ilkesinin öncelik olmasına rağmen halen rıza hali gibi bir iradenin yanı sıra beş yıl için bir aralık arasında akranlar için bir ilişkinin gözetilmediği bir durum söz konusudur. Suçlanan süpheli çocuk ve gençler dahil kamu davası açılma oranları arasında şüphelilerin %4.2 olması ise oldukça düşüktür. Çocukların üstün yararının ÇHS ve ÇKK' 'na rağmen nasıl gözetildiğinin acıklı ve hüznü bir resmidir.Halbuki onbeş yaşını bitirmiş olması ve suç mağdur bağlamında 15-17 yaş grubu aynı zamanda ÇKK da öne çıkan korunma ihtiyacı olan çocuktur.Çocukların üstün yararının gözetilmesi ile de ilgili olarak bildirim yükümlülüğü hem kolluk hem savcılık hem de avukatlar için de önceliklidir. Üsül hukuku için de önceliklidir.Bu yönde hem SİR hemde bir yetkinlik açısından bu göreve dayalı olarak kovuşturmaya yer olmadığı karar ve etkiler bu açıdan ele alındığın bu görevin özellikle yerine getirmediği bir durum , bu tablo da özellikle yansıyabilmektedir.

Bu yönde bir önem ve körleşmenin arasında şüpheli çocuk ve gençler açısından akran ilişkiler dahil bu boyut SİR ve çocukların üstün yararı içinde önemlidir.Yetkinlik ve özelliğin aranılmaması ve bu şekilde delil üretilmesi amacıyla kanunda yer almayan ÇİM ve AGO gibi uygulamalar ise bu sürecin parçasıdır. Koruma boyutunun da bu şekilde göz ardı edilmesi amacıyla sosyal hizmet yöntem ve araçların yanı sıra sosyal çalışmacılar açısından insan hakları ile ilgili görevinin engellenmesi diğer bir etkidir.Hukuksal garabetlik ve sakatlıkla birlikte gençlik döneminin yok sayılmasıyla sadece % 4.9 oranında ki kamu davası açılması genel uygulama ile de özellikle ayrışmaktadır.Hukuktan ve adaletten uzaktır. Gri alan dahil sosyal hizmetler ile ilgili

korumaya yönelik yapısal eksiklikler ile birlikte çocukların hem ÇHS, hem ASŞ hemde ÇKK rağmen nasıl korunmadığının da somut ve acıtıcı bir örneğidir. Özellikle gençlik dönemini yok sayarak çocuk ve gençlere yönelik sadece cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar aynı zamanda insan hakları suçları kapsamındadır. Bu açıdan soruşturma evresinde ki işlem ve kararlar da ki savunuculuk boyutu çocukların üstün yararının etkilemektedir. Adaletin zedelenmesine neden olurken toplumsal güveni de etkilemektedir. Hukukun üstünlüğü dahil vicdan açısından bir kararlıkla orantı olarak 20 yıl için de ÇKK ile geline nokta da yüzbinlerce çocuk ve gençlerin savunmasız bırakılması gibi bu gerçekler ise yüzleşmeyi de gerektirmektedir. Bu yüzleşme için hem çocukların hem de toplumun umut ve geleceğinin nasıl karartıldığını yansıtan sayılar, sadece bir sayı değildir. Her biri için bu öyküler, bir insanlık sınavı içinde anlamlı ve değerlidir.

Yüzbinlerce insanlık öyküsünü içeren sayılar ve bilgiler arasında öne çıkarılan adalet yönetiminde ki soruşturma evresi bağlamında çocuk ve gençler dahil söz konusu “Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde cinsiyet, yaş ve uyuğa göre şüpheli sayıları, 2024”²⁵ tablodaki bilgilerinde birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Bu bilgiye göre bir gruplaşma yapılmaktadır. 2024 yılı ve 18 yaşın altında (gelen, karara bağlanan ve gelecek yıla devir olan) S 59.133 ‘ü kadın 252 .231 erkek olarak toplam gelen sayısı ise görüldüğü gibi **311 364**dir. Karara bağlanan 184.911 olup gelecek yıla devir sayısı 126.453 olmak üzere genel toplam olarak **(622.728)** bu bilgi yer almaktadır. Adalet yönetiminde 20 için ÇKK ile geline noktadadır. Çocukların üstün yararı ile ilgili olarak bu sayılar sadece bir sayı olmayıp her birinin öyküsün de küçük bir resmidir. Ayrıca diğer tablolardaki çeşitli sayı ve bilgiler arasında bir uyum ve çelişki de görülmektedir. Ancak 622.728 sayısı değerlendirilmesi gereken öncelikli bir bilgidir.

Diğer taraftan TCK/104. maddesi için yansıyan acıtıcı bilgiler ile birlikte yüzde elli oranında ki diğer işlemleri içeren bu süreçte ki hukuksal koruma ve SİR dahil işlemler diğer bir değerlendirme noktasıdır. Bu bilgiler arasında ayrıca TUIK göre güvenlik birimlerine **202.785**’inin suça sürüklenme sebebiyle gelmesi ile ilgili bilgi birlikte ele alındığında savcılık birimleri ile uyum içinde olmadığı açıkça görülmektedir. Yüzde atmış beş oranda ki uyumsuzluk dahil yaşanan sorunun anlamasını da gerektirmektedir. Ortada bir kalite sorunu ile birlikte böyle bir karmaşa çocukların üstün yararı ve uygulamalar için daha da önemli olup bu karmaşa, hem gerçeği engellemeye ve /ya perdeleme yöneliktir. Yine bu süreçte tutuklama dahil özgürlüklerin kısıtlanması ile bu uygulamalara yönelik savunuculuk boyutu ve önem ise bu karmaşanın bir parçasıdır. Çocukların korunması adına 20 yıldan beri çocukların korunması ile ilgili sosyal hizmet ile ilgili boyutun göz ardı edilmesi halen hem ÇHS, ASŞ ve de çocukların üstün yararı açısından önemli bir sorun kaynağı olabilmektedir. Ayrıca AB Projeleri ile öne çıkan UNICEF ve ÇHS ‘ bir anlam ifade etmediği gibi Türkiye deki çocuklara çifte standartlara bakması da diğer bir sorun ve tehlike kaynağı olabilmektedir.²⁶

Adalet yönetimi açısından böyle katkılar ve çeşitli ortaklıklarla birlikte ve ÇKK kapsamında 20 yıl içinde içinde ki geline noktada 279 620 mağdur kurban çocuk ve koruma ihtiyacı olanın yanı sıra 2024 yılı için soruşturma evresinde ki 622. 728 şüpheli çocuk ve genç birlikte ele alındığında adalet sistemi ve yönetimi dahil toplam **902.348** çocuk ve gençten bahsedilmektedir.

Yine ÇKK kapsamında korunma ihtiyacı duyulan suç mağdur / kurbanlar için halen öne çıkarılan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne yönelik bildirim yükümlüğü gibi kanunsal bir görev aynı zamanda SİR ile birlikte öne çıkarken bu yöndeki görev de ki yetkinliğin birlikte ele alınması soruşturma sürecinin de parçasıdır. Bu yükümlülük TCK/103 ve TCK/104.kapsamındaki şüpheli çocuk ve gençler dahil adalet yönetiminde öne çıkan savcılık birimi, bu açıdan önemli aktördür. Bu yönde ki yetkinlik dahil ÇHS ,ASŞ

²⁵ 1.2 Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde cinsiyet, yaş ve uyuğa göre şüpheli sayıları, 2024 Sf.65

²⁶ <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-haklarini-dert-edinenler-ve-unicefavrupa-birligi-turkiye-delegasyonuavrupa-konseyi-ankara-program-ofisi-dahil-ilgililere-acik-cagiri/>

ve Pekin Kurallarına dayalı olarak çocukların korunması ,çocukların üstün yararı ilkesine dayalı olarak gözetilmesi dahil bir görev hukukun üstünlüğü için de önceliktir.

Ancak bu süreç ve dönüşümde hayırseverlik veya yardımseverliğin özel hukuk kapsamı dışında kamusal koruma ve görev açısından sosyal hizmetleri de içeren bu hukuksal dönüşüm bağlamında kaynak kanunlar Türkiye içinde önemli bir dönüm noktasıdır.Aile hukuk ve vesayet hukuku bağlamında uygulamaya yönelik hem teknik hemde hukuksal dönüşüm açısından öne çıkan yurttaşlık hukuku ile 1907 tarihli İsviçre Yurttaşlık Kanunu bilindiği gibi 1926 yılında 743 sayılı Türk Kanunun Medenisi'ne birkaç madde dışında aynen uyarlanmıştır. Türk Cumhuriyeti ve yurttaş/vatandaş olmanında ilk adımı olup 2001 yılında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu aynı bakışla güncellenmiştir.

Yine 1889 Tarihli İtalya (Zanardelli) Ceza Kanunu 765 sayılı Türk Ceza Kanunu olarak ²⁷aynen uyarlarken çocuklar ile ilgili bir gruplaşma ceza sorumluluk ile sınırlanarak 11 -14 yaş dışında 15 yaşını dolduranlar için gençlik döniminin yok sayıldığı 54 madde ile idam cezası dahil yetişkinler gibi cezalandırılması sağlanmıştır. İdam dışının kaldırılması yerine geçen düzenlemeler ile birlikte 2004 yılında 5237 sayılı TCK ,AB ile ilişkiler açısından güncellenmiştir. Küçükler başlığı altında ki gruplaşma ile birlikte 12-18 yaş arasındakiler ve aynı bakış ile 31. maddeye aynen yansıtılmıştır. Ceza hukuku açısından ayrıca 1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, 1887 tarihli Alman Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu esas almıştır. Bu kanun da 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu olarak güncellenmiştir.

AB ilişkileri ile söz konusu güncellemelere ek olarak ÇKK bu yöndedir. Bu süreçte çocuk mahkemeleri ise ancak 1979 yılındaki 2253 sayılı ve 2552 sayılı Kanun ile mümkündür.Ancak 2005 yılında 10 mahkeme kurulurken bu yeni süreçte Türkiye de tüm illere yaygınlaşmadığı gibi halen yarısı genel mahkemelerde yargılanması CHS 'ne rağmen mümkündür. Çocuklar ve insanlık açısından utanılması gereken bir duruma CMK Avukatları da pasif ve şekil unsuru olarak 2005 yılından beri yer almaktadır.

Kaynak kanun açısından koruma ile ilgili boyutun ceza hukuk açısından ele alınmasını gerekmektedir.Bu gelişmelerin de takip edilmesi gerektirirken İsviçre 'de 1940 lardan beri Gençlik Savcılığı birimi ceza hukuku açısından öne çıkmıştır.Almanya da ise 1923 yılından beri Gençlik Dairesi ile raporlama dahil sosyal hizmet boyutunun öne çıkarıldığı bir model halen süre gelmektedir. Ancak Türkiye de Türk hukuk dünyası tarafından çocukların korunması amacıyla sosyal hizmet boyutu dikkat edilmesi amacıyla bir körleştirme halen ve kasıtlı bir şekilde süre gelmektedir. Türkiye de çocuklara halen uygulanmaması ve korunması zan edilmesi aynı zamanda çocukla için utanılmasını gerektirmektedir. Bu yönde bir mahçübiyet içinde olmamasının yanı sıra kavramlar dahil bu yöndeki yanlış çeviler ile birlikte ki bu süreçte sosyal hizmet uzmanlarının söz konusu çocuk mahkemelerinde yer alması ile böyle bir ayırım ve bu körleşme ise aynen devam etmiştir.

Bu durum ÇKK da sosyal çalışma görevlileri ile aynen devam ederken ve UNICEF katkılarıyla böyle bir ofis memurlaşma süre gelmiştir. Adil yargılama ilkesine aykırı bir şekilde raporlaşma ise ancak 2019 da ki düzenleme ile sona ermiştir. Adalet Bakanlığında ki daire başkanlığı ve 2020 yılındaki Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yeni bir adalet yönetiminden bahsedilmektedir Bu arada ÇKK da yer almayan ve denetimli serbestlik uygulaması dahil sosyal hizmetler boyunu engellenen ve diploması olmayan pedagogların ,psikologların ve de sosyal çalışmacıların adli destek görevlisi şeklindeki yer alması ile sosyal hizmetlerin ve de adaletin nasıl yozlaştığı bir insanlık öyküsü yaşatılmaktadır.Yapısal sorunları da halen ele almadan sorunun parçası olan CMK avukatları ile savunmasız ve korumasız bırakılarak çocuk ve gençler için adalet bu şekilde kaçırılmaktadır.

²⁷ https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc004/kanuntbmmc004/kanuntbmmc00400765.pdf

Çocukları ve toplumu özellikle ilgilendiren bu gelişmeler sosyal ve hukuk devlet özelliği ile doğrudan ilgilidir. Böyle bir Anayasal görev bağlamında uygunluk ve tutarlık açısından hukuksal koruma ve de avukatlık hizmeti bu açıdan ayrı önemde ki ,önemli aktördür.Çocukların ÇHS açısından korunması gibi görev bağlamında adalet için üç ayağının birlikte uyumlu olması adil yargılama için de önceliktir. Özellikle silahların eşitlik ilkesi bağlamında kuvvetli bir hak savunuculuk boyutu ve bakış korunma ile de orantılı olup çocukların korunmasını ve de toplumun geleceklerini belirlemektedir.

Savcılık gibi görev ve aktör diğer önemli bir yapıdır. Avukatlar açısından da eşit konumda olup hukuka uygunluk ile adalet mümkün olabilmektedir.Bu iki yapı ve görev bağlamında 2005 yılından beri söz konusu süreç ile gelenen noktada 2024 yılı için resmi sayılara göre hem şüpheli hemde korunma ihtiyacı ,tanık ve suç mağduru dahil toplam **902.348** çocuğun geleceği aynı zamanda böyle bir savunuculuk boyutu ile belirlenebilmektedir. Savcılık ile ilgili görev aynı zamanda lehine unsuru dikkat edilmesiyle başlar. Bunun yerine getirilmemesi de suç kapsamında olup ÇKK.44 maddesi önemli bir güvence maddesidir.ÇHS ve üstün yararının karşılığının bulması gibi göreve rağmen kaynak kanundaki teknik dahil iki model dışında özgün bir yapı öne çıkarken bu sayı ve öyküler, sosyal hizmet boyutunun engellendiği bir sürecin de yansımasıdır.

Diğer taraftan gençlik suçluluğu, insanlık öyküsünün parçasıdır.2024 yılı için sayılar ve öyküler ile yüzde 70 gibi bir oranla öne çıkan gençlik suçluluğu dikkate alınmayan bir adalet yönetimi de süre gelmektedir.Halbuki yetişkinler dışında ele alınmaması için ayrı bir düzenleme insanlığa bakış içi önemlidir. Bu insanlık öyküsünde sosyal ortam ve yaşam koşulların dikkate edilmesi çocukların üstün yararı için önceliktir. Bu yönde ki eylemle ile içinin doldurması için sosyal korumayı da birlikte öne çıkarmıştır. Anayasanın 36 ;38 ve 90/6 maddesi açısından ÇHS ve ASS' AİHS içinde önceliktir.

Ancak ÇKK ve TCK/31. maddesi ile suça etkenler arasında ki sosyal ortam ve yaşam koşulları açısından yoksunluk ve artış yoksulluk dikkate edilmesi gereken önceliklerdendir.Hem insana ve çocuğa odaklanması amacıyla sosyal haklar dahil eğitim hakkına erişimi de engelleyen boyut halen var olan önemli gerçeklerdendir.Haklarına sahip olmasına rağmen çocukların üstün yararı ve adil yargılama hakkını anlamsız ve değersiz kılarken özellikle adalet yönetiminde sosyal koruma konusunda sosyal hizmetler dahil çeşitli eksiklikler diğer acı gerçeklerdendir.Bilim ve adaletten uzaklaşabilmektedir.Bunun yerine herkesin ve kendine göre çocuk haklarına bakmasının sağlanması aynı zamanda kurumsal dahil çocuk istismarınında örneği olabilmektedir. Sosyoekonomik faktörler ve etkiler bağlamında halen beş milyona yakın ailenin sosyal yardıma ihtiyaç olması ve bazı bilgilere göre 7 milyondan fazla çocuğun aç içinde olması ise bilindiği gibi bu gerçeklerdendir.

TÜİK'in 2024 yılına ait çocuk verileri istatistiği itibariyle **21 milyon 817 bin 61** çocuktan bahsedilmektedir. Bu çocuklardan, **7,8 milyonu** hayatında bisiklete binmemiş, ya da parklarda paten sürmemiştir. **7 milyon 39 bini** açlık çektiğinden bahsedilmektedir. **6,7 milyonu** günde bir öğün et, tavuk, balık ve yumurta yiyemiyormuş. **7,8 milyonu** hayatında bisiklete binmemiş, parklarda paten sürmemiş.;**2,5 milyonu** bir çift ayakkabı, üstüne giyeceği yeni bir kıyafeti alamıyormuş.;**7 milyonu** doğum günü arkadaş buluşması nedir bilmiyormuş.;**5,5 milyonunun** oynacağı dahi yokmuş. **4 milyonu** kitap okumuyormuş. ; **14 milyonu** kültürel sanatsal etkinliklerde ve spor olanaklarından yoksunmuş ;**11 milyonu** tatil hayali dahi kuramıyormuş gibi bilgiler çocukların korunması ile ilgili acılı bir resim aynı zamanda bir vicdan çağrısıdır. Özellikle İzmir de üçü bebek olmak üzere beş çocuğun yanarak ölmesinde ki barakaya ASHB tarafından 18 kez ziyaret edilerek yapılan yardımlar için yapılan işlemlerin ÇKK /44. maddesi ile ele alınmaması bu adaletsizliğin somut örneklerdendir. Böyle bir sorgulama da söz konusu olmadığı gibi ÇKK ile öne çıkan sorumluluğun perdelenmesine yönelik hukukun arkasından dolanılarak .yoksul çocukları bir ülkesi öne çıkarmaktadır.Özellikle resmi vesayet kurumu gibi bir yapılanma olmadan ve hukukun arkasından dolanılarak utanılacak bu resim arasında ÇHS ve ASS'na

rağmen bir milyondan fazla çocuğun okulu terk edebilmektedir.Bu durum için de utanılmaması bağlamında yaşam da tutunması açısından adalet sisteme dahil olan çocuk ve gençlere yönelik soruşturma evresinde ki 902.348 çocuk ve genç, bu boyutun ve insanlığa bakışın ve de vicdansızlığın aslında küçük bir resmidir.Çocukları ve gençleri korumak ve kurtarmak yerine karanlıklara itilmesiyle en az bir kat daha fazla bir gri alan söz konusu olup CMK Avukatları ile birlikte savunmasız bırakılması ile sosyal koruma ve sosyal hizmetlerin yozlaşmasına orantılı br resim ÇHS ve ASS'na rağmen mümkün olurken UNICEF açısından Çocuk Dostu Adaleti'nin anlamsız kılması söz konusu AB Projeleri ile süre gelmektedir..

UNICEF,TBB ve AB Delegasyonu ile birlikte ÇHS bne rağmen ve Avrupa Kosneyinin kararlarının dikkat edilmemesiyle halen öne çıkan TCK/31. madde ve ÇKK kapsamında ki adalet yönetimi açısından bu bilgiler ele alındığın da, görüleceği gibi savcılık birimi ve uygulamalar halen bir insan sorun kaynağı olarak CMK Avukatları ile birlikte öne çıkarken, evrensel değerlere dayalı bakış ile çözüm için ayrıca önemli noktadır.Konusudur.Almanya daki Gençlik Dairesi ile kurulan ilişki ve İsviçre'deki²⁸ Gençlik Savcılığı ile ilgili böyle bir tecih yönündeki hukusal körleşme çocuklar ve insanlık için önemli bir endişe kaynağıdır.İnsan hakları açısından körleşmeye ve UNICEF tarafından da böyle körleştirmeye yönelik endişeli bu durum hukuksal koruma ve avukatlık hizmeti ve de TBB içinde geçerlidir. Ayrıca ÇKK ile koruma boyutu öne çıkarırken halen bir asırdan beri eksik olan resmi vesayet kurumu gibi bir yapılanma ise halen önemli çözümlerdir.ÇKK daki bir madde ile idari bir yapılanma halen sosyal çalışma görevlisinin iptali ile mümkündür.Ayrıca ÇKK kapsamında ki soruşturma evresinde ki büronun gençlik boyutu ile güncellenmesi de halen mümkündür.Bu yöndeki bir yönetmelik ile de mümkündür.TCK.31 maddesinde ise sorumluluk yaşını 14 de çıkarılması ve sadece sosyal ortam ve yaşam koşulları ile ilgili bir düzenlemenin öne çıkarılması diğer önemli çözüm noktasıdır.Bu yönelik uyarı dahil eğitimi öne çıkarak eğitim ile ilgili bir düzenlemeler yeni bir süreci başlatabilir. Özellikle soruşturma evresinde çocukların üstün yararı ilkesi açısından özellikle eksik olan gençlik suçluluk ile yüzleşmeyi de gerekmektedir.Utanılması gerek bir durumda da sona erebilir. Önleyici ve koruyucu boyutu açısından suçun tekrar edilmesi ise sayılarda açıkça yansımaktadır.Bu durum aslında sosyal hizmetler ve denetimli serbestlik uygulaması ile de doğrudan ilgilidir.Çocukların üstün yararı ilkesi bağlamında öne çıkan sosyal hizmet ve yöntemlere de orantılıdır. Çocukların ve gençlerin yüzde seksenin tekrar suç işlememesi ise gerçeklerdendir. Sisteme giren yüzde yirmi oran da ki tekrarlaşıma adalet yönetimin beceri ve kapasite ile ilgili bir sonuçtur.BU açıdan farklı bir şekilde bakılmasını gerekmektedir.

.Ancak bir asırdan beri yetişkinler için öne çıkarılan bakış ile koruma boyutu ve sosyal hizmet yöntem ve araçlarla suçla mücadele oldukça zordur. Aksine derin sorunlara etken olabilmektedir. Sorununda bir parçasından çözüm beklemek hem hesapverilebilirlikte engellemekte olup aynı zamanda toplumu kandırarak bir süreklilik sağlanmaktadır. Sorun genel de çocuk ve ailelere yükletilmektedir.Halbuki okul ve okuldaki sorumlulular ÇKK kapsamında ele alınması gerekmekte olup yaşanan sorunda önemli bir parçasıdır .Özellikle ve halen okul sosyal hizmeti eğitim ve öğretim için önemli olup bu boyut yok sayılmaktadır. Çocuklar için halen söylemler ve yakınma dışında yaşanan durumlar halen utanılmamaktadır. Bu süreçte soruşturma evresi dahil .ÇKK ve TCK/31. maddesi ile suça sürüklenmesi aynı zamanda adalet yönetimi ile de doğrudan ilgilidir.Ortada adalette sosyal hizmetler yoktur.Çocukları ve gençleri kaybetmek için değil umut ve gelecek için var olan savcılık dahil halen var olan yapısal eksiklik ve hukuksal körleşme de sosyal hizmetlerin yozlaşması,hukuksal garabetlik ve sakatlıklarla birlikte suç makinasının üretilmesine yardım edebilmektedir.Hesapverilebilirlikten kaçınma için yapılan çaba ve ortaklıkla birlikte her yıl yüzbinlerce çocuk

²⁸ <https://www.cocukkorumatürkiye.com/isvicre-de-1980-lerde-genclik-adalet-uygulamasindaki-sosyal-hizmet-uzmanindan-bazi-gozlemler/>
<https://www.cocukkorumatürkiye.com/türkiye-isvicre-karsilastirmasi-cocuk-koruma-sistemi-2/>
<https://www.cocukkorumatürkiye.com/isvicrede-80-seneden-beri-soz-konusu-olan-genclik-savciligi-ve-sosyal-hizmet-uzmaninin-rolu/>

ve gençlerin geleceklerinin ve umutlarının körlemesine karşı tepkisizlik ise diğer insan sorunun da parçasıdır.Sorunların parçası olanlardan çözüm aranılması çözümü bu açıdan zorlaştırmaktadır. Bu süreçte kovuşturma süreci sebep değil bir sonuçtur. Resmin de küçük bir resmi dir.Bu yönde çocuklar için bir utanma ihtiyacı özellikle Trabzon'da yaşatılan nedenler ile ilgili Semra Omak kararının tekrar, tekrar okunması ise ilk önemli adım olabilmektedir.

B-CEZA MAHKEMELERİNDE Suça Sürüklenen ve Sürüklenen Çocuklar

2024 yılı için Adli İstatistikler arasında ceza mahkemeler ile ilgili bazı bilgiler çocukların korunması ve adaletle bakışını, çelişkilerle birlikte yansıtmaktadır. Görüldüğü gibi 2024 yılı için soruşturma evresinde %27.5 oranında kamu davası açılan **116.500** şüpheli çocuk sayısı bilgi ile birlikte ceza mahkemeler arasında ve ÇKK kapsamında 2024 yılında 114 ü çocuk ve 23 çocuk ağır ceza mahkemesi ve 2.876 sı asliye ve 651 i ağır ceza mahkemesi tarafından suçlanan şüpheli çocuk ve gençler dahil açıklanan bilgiler tablolara yansıtılmaktadır. Diğer bilgiye göre de 222 329 şüpheli çocuk arasında 120 957 kovuşturmayaya yer olmadığı kararının yanı sıra 83 870 için kamu davası açıldığı bilgisi de yer almak almaktadır.Bilgiler arasında bir karmaşa da söz konusu olup bunların arasında TCK/103 ve 104. maddesi kapsamında 19.397 si çocuk ve genç dahildir. Evrensel hukuk bağlamında hukuka uygunluk ve tutarlığın aranılmasının yanı sıra kaynak kanun ile ilgili hukuksal gelişmelerin dikkat edilmesi yerine ÇKK ve TCK/31. madde ise herşeyin önündedir. Çocukların korunması ve adalet yönetimi açısından bir denge aranmadığı gibi aksine yetişkinler gibi orantısızlıkla birlikte kovuşturma evresinde adil yargılama hakkının uygulamalar açısından karşılığını bulması, ÇHS ,ASŞ için de bir önemli bir görevdir.

Bu süreçte SİR ve çocukların onurların korunması dahil insan haklarının korunması amacıyla öne çıkarılan sosyal hizmetler ve sosyal çalışmacılar için önemli bir uygulamadır. ÇKK deki yükümlük açısından bu yöndeki eksiklik ve yetkisi olmayanlarla birlikte yetişkinler gibi halen tutuklanmasına yönelik 757 sulh ceza hakimliğince tutuklanması, soruşturma süreci için de diğer önemli konudur.Halbuki çocuklar için tutuklama son çare olmalıdır. (ÇKK md. 14) Buna rağmen ,hukuksal koruma ve SİR 'nun göz ardı edilmesiyle tutuklama açısından çocuk ve gençler için özel bir uygulama halen söz konusu değildir Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarıyla de çalışmaktadır. (örneğin, çocuk tutuklamalarında alternatif tedbirler zorunlu). Böyle bir adalet ve hukuka uygunluk ve tutarlılık aranılmadan özellikle 2024 yılında soruşturma evresinde ki **622.728** çocuk için ÇKK' da ki üstlenilen görev ve işlemler bağlamında yüzde 30 a yakın oran da ve kamu davasının açılmasın da SİR dahil hukuksal karşılığının bulması ÇHS için gerekmektedir.Özellikle adil yargılama hakkı bağlamında usul hukuk dahil kovuşturma evresini de önemli kılmaktadır. Ayrıca TCK/31. Madde ile yapılan gruplaşma ve ÇKK/35' de özellikle 15-17 yaş gurubu için SİR'nun değerlendirilip karar verilmesinin engellenmesi halen süre gelmektedir. Hem gençlik döneminin yok sayılması hem de soruşturma evresinde lehine olan bu unsurun kamu davası açılması ve kabul edilmesi aynı zamanda adil yargılama hakkı için de önemlidir.

Ayrıca ÇKK/35 maddesinde yer almamasına rağmen ve Türkiye Adalet Akademisi Yayınları arasındaki çocuk koruma kanunu ilgili kitabın 95. sayfasında söz konusu uygulama Yönetmeliğin 20/4 maddesi çocukların geleceği içinde önemli bir noktadır."Hekim Raporu nedir ?" şeklindeki bölümde hekimler ile ilgili raporun unutulduğu ve .böylece yönetmelik ile hekimler için bir raporun düzenlenmesinin sağlanması açıklanmaktadır.ÇKK 'na rağmen böylece 2005 yılından beri sosyal inceleme raporu 12-15 yaş grubu için de işlevsiz kılınmaktadır.Böylece milyonlarca çocuk için SİR yerine ağır cezalara maruz kalması amacıyla kamu davası açılmasına neden olmaktadır.Bu yönde ki Yargıtay kararlarına sığınarak Anayasanın 36-38-124 -137 ve de 90/6 maddesinin adil yargılama hakkı açısından dikkat edilmemesi ve lehine konular ele alınmadan kabul edilmiş bir dava ve yargılama kavuşturma evresinde söz konusudur. Dolayısıyla ÇHS ve çocukların

üstün yararı anlamsız ve değersiz olabilmektedir. Öyküleri de içeren bu yüzbinlerce sayılar ve uygulamaların özellikle insan hakları, çocuk hakları ve vicdani açısından bir sorgulamayı görev yapmaktadır.

20 yıldan beri ÇHS yerine öne çıkarılan ÇKK ile , dünya karşılığı olmayan çocuk ağır ceza mahkemelerinin kurulmasının yanı sıra medeni hukuk açısından benzer yetki ve görev ile çocuk mahkemeleri tarafından korunma ihtiyacı olan çocuklar için karar verilmesi gibi ortaya çıkan karmaşık durum görüldüğü gibi suç mağdur/kurbanlar çocuklar için de önemlidir. Danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma tedbirleri ile öne çıkan koruyucu ve destekleyici tedbirler için çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde yer verilen “sosyal çalışma görevlisi” şeklinde ki görevlerce de yer alması ÇKK da sağlanabilmiştir. Mahkemelerin bir parçası ve karar verilmesi ile ilgili bu durum 2019 yılında 7188 sayılı kanun ile bir şekilde sona ermiş olması diğer önemli bir gelişmedir. Senelerce süre gelen yapı ve adil yargılama boyutu engellenirken bunun yerine 2020 yılında suç mağdur hakları kapsamında yeni bir yapı 63 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile üretilmiştir. Bu amaçla bir süreç ve geçmiş söz konusudur. 20 yıl içinde geline nokta “adli destek görevlileri” şeklindeki görev de bu şekilde üretilirken, diploması olmayan pedagoglar dahil SİR düzenlenmesinin sağlandığı özgünlük ve uygulamalar ile suça sürüklenen çocuklar aşağı da bir şekilde ve çeşitli tablolarda yer almaktadır.

Ceza Mahkemelerine Gelen Suça Sürüklenen Çocuk Sayıları:

Tablolar arasında 2024 yılı için ceza mahkemelerinde cinsiyet, yaş ve uyuğa göre sanık sayıları, ile ilgili bilgiler arasında 18 yaşında olanlar ayrı bir şekilde yer almaktadır.²⁹ Gelenler bağlamında 12-14 yaş grubu için erkek ve kadın 40.270 ve 15-17 yaş grubu için 128.378 olmak üzere genel toplam olarak **168.648** sanık çocuğa ek olarak % 76 oranında gençlik boyutu öne çıkmaktadır. Buna ek olarak ayrıca karara bağlanan ve gelecek yıla devir tadil toplam sayı birlikte 80.541 olup 15- 17 yaş için ise toplam 256.857 olmak üzere genel toplam **337.398** çocuk ve genç kovuşturma sürecini yansıtmaktadır. Çocuklar için % 24 ve gençler için % 76 olması kovuşturma sürecinde gençlik suçluluğunu da öne çıkarmaktadır.

Tablo: 2024 Yılı Ceza Mahkemelerinde Suça Sürüklenen Çocuk ve Genç Sanık Verileri

Kategori	Yaş Grubu	Sanık Sayısı	Oran (%)
Yıl içinde Gelen Toplam Sanık Sayısı	12-14 Yaş (Çocuk)	40.270	23,9
	15-17 Yaş (Genç)	128.378	76,1
	Genel Toplam	168.648	100,0
Toplam Kara bağlanan ve gelecek yıla devir süreci (Karar + Devir)	12-14 Yaş (Çocuk)	80.541	23,9
	15-17 Yaş (Genç)	256.857	76,1
	Genel Toplam	337.398	100,0

Ayrıca ceza mahkemelerinde yıl içinde açılan ve gelen dosyalardaki sanıkların cinsiyet, yaş ve uyuğuna göre dağılımları ayrı ayrı tablolamıştır. Gelen 12-14 gruptaki toplam sanık çocuk sayısı kadın ve erkek olarak 21.299 olup hekim tarafından verilen rapor ile bir yargılama söz konusudur. Ayrıca SİR olmadan 15-17 yaş grupları için 71.988 olmak üzere genel toplam olarak **93.287** sanık çocuk yansımaktadır. Çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde de ki 12-14 yaş grubu için erkek ve kadın olarak toplam 9.979 olup 15-17 yaş grubu için 34.817 olmak üzere genel toplam ise 44.796 dır. Bu bilgiye göre de % 77 oranında bir gençlik suçluğu kavuşturma sürecinde öne çıkarken asliye ve ağır ceza mahkemesinde de ki 12-14 yaş grubu için kadın ve erkek ise 10.320 ve 15-17 yaş grubu için 37.071 olmak üzere genel toplam olarak 47.391 sanık çocuk ile ilgili

²⁹ 2.3 Ceza mahkemelerinde cinsiyet, yaş ve uyuğa göre sanık sayıları, 2024 sf. 87

2.5 Ceza mahkemelerinde yıl içinde açılan dosyalardaki sanıkların cinsiyet, yaş ve uyuğuna göre dağılımları, 2024 Sf.88

bilgiler yer almaktadır. Diğer tabloda ki sayılar ile çelişki ve karmaşa da görüldüğü gibi söz konusu.Bu karmaşa ile birlikte genel toplam ele alındığında çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerin % 51 ise halen genel mahkemelerde ki yargılama aynı zamanda ÇHS' na rağmen halen mümkündür. Aynı zamanda hem ÇHS,hem ASŞ ve ÇKK dahil bir çatışma içinde olup bu olan durum aynı zamanda çocukların umutlarının köreltilmesi dahil geleceğini belirlemektedir.

Yıl İçinde Açılan Dosyalardaki Suça Sürüklenen Çocuk ve Genç Sanıkların Dağılımı (2024)

Kategori	Yaş Grubu (Cinsiyet Toplamı)	Sanık Sayısı	Oran (%)
Yıl İçinde Açılan Toplam Sanık Sayısı	12-14 Yaş (Çocuk)	21.299	22,8
	15-17 Yaş (Genç)	71.988	77,2
	Genel Toplam	93.287	100,0
---	---	---	---
Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri (Özel Mahkemeler)	12-14 Yaş	9.979	22,3
	15-17 Yaş	34.817	77,7
	Toplam	44.796	100,0
---	---	---	---
Asliye ve Ağır Ceza Mahkemeleri (Genel Mahkemeler)	12-14 Yaş	10.320	21,8
	15-17 Yaş	37.071	78,2
	Toplam	47.391	100,0

2024 yılı açısında kovuşturma sürecin de çocuk ve gençler ile ilgili tablolar arasında **168 648** sayı dahil **gençlik suçluluğu** öne çıkarken 2005 yılından beri çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemesinin yaygınlaşmaması nedeniyle halen **%49 u** yetişkinler gibi yargılanılması Çocuk Hukuku Sistemi'nin (ÇHS) temel ilkesi olan uzmanlaşmış yargılama mekanizmasından uzaktır. **Genel ceza mahkemelerinde ki benzer** yargılandığını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu durum savcılık birimi içinde geçerlidir.CMK/150. maddesi kapsamında adalet sistemin parçası olan CMK avukatları açısından öne çıkarılan hak savunuculuk ve görev bağlamında 20 yıl içinde geline nokta ki bu yüksek oran, aynı zamanda hem ÇKK hem de Asliye Ceza ve Ağır Ceza Mahkemeleri de içeren karmaşık bir yapının sonucudur. Sorununda temel bir ayağı ve parçası olup , hem çocukların üstün yararı ilkesini hem SİR'nun işlevsiz kılınması hem de adil yargılama ilkesini zedeleyen bir hukuki çatışmayı öne çıkarmaktadır.Halbuki 2005 yılında Adalet Komisyonunda TBB Temsilcisi tarafından bu yöndeki uyarının dikkat edilmemesi ve buna rağmen 20 yıldan beri süre gelen uygulamalarla gençlik adalet yönetimine anlam kazandırmak için öne çıkan ÇHS ve ASŞ'nı anlamsız ve önemsiz kılarken çocukların ve gençlerin hukuksal korumasız ve her açıdan savunmasız bırakılması arasında eğitim dahil sosyal yöntem ve araçlarla ile ilgili uygulamalar bu şekilde engellebilmektedir.UNICEF ve AB Ankara Delegasyonu için bu yönde ki işbirlik açısından AB Profeleri ve bu yöndeki harcamalar diğer önemli egler arasınadır.

Uluslararası hukuk ve uygulamalar yerine özellikle ÇKK'nın korunması arasında "sosyal çalışma görevlisi" şeklinde ki garabetlikle adalete erişim engellenmete ve adalette kaçırılma söz konusu AB Projeleri bir süreklilik sağlayabilmiştir.Böylece ,yetki olmayan kişiler tarafından sosyal ortam ve yaşam koşullar adına düzenlenen ve evrensel bir uygulama olan SİR 'in işlevsiz kılması ve de sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı dahil sahip olan hakların engellenmesi içinde önemli bir etken olabilmektedir. Suç bilimi açısından gençlik suçluluğu insan ve çocuklara bakmak içindir. Aile,okul ve çalışma hayatında hatalar ile öğrenmesi eğitim içinde önemlidir.Önemli olan çocuklara adil ve adaletli davranmak ise çocukları ve gençleri anlamak ile başlar.Ancak vicdani açıdan şefkat yoksunluğu ve ÇHS'nin anlamsız ve önemsiz kılınması çocuk ve gençleri karanlıklara itebilmektedir.Bunun yerine onları kurtarmak için yardım dahil korunması gibi bu görev aynı zamanda genç suçluluğunu önlemek içindir.Topluma kazanmak bu açıdan önceliktir. Öncellikle insancıl hukuka sahip bir bakışa sahip olmayı gerekmektedir.Bu olmadan başka başka hukuktan bahsetmek gerçekçi de değildir.

Yine bilindiği gibi insanlık öyküsünde zalimlik dahil tutum ve davranışlar arasında yasakların cazip olması ve alışkanlık doğanın da gereğidir.Günümüzde toplum içinde aile ,okul ve her türlü sosyal alanları de içeren sosyal ortam da ki etki ve etkenleri insancıl bakış ile bakabilmek bu gelişmelerin de parçasıdır. Topluluk ve kimlik yerine özgür ve eşit kimliği ile öne çıkan kurallar ve yapılar bu sürecin yeni adımlarıdır.Bu hukuksal ve sosyoekonomik dönüşümde çocuk ve gençlere ayrı bir şekilde bakılması ile ASS ve ÇHS , gelinen en önemli noktadır.Adalet yönetimi açısından korumaya yönelik sosyal hizmet boyutu ile de tekrar suç işlememesi ve bir şans verilmek içindir. Zalimlik ile de ayrışabilmektedir. Çünkü çocuklar hata yaparak öğrenir ve eğitim bu açıdan önemlidir.Yöntem ve araçlar ile çocuklar korunması aynı zamanda çocuklara zalimlik için bakmaması içindir. Bu süreçte kapalı toplum ve açık toplumda ki farklı farklı tutum ve davranışları besleyen bakış hukuku da etkilemektedir.Zalimlikten ,açık topluma dönüşümde evrensel hukuk ile öne çıkan kurallar arasında sosyal hizmet yöntem ve araçlarının bu süreçte geliştirilmiş olması insana ve çocuklara bakış içindir.

Günümüzde öne çıkan temel hak e özgürlükler özellikle öne çıkarılan adaletin de temel parçasıdır. İnsancıl bir yeni bir felsefe ve paradigma da çocukların üstün yararının somutlanmasın da SİR' bu açıdan zorunlu kılmaktadır. Çocukların üstün yararına bir karakter oluşturma ve görev bağlamında hesapverilebilirlik ve taraf olarak savunuculuk için de önemli bir araçtır.Ancak hesapverilebilirlik ve savunuculuk ile görevin karşılığını bulması yerine Türkiye de halen hukuk adına yetkisi olmayan ve halen geçirtilen SİR şeklinde ki raporlama, aynı zamanda bir insan ve insan hakları sorunudur. Çocukların ,gençlerin ve de toplumun geleceğini de etkilemekte ve belirlemektedir. Hukuk ve sosyal hukuk devlet birlikteliğinde; hukuka uygunluk ,gereklilik,orantılık ,asgari standartlar ,usul hakları ,etkin yargısal denetim ,etkin savunuculuk ve ayrımcılık yapmama gibi ilkeler çocuk hakları dahil insan hakları için vardır. Ancak hukuk devlet ve sosyal devlet özelliğini de kazandırmaktadır.

Hukuk devlet ve sosyal devlet özelliği bağlamında öne çıkan sosyal hizmet ve adaleti de etkilemektedir. Dolayısıyla çocukların sosyal ortam ve yaşam koşullarının dikkate edilmesi ile karar verilmesi için bu zorunluluğun ÇKK engellenmesi ve SİR' yozlaşması halen sağlanabilmiştir. Hem öngörülen tedbirler ile korunması için gereken zorunluluğun hukukun arkasından dolanılması aynı zamanda çocuklar için şiddet unsuru da olup ÇKK'nun da kurbanı olabilmektedir. Özgürlüklerin öncelikle ÇHS ve ASS'na rağmen kısıtlanması dahil evrensel değerlerden de farklılaşması için bu bakış ve uygulamalara yapılan ortaklıkla halen yetişkinler ve çağın ötesi bakış süre gelebilmektedir.Aynı zamanda savunmasız bırakılması ,insan haklarına bir saldırı örneği ÇKK' da özellikle öne çıkmaktadır. Ortada çocuklar için özel bir uygulama olmadığı gibi en son olarak bir kararname ile üretilen adli destek görevlisin de diploması olmayan pedagog ve psikolog tarafından SİR'nun düzenlenmesi mümkün olması da bir şiddet örneği olabilmektedir. Aynı zamanda sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı dahil sosyal hakların engellenmesi ile adail yargılama hakkı da zedelenebilmektedir.

Diğer taraftan önemli olgulardan biri olan gençlik suçluluğu ve adalet sistemin işleyişinde halen yaşanan yapısal sorunlar ile birlikte en azından % 20 oranda ki tekrar suç olgusu ve buna dayalı olarak suç makinası haline dönüşmesinin de nedenidir. Ancak SSÇ gibi tanım ile halen yüzbinlerce,lekelenme /damgalamanın engellenmesi ve SİR ile yaşanan yozlaşmanın ortadan kalması için somut bir hedef reformlar arasında söz konusu değildir.Aksine mevcudun devamına yönelik çeşitli palyatif uygulamalarla ile geçirtilmek istenmektedir.Yaşanan sorunların cezaların arttırılması bir çözüm olarak halen öne çıkarken bu durum, hem bakış ve kalite hem de çocukların üstün yararının içselleşmesi ile de orantılıdır.

Ayrıca medeni/yurttaş hukuk açısından yetki ve görevin ceza hukukunun ön plana çıkmasıyla böyle bir garabetlik 20 yıldan beri söz konusudur. Bazı illerde kurulmuş olan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri

dahil ceza mahkeme ve suç karar türüne göre dosya, sanık ve suç sayıları,³⁰ , ve suç karar türü, cinsiyet, yaş ve uyruk göre dosya, sanık ve suç sayıları ise diğer bilgiler arasındadır. Çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri için 2024 yılında ki çocuk ve genç sayısı ise görüldüğü gibi 55.135'tir.

Ayrıca hem SİR nu işlevsiz kılan hem de hekim raporu ile 24.684'ü 12-14 ve 78.992'si ise 15-17 yaş grubu dahil toplam 134.127 sanık çocuk ve genç sayısına yönelik kararlar alınmıştır. SİR raporu düzenlenmeden alınan kararlar arasında 19.585'i için beraat kararı verildiği görülmektedir. Ancak bu süreçteki çocuklar SSÇ ile damgalanmakta/lekelenmektedir. Bu çocuklar dahil ÇKK'nın nasıl kurban olduğu bu sayılarda yansımaktadır. Özellikle çocuk ve gençlerin savunmasız bırakılması dahil yine bu kararlar arasında %15 oranında bir beraat kararı ile ön plana çıkarken bu karara yapılan ortaklık aynı zamanda sorgulanması gereken önemli bilgidir.

Ayrıca 15-17 yaş grubu için 15.101 ile beraat kararı söz konusudur. Yaş grubu açısından %77 oranında beraat öne çıkmaktadır. Yargılamadaki sürenin oldukça uzun olması ve genel mahkemeler tarafından özgürlüklerin kısıtlanması veya alternatif uygulamalardan kaçınılması müdafileri daha önemli kılmaktadır. Ayrıca mahkumiyet ile ilgili kararlar arasında 12-14 yaş grubu için 5.889 ve 15-17 yaş grubu için 24.714'ü olmak üzere genel toplam 12-18 yaş grubu için toplam 30.603 mahkumiyet kararı bilgilere yansımaktadır. %22'lik bir oranda mahkumiyet kararı öne çıkarken bunların arasında 15-17 grubu için mahkumiyet kararı oranı ise %81'dir.

Özellikle mahkumiyet kararı ÇKK/35 kapsamında SSÇ ve SİR ile de doğrudan ilgilidir. Hem gençlik dönemi hem de sosyal ortam ve yaşam koşullarının dikkat edilmediği bir durum başta ÇHS ve ASŞ açısından dikkat edilmemesi çocukların üstün yararı ve adil yargılama hakkını da işlevsiz kılabilmesi aynı zamanda müdafiler ile ilgili görev ile orantılıdır. Özellikle çocukların üstün yararını somutlamak amacıyla öne çıkan SİR dahil sosyal hizmet konusundaki körleşme süre gelmektedir. Bu yozlaşma arasında, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı aslında çocuklar ve gençler için bir şans sunmaktadır. Bu yöndeki karar için denetimli serbestlik uygulaması ve sosyal hizmet yöntem ve araçlarını önemli kılmaktadır. 12-14 yaş grubu için 6.862 ve 15-17 yaş grubu için 26.396 olmak üzere toplam 33.258 çocuk ve genç için bir şans verilmesi dahil bu karar ise %25 oranındadır. Uygulamalar ve tekrar suç işleme açısından uyuşturucu kullanma ile ilgili TCK/191. maddesi ve de ÇKK öne çıkan sağlık dahil koruyucu ve destek için tedbir kararları, hem SİR ve uygulamaları hem de adalet yönetimini daha da önemli kılmaktadır. ÇKK ve TCK/31 maddesi ile hem bu karar ve hem de beraat kararı olarak %15 birlikte %40'a ek olarak diğer kararlar için toplam 22.224 de mahkumiyet kararının dışında bir uygulama öne çıkmaktadır. Diğer kararlar için %15 oranı ile birlikte ÇHS ve Anayasa'nın 38. maddesine rağmen haklarındaki suçlama yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılması ilkesinin korunmaması bağlamında SSÇ şeklinde garabet tanım adalet sistemini aynı zamanda ucube kılmaktadır.

Gençlik suçluluğunun ve dönemlerin savunuculuk boyutu dahil dikkat edilmemesi ve ucube sistem ve araçlarla diğer tablolar arasında ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların dosya ve suç sayıları da yine diğer bilgiler arasındadır.³¹ Bu bilgiler arasında 87.793 olmak üzere toplam 177.907 SSÇ şeklinde bilgide yer alırken geçen yıldan devir sayısı 80.230'dir. Bu yönde bir iş yoğunluğu bir sorun olarak ayrıca öne çıkmaktadır. Yine bu bilgiler arasında ceza mahkemelerinde SSÇ (sanık) hakkında karara bağlanan dosya ve suç sayıları ile ilgili bilgi de ise SSÇ sayısı (106.723)'tür. Mahkumiyet kararı (30.348) ve beraat sayısı (20.321)'dir. Kararlar arasında mahkumiyet kararı 30.348 olmak üzere %27 oranındadır. Beraat kararı ise 20.331 ve %19

³⁰ 2.7 Ceza mahkemelerinde mahkeme ve suç karar türüne göre dosya, sanık ve suç sayıları, 2024 Sf.89
2.9 Ceza mahkemelerinde suç karar türü, cinsiyet, yaş ve uyruğa göre dosya, sanık ve suç sayıları, 2024 Sf.91

³¹ 2.21 Ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların dosya ve suç sayıları, 2024 Sf.107
2.22 Ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocuklar hakkında karara bağlanan dosya ve suç sayıları, 2024 Sf.107
2.24 Ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların suç türlerine göre gelen dosya ve suç sayıları, 2024 Sf.108
2.25 Ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların suç türlerine göre karara bağlanan dosya ve suç sayıları, 2024 Sf.109

oranındadır. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) ise 34.641 ve %32 oranındadır. Dolayısıyla ve sadece 30.348 çocuk dışındaki çocuk ve gençler için ÇHS'ne rağmen adalet yönetiminde soruşturma evresi dışında suçu kesinleşmemiş çocukların suça sürüklenen çocuk şeklinde nasıl damgalandığı ve lekelendirildiği bakış aynı zamanda adalet ve hukuktan nasıl uzak olduğunu somutlamaktadır. Bu sayılar diğer sayılar ile de gelişmektedir. Ortaya bir ucube adalet sistemi öne çıkarken çocukların üstün yararı özellikle SİR ile birlikte işlevsiz ve anlamsız kılınmaktadır. İnsanlığı da değersiz kılabilir. Masumiyet karinesine aykırılıkla birlikte savunmasız bırakılarak nasıl ihlal edildiğinin de somut örneğidir. AB Projeleri ve UNICEF ise önemli aktördür. Özellikle ÇKK yönelik öne çıkan "Sosyal Çalışma Görevlileri için Eğitim Kitabı" ile yapılan katkılarla çocuklara halen çifte standartla bakabilmektedir. ÇHS korumak yerine bu amaç ile SİR raporunun işlevsiz kılınması alınan kararları bu açıdan anlamlı ve önemli kılmaktadır.

Tablolar arasında çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri dahil ceza mahkemelerinde SSÇ suç türlerine göre gelen dosya ve suç sayıları ile ilgili bilgiler arasında SSÇ (sanık) sayısı ise **258.212**'dir. Sayılar arasındaki kargaşa arasında önemli bir sayı olup yıl içinde açılan sayı 126.047'dir. Bozulup gelen sayısı ise 12.486'dır. Geçen yıldan devir sayısı 119.679'dur. Bunların arasında TCK/81 ve 85 maddeleri açısından ölüm dahil genel toplam sanık sayısı 3.201'dir. TCK/102-105 maddeler için cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile ilgili olarak toplam 12.372 çocuğun yargılandığı ve karar verildiği görülmektedir.

Tablo 3: SSÇ Suç Türlerine Göre Gelen ve Karara Bağlanan Dosya/Suç Sayıları (2024)

Kategori	Gelen Dosya/Suç Sayısı	Karara Bağlanan Sayı	Açıklama
Toplam SSÇ (Sanık)	258.212	134.383	Yıl içi açılan: 126.047; bozulup gelen: 12.486; devir: 119.679
Hayata Karşı Suçlar (TCK 81-85)	3.201 (sanık)	1.374	Ölüm dahil
Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar (TCK 102-105)	12.372 (sanık)	6.301	-
Mahkumiyet (Genel)	-	41.488 (%31)	-
Beraat (Genel)	-	25.662 (%19)	-
Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması (Genel)	-	-	-

Ayrıca ceza mahkemelerinde SSÇ'nin suç türlerine göre karara bağlanan dosya ve suç sayıları arasında görüldüğü gibi toplam karara bağlanan sayısı ise 134.383'tür. Bunların arasında TCK/81-85 maddeleri için (Hayata Karşı Suçlar) toplam 1.374 olup TCK/102-105 maddeleri için (Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar) için toplam 6.301 çocuk için karar verildiği görülmektedir. Yine bu bilgiler dahil mahkumiyet için toplam 41.488 karar alınmıştır. %31 oranındadır olup beraat sayısı ise 25.662'dir. %19 oranında olup hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı ise 41.289'dur. %30 oranındadır olup diğer kararlar ise 25.944'tür. %19 oranında bir durum ÇKK ve TCK/31 maddesinin yansımasıdır. SSÇ tanım dahil çatışma ile bir kurbanlaşma söz konusudur. Bu bağlamında böyle bir damgalama ve lekelemede SİR'nin nasıl yozlaştırıldığının da yansımasıdır.

Diğer ceza mahkemeler arasında ise asliye ceza mahkemesindeki (sanık) çocuk sayısı (36.910) olup ağır ceza mahkemesindeki (sanık) çocuk sayısı (10.481)'dir. Halen çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinin yaygınlaşmaması nedeniyle söz konusu toplam (47.391) dışında genel mahkemeler dahil tarafından genel toplam olarak (96.987) çocuğun yargılandığı açıklanmaktadır. Dolayısıyla %49 oranında çocuk ve gençler halen genel mahkemelerce yargılanması ve bu damgalamaya ve lekelemeye yönelik tepkisizlik çocuk haklarından nasıl uzak olduğunu öne çıkarmaktadır. Çocukların korunmamasıyla da öne çıkan SİR açısından nasıl bir araç olduğunu da yansıtmaktadır.

Yine bu tablodaki bilgiler göre 12-14 yaş arası sanık çocuk sayısı ise (21 299) olup suç sayısı ise (44 216) dır.15-17 arası için (71 988) olup suç sayısı ise (146 482) dir.12-17 yaş arasındaki toplam sanık çocuk sayısı (93.287) olup ortada çocuk suçluluğu ve sorunu olmadığı gibi % 75 oranında bir gençlik suçluluğu ve sorunu öne çıkmaktadır.Bu arada karar verenler arasında 15-17 yaş gurubu için Pekin Kuralında öne çıkarılan sosyal inceleme raporunun dikkat edilmemesi ve yetişkinler gibi cezalandırılması gibi bir hedef aynı zamanda suçların tekrar edilmesine yardımcı olabilmektedir.

2024 yılı içinde hem soruşturma hemde kovuşturma evresinde denetimli serbestlik uygulaması ve mesleki boyut ve önemin sosyal hizmet açısından dikkat edilmemesi ve yozlaşma ve de sistemsiz çürüme diğer bir etken olarak öne çıkmaktadır.Ayrıca uygulamanın önemli bir aktörü olan ve kısaca CMK Avukatları ile ilgili üstlenilen görev ve bakış aynı zamanda çocukların korunması ve CHS'ne karşı saygı ile de orantılıdır.

GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Sonuç olarak adalet yönetiminde öne çıkarılan ÇKK vede TCK/31 maddesi kapsamında 2024 yılı için yapılar katkılar ve çeşitli ortaklıklarla birlikte böyle bir resim ortaya çıkmaktadır. 20 içinde geline bir nokta olup soruşturma evresinde ki çocuk genç sayısı görüldüğü gibi sadece 622.728 dir. Kovuşturma evresindeki sayı ise sadece 258.212 dir. İkisi birlikte ele alındığında genel toplam olarak sadece 880.940 çocuk ve genç için bir damgalama ve lekeleme ÇHS'ne rağmen süre gelmektedir. Ortada % 70-75 oranında gençlik suçluluğu söz konusudur. Ayrıca sosyal ortam ve yaşam koşullarının dikkat edilmemesi ve cezalandırmak amacıyla hukukun arkasından dolanılması konusundaki tepkisizlik insan hakları sorunu olarak öne çıkmaktadır.Bu yönde ki ortaklıklar ile birlikte sosyal hizmetin yozlaştırılmasıyla çocukların korunması da engellenirken , bu keyfilikler arasında sadece 279 620 mağdur kurban çocuk olmak üzere adalet sistemine giren toplam sayı sadece 1.160.560 dir. Toplumda fark edilmeyenlerdir. ÇHS adına çocuklar sadece araç olurken her birinin ayrı bir öyküsü aynı zamanda geleceklerini de bu şekilde belirlemektedir.

Genel Adalet Sistemi Toplamları (Soruşturma, Kovuşturma ve Mağdurlar, 2024)

Kategori	Sayı	Açıklama
Soruşturma Evresi Çocuk/Genç Sayısı	622.728	ÇKK ve TCK/31 kapsamında
Kovuşturma Evresi Sayısı	258.212	-
Toplam Damgalama/Lekeleme	880.940	%70-75 gençlik suçluluğu
Mağdur/Kurban Çocuk Sayısı	279.620	-
Sisteme Giren Toplam Sayı	1.160.560	ÇKK ve TCK/31 kurbanları

Dolayısıyla 2024 yılı için adalet sistemine giren sadece 1.160.560 çocuk için ortaya çıkan resim aynı zamanda ÇKKve TCK/31 maddesinin de açıkça kurbanlarıdır. Her birinin ayrı ayrı bir öykü halen ÇKK ve TCK/31 madde ile de şekillenmektedir. Çocukların korunmasız bırakılması ve çocukların üstün yararının özellikle SİR ile işlevsiz ve anlamsız kılınması için UNICEF ve TBB ile yapılan katkılar da değerlendirilmesi gereken konular arasındadır.Görüldüğü gibi Türkiye'de çocuk adalet sistemindeki yapısal sorunları, özellikle ceza hukukunun medeni/yurttaş hukuku (medeni hukuk) açısından yetki ve görevi de gölgelemektedir. Bu acı ve acıtıcı durum , 20 yıldır devam eden bir "garabet" (absürtlük) insan hakları açısından da nitelendirilmesi mümkün olabilmektedir.. Çünkü ceza hukuku odaklı yaklaşım vicdana bakmak içinde bir aynadır.Çocukların korunmasını ÇKK,ÇHS ve üstün yararını ön plana çıkarmak yerine, onları SSÇ (suça sürüklenen çocuk) etiketiyle damgalama ve lekeleme aynen bu şekilde devam edebilmektedir.Anayasa'nın 36 VE 38. maddesiyle korunan masumiyet karinesini (suçlama sabit olana kadar masumiyet) halen ihlal edilmekte ve halen adil yaragılama hakkının da anlamsız ve değersiz kılmaktadır. Zira soruşturma aşamasında bile çocuklar suçlu gibi

etiketlenmesi korumasız ve savunmasız bırakılması konusunda ki tepkisizlik ve alışkanlık, hukuktan ve adaletten uzaklaşılmasına da yardım edebilmektedir.

Ayrıca hukuksal açıdan ve bakış usul hukuk içinde önceliklidir. **Medeni yurttaş** hukuk kapsamında çocukların ve sosyal haklarında bu açıdan korunması arasında çocukların üstün yararı için öne çıkan SİR gibi bir raporlama bir asırdan beri ceza hukukun önüne çıkarılmıştır. Buna rağmen halen ceza hukukuyla çakışma ve çatışma için de olması önemli bir insan sorun kaynağıdır. ÇHS ne kaynaklık yapan Pekin Kuralları (Kural 16), sosyal inceleme raporlarının hazırlanmasını zorunlu kılar; ancak Türkiye'de bu raporlar genellikle sosyal hizmet eğitimi almamış "adli destek görevlileri" tarafından hazırlanması adil yargılama hakkı ve hukuksal koruma açısında sorgulanmasını gerektirmektedir. Özellikle soruşturma evresinde %52,7 oranında kovuşturmayaya yer olmadığına karar ile birlikte "SÇG" etiketiyle yüzbinlerce çocuk damgalanmasında CMK Avukatları ve bakış sorunun parçası da olabilmektedir.

Çocuklar dahil hatalar ile birlikte eğitimin öğrenmesi gençlik suçluluğu içinde önceliklidir. Şans verilmesi yerine çocukların geleceklerinin karartılmasında, çeşitli çeşitli, yeni yeni sosyal ve psikolojik sorunlara da gebecektir. 2024 verileri ile 15-17 yaş grubundaki gençler ile öne çıkan gençlik suçluluğunda sosyoekonomik eşitsizlikler, akran etkileri ve eğitim eksiklikleriyle bağlantılı olduğunu yansıtmaktadır. Damgalama ve özellikle kovuşturmayaya yer olmayan vakalar ise ciddi bir sorun kaynağıdır. Adalet yönetimindeki soruşturma ve kovuşturma evresinde sadece 880.940 çocuk ve gençlere yönelik SİR' daki eksiklikle suç mağduru ve korunma ihtiyacı olan 279 620 çocukta dahil olup çocuk ve çocuk mahkemelerinin bile sınırlı kullanımı, ÇHS (Madde 40) ve Pekin Kuralları'na uyum ve adaleti de zorlaştırabilmektedir.

Özellikle 2024 yılında Türkiye'de suç türleri arasında yaralama (%40,4) ve hırsızlık (%16,6) öne çıkmaktadır. 15-17 yaş grubundaki erkek çocuklar suçluluğun çoğunluğunu oluştururken, damgalama ve SİR ile eksiklik ciddi bir sorundur. Adli süreçlerdeki toplam çocuk sayısı **823.807**'na ulaşırken böyle bir damgalama her şeyinde önüne çıkabilmektedir. İnsancıl bakış, evrensel değer ve ilkeler yerine halen sahip olan hukuksal bakış öne çıkarken tutuklama süreçlerinde raporların dikkate alınmaması en acı ve acıtıcı gerçeklerdendir. Adalet sisteminin de yer alan denetimli serbestlik uygulamalarında ki mesleki boyutta ki yetersizliğin yanı sıra sosyal hizmet konusunda eksiklikleri içeren bu süreçte CMK avukatlarının rolü de bu süreçte sınırlanabilmektedir.

Dolayısıyla ÇHS'ne rağmen SİR raporu olmadan karar verilmesi insan hakları sorunudur. Çocukların sosyal koşullarını (gençlik dönemi, yaşam ortamı) göz ardı ederek nasıl savunmasız bırakması bu resimde yansıyabilmektedir. Medeni hukuku bağlamı ve görevini (koruyucu tedbirler, alternatif yaptırımlar) ceza hukukuna devretmesiyle ; %49 oranında çocuklar genel mahkemelerde yargılanırken, sosyal hizmet konusunda yetkinliğin aranılmaması, adaleti de doğrudan etkilemektedir. Bu durumun ve ağır cezaların halen çocuklara uygun görülmesi ve bunu ÇHS'ne rağmen savunmak veya mazeret üretmek aynı zamanda utanılması gereken bir durumdur. Hem çocuklar hem de toplum aşağılanabilmektedir. Bu bakış ile halen bu duruma yönelik tepkisizlik ve hukuksal eylemsizlik hali bu açıdan diğer önemli bir insan hakları sorunudur.

Adalet sistemi ve yönetim açısından ÇKK ve TCK/31.madde ile çatışma içinde olup adalet yönetimin de ki her iki evre de, çocuk ve gençler ile ilgili sayılar arasında ki tutarsızlıklar ve kargaşa ciddiyet ve sorumluluk ile yansımaktadır. Bu arada bir iş yoğunluğu da görülmektedir. Uyuşturucu (TCK/191) gibi suçlarda koruyucu tedbirler (sağlık, destek) yerine ceza ağırlıklı yaklaşım, tekrar suç riskini de artırmaktadır. AB ve UNICEF gibi aktörlerin katkıları (eğitim kitapları) rağmen çifte standartlar ise devam ediyor; çocuklar kurbanlaşıırken (cinsel suçlarda sistem de ucubeleşmesi aynı zamanda adil yargılama hakkı ve (ASS) dahil nasıl işlevsiz kılması bu resimde yansımaktadır.

Bu şekilde ÇHS adına yozlaşmış garabet (absürtlük) ve hukuksal sakatlıklar ile birlikte özellikle gençlik dönemini yok sayarken bilim adına yapılan çeviri yanlışlıkları ve de kavram kargaşaları ile gençler için bir

yargılama sürecinde “adalet” beklemek toplumsal bir yanıltmayı da beslemektedir.Cezalandırmaya odaklı bakış halen öne çıkarken insan hakları ve savunuculuk ile çocuklar dahil güçsüz ve yoksunların kamusal açıdan korunması için sosyal hizmet odaklı bir yapılanma konusundaki eksiklik ise öncelikli bir sorun kaynağıdır. Sorun kaynağı olan TCK.31. Maddesi ve ÇKK daki yozlaşmalara dahil çözümü de birlikte içermektedir. Buna rağmen bu yöndeki bilinçli hukuksal körlük aynı zamanda insan ve insan hakları sorunudur. Halen adalet yönetiminde yetkinliğin,liyakatın bu açıdan aranılmaması , bu yönde bir ihtiyacı da ortaya çıkarken, acil bir şekilde giderilmesi anayasal görev ile birlikte gerekmektedir.

Bunun için önce “insan” ve çocuğa özne olarak bakabilmesi ise diğer önemli bir ihtiyaçtır. Ayrıca insan haklarını korumak gibi görev ve evrensel sosyal hizmetler açısından özellikle sosyal çalışmacılar için alınan kararlar ile ayrı ve özel bir görev söz konusudur.Hem bu görev hem de SİR gibi bilgi ile karar verilmesinin engellenmesi için süre gelen ortaklık , adalet ve hukuktan nasıl uzaklaşıldığını da yansıtmaktadır.

Özellikle bu yönde Avrupa Konseyi tarafından söz konusu kararların hukuk dünyası tarafından ele alınmak istenmemesi önemli etkenlerdendir. Hukuksal koruma açısından çocukların halen savunmasız bırakılması da bu şekilde sağlanabilmektedir. Türkiye’de çocuk adalet sistemindeki yapısal sorunları, özellikle ceza hukukunun medeni/yurttaş hukuku (medeni hukuk) açısından yetki ve görev dağılımını gölgelemesinin ele alınması insan hakları için görev yapmaktadır. Bu etkenler ile birlikte halen eksik olan gençlik adalet yönetimi açısından asgari standartlara dayalı kurallar ile birlikte CHS ve de ASŞ da öne çıkan değer ve ilkelerin korunmasını da öne çıkarmaktadır.Yapısal eksikliklerle çocuk ve gençler için yaşatılan ve yaşanan sorunlar,etkenler aynı zamanda ,çözümleri ile birlikte içermektedir. Çözümleri de içeren bu bilginin diğer bilgiler ile birlikte ele almasını da gerekmektedir.

Görüldüğü gibi 2024 TÜİK ve Adalet Bakanlığı istatistikleri, Türkiye’deki çocuk ve gençlik adalet sisteminin endişe verici durumunu ortaya koymaktadır.Özellikle Çocuk haklarına (ÇHS, Pekin Kuralları) uygun bir adalet sistemi için ciddi acil düzenlemeye ihtiyaç duyulamamakta akisine geçirilmektedir.Bu süreçte cezaların artırılması çözüm olmadığı gibi sorunları daha da derinleştirecektir.20 sene daha çocuklar için kaybedilecektir. Sosyal hizmetin adaletin tamamlayıcı olması gibi halen eksik olan boyutun giderilmesi ile birlikte sosyal koruma, rehabilitasyon ve önleyici politikalar önceliklendirilmelidir. TÜİK verileri dahil bu alanda bütünsel bir ulusal strateji ihtiyacını da vurgulamaktadır.

Böylece çocuklar için utanılması sona erebilecektir. 21.11..2025

SHU Nihat Tarımeri ³²

NOT: Bazı bilgilerinde birlikte değerlendirilmesi bütünü anlamaya yardımcı olmaktadır.

1. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/yeni-adli-yilda-cocuklarin-karanlik-kaderi-suca-suruklenen-cocuk-ve-masumiyet-karinesine-ragmen-bir-sistemin-curutulmesi-ve-kotulugun-20-yillik-cigli/>
- 2.<https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korumama-kanunu-ile-adaletin-aracsallasmasin-da-diversion-uygulamasi-ve-bu-panoramada-adaleti-aramak-icin-cagri/>
- 3.<https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-haklari-adina-cocuklari-ve-toplumu-kandirmayin-cocuklara-kiymayin-1-sosyal-hizmetleri-de-yozlastirmis-sosyal-calismama-gorevlisi-ile-cocuk-haklari-ve-insan-haklarini-e/>

³² İsviçre Zürih Gençlik Savcılığı (eski) Sosyal Çalışmacı

4.<https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korumama-kanunu-1/>